

№ 21 (30) 23 — 29 ТРАВНЯ 2008 р.

АВІАШАРА

ЛІТАК ЗА ЦІНОЮ ПОЇЗДА.
СТОР. 30

САМІ ВДОМА

ЩО РОБИТИ З ДІТЬМИ ВЛІТКУ.
СТОР. 38

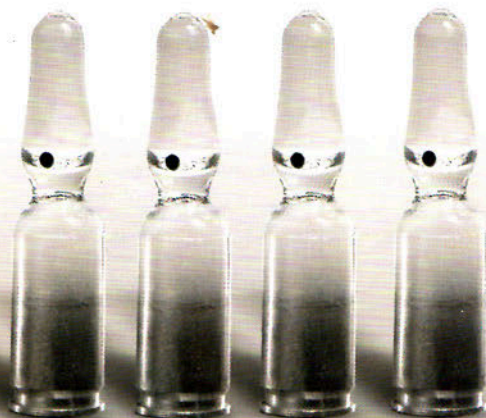
«ЖИЗНЕННА ПЕСНЯ»

КІТЧЕВИЙ ФОЛЬКЛОР.
СТОР. 54

СМЕРТЕЛЬНА ВАКЦИНА

МОЗ грає
в «індійську рулетку».
Стор. 26

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

21 >

Оформити передплату ви можете:

1. У редакції:

- заповніть квитанцію;
- оплатіть її у будь-якому найближчому відділенні банку;
- розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
- відправте заповнений бланк замовлення (квитанцію про оплату):

- факсом: (044) 503-37-41, 258-88-48
 - поштою: ТОВ «Український тиждень»,
 вул. Васильківська, 2а, м. Київ, 03040

Вартість редакційної передплати журналу
 «Український тиждень»:

1 місяць — 14 грн;

3 місяці — 42 грн;

6 місяців — 84 грн;

7 місяців — 98 грн

2. У будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта».

Передплатний індекс — 99319

3. У передплатних агенціях:

АТЗТ «САММІТ» (м. Київ)
 (044) 254-50-50 (багатоканальний)

ДП «САММІТ-Крим»
 (м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56

Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта)
 (0654) 32-41-35

«САММІТ-Харків» (0572) 14-22-60,
 14-22-61

«САММІТ-Кременчук»
 (0536(6) 3-21-88, 79-61-89

ДП «САММІТ-Дніпропетровськ»
 (056) 370-44-23, 370-45-12

ТОВ «ПресЦентр»:
 (м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80
 (м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39

ТОВ «Фірма Періодика»
 (м. Київ) (044) 278-00-24

ТОВ «ВПА»
 (м. Київ) (044) 502-02-22

ТОВ Агенція передплати «Меркурій»:
 (м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88
 (м. Кременчук) (0536) 70-03-84

ТОВ фірма «Меркурій»:
 (м. Дніпропетровськ)
 (056) 721-93-93, 721-93-94

(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93
 (м. Павлоград) (05632) 6-00-93

ТОВ «Донбасс-Інформ»

(м. Донецьк) (062) 345-15-92,
 345-15-94

ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси)
 (0472) 45-31-13, 45-25-10

ПП «Медіа-Новості»
 (м. Полтава) (0532) 50-90-75

ЗАТ «Передплатна агенція «KSS»
 (м. Київ) (044) 585-80-80

Агентство передплати та доставки
 «Бліц - Преса»
 (м. Київ) (044) 205-51-16, 205-51-50

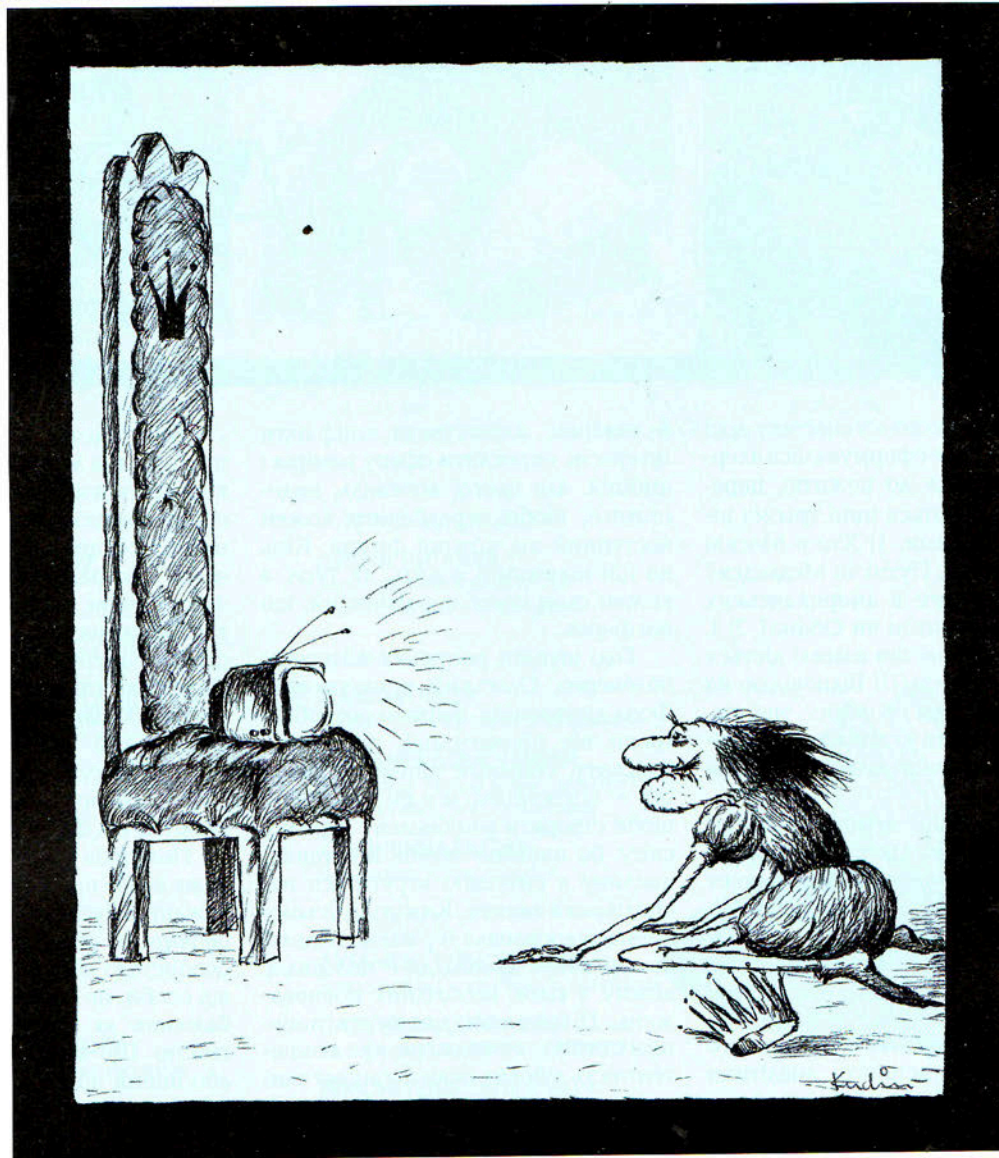
повідомлення	отримувач платежу		
	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
	поточний рахунок отримувача		код отримувача
	назва установи банку		
	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»		322012
			МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»		
	касир	період:	
платник (підпис)		сума, грн	

квитанція	отримувач платежу		
	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
	поточний рахунок отримувача		код отримувача
	назва установи банку		
	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»		322012
			МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»		
	касир	період:	
платник (підпис)		сума, грн	

За детальною інформацією
 звертайтеся за тел. (044) 503-37-41
 менеджер з передплати
 Кашук Тетяна
 kta@ut.net.ua

Скандал із голосуванням за «Великих українців» виявив, наскільки «не такі великі українці» досі залежать від отієї

«орної скриньки», себто телевізора. Насправді нація ніколи не визначала своїх героїв за допомогою SMS – це відбувається

засвідчуючи, що в школі, але що робити, коли подякувати в країні за зброю неможливо, а в телевізорі

Тижень
видавництва

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмХ
Видавець ТОВ «Український Тижень»
Шеф-редактор Юрій Макаров
Головний редактор Роман Кильчизький
Заступник головного редактора Павло Солодкий
Відділ політики Анатолій Бондаренко
Відділ економіки Сергій Лук'яничук
Відділ розслідувань Андрій Лаврик
Відділ новин Наталя Васютин
Відділ країни Ігор Кручак
Відділ історії та науки Роман Кабаніч
Відділ культури та спорту Вікторія Поліненко
Спеціальний кореспондент Марія Старожилська
Журналісти Анна Бабинець, Богдан Букевич, Василь Васютин,
Сергій Гузь, Ірина Загородня, Антон Зікора, Вероніка Кіднак,
Олександра Киричук, Наталя Петринська, Олена Чекан

Літературний редактор Олександр Григор'єв
Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник
Відповідальний секретар Юрій Коломицев
Арт-директор Надя Кельм
Дизайнери Ганна Єрмакова,
Тимофій Молодчиков, Сергій Сторчай
Художники Андрій Єрмоленко, Павло Ніц
Більд-редакція Анатолій Белов,
Кирило Хайлов, Вікторія Буянова
Фотографи Андрій Ломакін, Євген Котенко
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Коректори Марина Петрова, Світлана Стоянова
Відділ реклами Олена Карпенко
Відділ розповсюдження Наталя Астаф'єва
Відділ маркетингу Ганна Кашіда

Свідцтво про державну реєстрацію
КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Друк ЗД «Бліц-ПРИНТ»
Київ, вул. Довженко, 3
№ зам. 53617
Наклад 36 100
Адреса редакції 03040, Київ,
вул. Васильківська, 2 А
Юридична адреса 01030, Київ,
вул. Б. Хмельницького, 36, кв. 7
Телефон (044) 503 3740
Виходить щоп'ятниці
Розповсюджується
в роздрібній торгівлі
та за передплатою
Ціна договірна
Передплатний індекс 99319

ФАКТОР ХАОСУ

ЮРІЙ МАКАРОВ

Усі, в кого на політику досі ще не сформувалася алергія аж до нежитю, переймаються нині трьома інтригами. 1) Хто в Москві тепер головний: Путін чи Медведєв? 2) Хто переможе в американських демократів: Клінтон чи Обама? 3) І, нарешті, головне: що взагалі діється в українській владі?!! Відповіддю на всі три питання володіє, мабуть, одна-єдина істота у світі, але Всевишній не має звички ділитися своїми планами.

Ми ж, грішні, можемо аналізувати, збирати по крихтах інформацію, будувати моделі й урешті-решт наважитися на більш-менш обґрунтований прогноз. Над першим і другим пунктами на планеті працюють десятки тисяч експертів або людей, які вважають себе експертами, тож гіпотез не бракує. Що ж до третього рядка порядку денного, аналітики безсилі. Президент із його канцелярією, прем'єр з її Кабінетом, спікер з його парадією, голови партій з їхніми бійцями — ніхто не закладеться навіть на п'ятдесят грамів «Геннесі» в парламентському буфеті за те, як діятиме буквально за півгодини кожен із гравців: заблокує трибуну чи проголосує, підпише чи відправить до Конституційного Суду, звільнить чи поновить на посаді, привітається чи вилається перед телекамерою. Найдосвідченіші, здавалося б, політологи, які собаку з'їли на різних суперечках, не мають переконливих пояснень ситуації, окрім або «хаос», або «бардак», залежно від темпераменту.

Звісно, неважко намалювати матрицю стосунків між різними утрупованнями всередині вищого ешелону, визначити взаємні залежності

й тяжіння, зафіксувати конфлікти інтересів, окреслити сферу намірів і амбіцій, але цього, вочевидь, недостатньо, щоби передбачити кожен наступний хід кожної фігури. Кінь на цій шахівниці ходить, як тура, а кожен слон свято переконаний, що він ферзь.

Годі шукати розумних пояснень: облэнерго, Одеський припортовий, Фонд держмайна, нафтові розробки, гроші від приватизації, виконання бюджету, соціальні виплати, інфляція — недостатньо все це врахувати, щоби створити раціональну картину світу, бо напевно знаєш: в останню хвилину в ситуацію втрутиться несподіваний чинник. Кажуть, в усьому винна недосконала державна модель, що провокує двовладдя й позбавляє кожному з гілок необхідних повноважень. Ці розмови виказують лише недостатню менеджерську компетентність дійових осіб: поганому танцюристіві «повноваження» заважають. За Кучми майже всі діючі політики, всі суб'єкти господарювання, за винятком небагатьох відчайдухів, перебували в звичній позі «стоять, бояться», а в самого Леоніда Даниловича улюблене слово, тим не менше, було «імплементація» (нагадаю, у перекладі з бюрократичної йшлося про додаткові повноваження).

Ні, є ще якийсь таємничий «фактор хаосу», який перетворює більш-менш прозору схему на суцільний безлад. У мене є напрочуд просте, хоча й дещо образливе пояснення. Ми ставимося до політиків як до раціональних істот, у той час як самі у своєму власному житті дозволяємо собі бути вкрай ірраціональними. Ми вимагаємо від інших, щоби вони були «дорослими», хоча самі поводимося, немов підлітки. Всі.

Тобто ми чомусь виходимо з того, що будь-яка людина у своїх учинках керується життєвим досвідом, вихованим характером, набутими знаннями, сформованими переконаннями, насправді ж, якщо вдивитися, чітко бачиш, що нею рухають миттєві бажання, неконтрольовані пристрасті, застарілі упередження, несвідомі комплекси. Інакше кажучи, вчинки людини визначаються не її силою, а її слабкостями. Особистість — це сума слабкостей. Про це, власне, говорить уся психологія XX століття, від Фройда до Скіннера.

Політиків це стосується подвійно, адже їхній продукт не керівні дії, а бажання. Суспільного блага чи слави, реформ чи статусу, нового курсу чи особистого збагачення — залежить від особи, не це головне. Головне — бажання як тип стосунків із дійсністю. Що краще вмє бажати той або інший політик, не рахуючись із перешкодами, зневажаючи обставини, то він успішніший. Так двоєтрове дитинча вмє хотіти якийсь клітний iPod, «як у Толіка», хоча йому нібито переконливо пояснили, що сімейним бюджетом ніякий iPod не передбачено. Він не чує. Він хоче — це його природа.

Дитині кажуть: «Не їж морозива, застудишся». Що відповідає дитина? Правильно: «Не застуджуся». І наступного ранку прокидається з ангіною. Їй кажуть: «Не лізь, упадеш». Вона каже: «Не впаду». І лізе, і падає. Політику кажуть: «Не йди на ці вибори, в тебе жодних шансів». Він не чує, він жене тих, хто намагається донести до нього правду, й наближує до себе тих, хто переконує у найближчій перемозі.

Гадаєте, тільки в нас вони такі? Про це й поговоримо за тиждень. ■

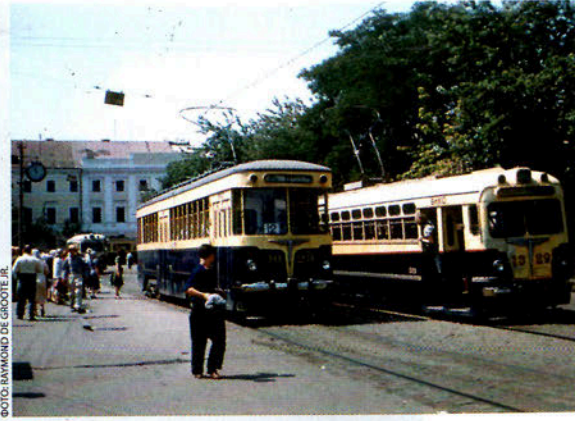
У НОМЕРІ

20 **ЯК СТРАШНО ЖИТИ**
Наші політики, за Фрейдом, готуються
до військового комунізму

34 **БУДДА ТА МАО**
Непал міняє короля
на комунізм

48 **ТРАМВАЙ ЧАСУ**
Тиждень порівняв Київ 1959 року
із сучасним

ОБРАЗ

1 **КАРИКАТУРА ТИЖНЯ.**
Малюнок Віктора Кудина

ОСОБИСТА ДУМКА

2 **ФАКТОР ХАОСУ.**
Авторська колонка Юрія Макарова

НА ЧАСІ

4 **ФОТО ТИЖНЯ.**
Сенсація, якої не було...

6 **ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ.**
Долар нон-грата

12 **СУБ'ЄКТИВ.**
Мер України

ВПРІТУЛ

14 **НОРМАЛІЗАЦІЯ ІСТОРІЇ.**
Професор Наталя Яковенко про вплив
міфології на сучасність

20 **ЯК СТРАШНО ЖИТИ.**
Лексика українських політиків

22 **ПРОМОВОВЗНАВСТВО.**
Президент Віктор Ющенко має
кілька улюблених слів

24 **ДВА З ПОЛОВИНОЮ ВАРІАНТА.**
Президентська й парламентська республіки:
що краще?

26 **ЖИТТЯ ПІСЛЯ ЩЕПЛЕННЯ.**
Національна акція вакцинації
як «індійська рулетка»

30 **АВІАШАРА.**
Авіакомпанії low cost пропонують
низькі ціни — на перший погляд

34 **БУДДА ТА МАО.**
Королівство Непал натхненню
відмовляється від монархії

36 **СПРОБА ПРОЩІ.**
Паломництво молоді до могили
Шевченка в Каневі

ТЕМА ТИЖНЯ

38 **ДИТЯЧЕ ПИТАННЯ.**
Закінчується навчальний рік, і ми
згадуємо про тих, у кого канікули

МИ

48 **ТРАМВАЙ ЧАСУ.**
За півстоліття Київ змінився до невпізнання

53 **ГЕРОЙ НЕВІДОМОЇ БИТВИ.**
«Олександр: Невська битва» — фільм про те,
що в Росії викреслюють із підручників

54 **«ЖИЗНЕННА ПЕСНЯ».**
Ще наші бабусі співали шансон

НАВІГАТОР

58 **ЛУГАНСЬК ТУРИСТИЧНИЙ.** Екс-
Ворошиловград — перші танки та кам'яні баби

64 **ТІЛЕСНЕ ЗАДОВОЛЕННЯ.** Сеанс
масажу — й усі проблеми буде розімято

66 **РЕМОНТ ГЕНІВ.** Ми ще встигнемо
вилкувати хвороби ін'єкціями у власні ДНК

68 **ПОПЕЛЮШКА ВЕЛИКОГО ТЕНІСУ.**
Жюстин Енен неочікувано оголосила
про завершення кар'єри

70 **ОСТАННІЙ СЕРБСЬКИЙ
ДИСИДЕНТ.** Бестселер Драґослава
Михайловича з рук автора отримали
українські читачі

72 **СЛОВ'ЯНСЬКИЙ БАЗАР.**
Розпочинається фестиваль «Київські Лаври» —
сотня поетів з усіх усюд читатиме свої вірші

73 **ПАМ'ЯТІ ВИНОТОРГОВЦЯ.** Ігор
Померанцев віддає шану іспанцю Пабло

74 **ПІСНЯ ЧАСУ.** Матвій Вайсберг і його картини

76 **ВІДГУКИ.** Вистави, фільми, виставки,
книжки, музичні записи

78 **АНОНСИ.** Коротко про культурні події

НАШ ТИЖДЕНЬ

80 Кілька слів від журналістів *Тижня*

54 **«ЖИЗНЕННА ПЕСНЯ»**
Мішані опери до епохи телебачення

КОЛАЖ: АНДРІЙ ЄРМОЛЕНКО

Сенсація, якої не було...

Зателефонувала колега: «Терміново! Екскаватори та бульдозери руйнують «Тріанон»! Якщо раптом хтось не знає, Тріанонів усього три: перший і другий побудували у Версалі, відповідно Людовік XIV та XV, третій – невідомий широким масам забудовник на дамбі в Кончі-Заспі під Києвом. Як тепер кажуть, «ексклюзивний» будиночок (загальна площа помешкань 1340 м, сауна, кінозал, винний льох, ділянка у 50 соток, 100 м власного пляжу) вже давно фігурує на сайтах із продажу нерухомості за ціною від п'яти до восьми з чвертю мільйона доларів. І от таку красу – екскаватором! Невже в забудовника проблеми з законом, і тому довелося знести палац? Насправді, ми не дожили до нової реалізації гасла «Мир – хатам, війна – палацам». Джерело **Тижня** в райдержадміністрації запевняє, що власник (старий чи новий, поки невідомо) веде роботи з переоблаштування. Що там викинути на смітник зо два десятки кубів карарського мармуру, коли сотка в цій зоні тягне на 100 тисяч доларів? Сенсації не сталося, але ж, погодьтеся, бульдозери на тлі всього цього Версаля вражають...

| НА ЧАСІ |

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

ВАХТАНГ КІПІАНІ
 заявляє про махінації
 на телебаченні

Колишній шеф-редактор телепроекту «Великі українці» стверджує, що голосування за переможця було сфальсифіковане й закликає провести розслідування з цього приводу. Нібито з кількох телефонних номерів приходили тисячами пакетами SMS, проплачені політичними силами.

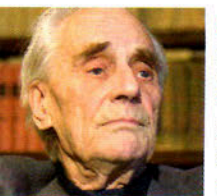

ОЛЕГ КАЛАШНИКОВ
 не буде покараний
 за побиття журналістів

Прокуратура Києва закрила кримінальну справу стосовно побиття журналістів

телеканалу СТБ екс-депутатом від Партії регіонів Калашниковим. Проте журналісти не згодні з рішенням прокуратури й написали відкритого листа генпрокурору з вимогою поновити справу.

ЖАКЛІН СТАЛЛОНЕ
 знайшла батьківську
 домівку

86-річна Жаклін Сталлоне, мати відомого кіноактора, побувала в Одесі. Матір Рембо розповіла, що майже закінчила відновлювати своє генеалогічне дерево і знайшла будинок, де до еміграції проживали її батьки.

АРНОЛЬД МЕРІ
 не визнав себе винним
 у геноциді естонців

Естонський суд почав слухання в справі 88-річного Арнольда Мері – Героя Радянського Союзу і члена ЦК Компартії Естонії, якого обвинувачують в організації виселення 251 жителя острова Хійумаа до Сибіру. На суді Мері не визнав себе винним у геноциді.

ДАВИД ЖВАНІЯ
 його хочуть позбавити
 громадянства

Генпрокурор звернувся до Святошинського райсуду Києва з проханням переглянути рішення суду про надання українського громадянства нардепові від НУ-НС Давидові Жванії. Начебто Жванія надав суду неправдиву інформацію.

Долар нон-грата

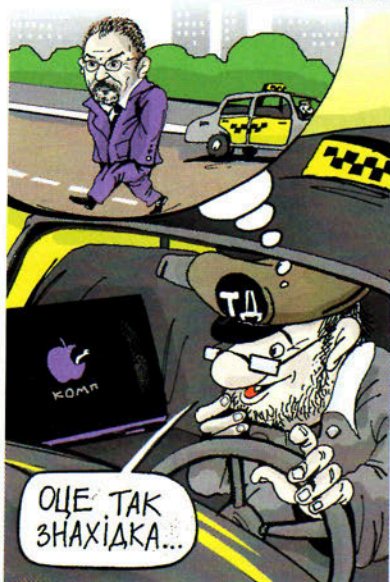
Намагаючись стримати інфляцію, влада «опускає» курс долара

Українці, які отримують зарплатню та мають заощадження в доларах, шоковані від споглядання нових чисел на вітринах обмінних пунктів. Так, максимальна ціна, за якою 21 травня в Києві можна було обміняти долар на гривню, становила 4,62 грн, а мінімальна впала до 4,40 грн. Нагадаємо, що офіційний курс Нацбанку залишається на рівні 5,05 грн/\$1. Втім, очікують, що днями його буде знижено, щоб скоротити розрив із міжбанківським курсом, який зараз перебуває в діапазоні 4,63–4,67 грн/\$1 і також демонструє тенденцію до здорожчання гривні щодо долара. Якщо курс НБУ буде «опущено» до 4,70 грн, кожна сотня доларів із сімейної скарбнички в процесі обміну офіційно «схудне» на 35 грн.

Слід зазначити, що «стан здоров'я» долара наразі визначається двома чинниками: зовнішніми, що діють за межами України, та суто внутрішніми. В першому випадку, попри поширені обивательські уявлення, долару нічого не загрожує. Не зважаючи на масштабну фінансову кризу

в США, очікуваний спад (реcesія) економіки так і не розпочався. Навпаки, в першому кварталі 2008 року спостерігалось зростання на 0,6%. Усе більше аналітиків говорять, що пік кризи пройдено, й долар у другій половині року буде зміцнюватись, а євро, навпаки, дешевшатиме. Втім, на курс долара в Україні найбільше впливають аж ніяк не світові процеси. За твердженням голови

ХРОНІКИ ТЕОДОРА ДРАЙВЕРА
СИСТЕМА «ВАВІЛОН»

ШУСТРИЙ КЛІЄНТ
ЗАБУВ КОМП'ЮТЕР

ВИКРИТА СБУ
СИСТЕМА ПІДКУПУ

НА ЧАСІ

Ради НБУ Петра Порошенка, внаслідок дій влади було скорочено грошову масу гривні, й на даний час її просто бракує на ринку. Саме дефіцит гривні, а не надлишок доларів в Україні чи падіння його курсу в світі, призводить до того, що гривня й далі міцнішає. Уряд застосовує такі дії, щоб стримати інфляцію. Однак неминучим наслідком такої політики стануть проблеми у внутріш-

ніх виробників, і, особливо, в імпортерів, адже їхня продукція автоматично подорожчає і на зовнішніх ринках, і порівняно з аналогічною імпоротною продукцією всередині України. Тому рано чи пізно влада повинна буде забезпечити недопущення подальшого здорожчання гривні щодо долара.

Якщо ж говорити про оптимальний спосіб поведінки громадян у цій ситуації, то вона зводиться до кількох рекомендацій. Перша — не поспішати «зливати» заощадження в доларах, міняючи їх на гривні чи євро. Кращий варіант — банківський депозит, відсотки за яким дозволять компенсувати можливе здешевшання долара щодо гривні. Друга — оптимальною валютою для довготермінових накопичень є не євро чи долар, а інші засоби, наприклад, фунт стерлінгів, швейцарський франк чи золото. Непоганим варіантом є й гривневий депозит. Утім, із урахуванням нинішніх темпів інфляції (від яких ревальвація не врятує), гривні краще не «скиртувати», а купувати на них дорогі товари тривалого використання (авто, побутову техніку, меблі тощо), зокрема, і з використанням кредиту.

Сергій Лук'ячук

ОСТАННІ
НОВИНИ

СВОБОДА ВИБОРУ
ТЕОДОРА ДРАЙВЕРА

П'ЯТЬ ПОДІЙ

ВІДНОВЛЕННЯ. Закінчено реконструкцію корони короля Данила Галицького. Над нею історики працювали 15 років.

СУМНА ЗНАХІДКА. На Вінниччині знайдено 12-тисячне поховання полонених солдат, які будували бункер для Гітлера.

ПОДОРОЖЧАННЯ. З 1 червня залізничні квитки на внутрішніх рейсах зростуть у ціні на 5%.

УЛЬТИМАТУМ. Єврокомісія заборонила продавати українську олію на ринках країн ЄС.

ЖАХ. У центрі Києва застрелено керуючого справами Національної академії наук України. Ймовірна причина вбивства — професійна діяльність загиблого.

неПриватизація

Продаж Одеського припортового заводу відкладається на невизначений термін

Конкурс із приватизації Одеського припортового заводу (ОПЗ) було призначено на 20 травня. Однак напередодні, на позачерговому засіданні уряду, прем'єр-міністр Юлія Тимошенко повідомила про призупинення процедури проведення конкурсу. Таким чином, справдився прогноз **Тижня** [див. словничок №18-19] про те, що загострення суперечностей між президентом та прем'єркою зірве приватизацію одного з найпривабливіших промислових об'єктів, який наразі ще залишається в державній власності.

Шансів на успішний продаж заводу в «форсованому режимі» в травні фактично не було. По-перше, радикально зменшилася кількість претендентів: із більш ніж десяти залишилися троє. По-друге, бізнесмен Ігор Коломойський прямо заявив, що мета участі в конкурсі його компанії «Нортіма» полягає не в тому, щоб придбати завод, а в тому, щоб виграти конкурс, запропонувавши будь-яку суму, а потім скласти повноваження переможців.

Метою подібних дій, які могли обійтися «Нортімі» в 60 млн грн застави, було не допустити перемоги іншого претендента — російської компанії «Єврохім». Якщо ж узяти до уваги коментар депутата БЮТ Валерія Писаренка про те, що СБУ нібито отримала вказівку не пускати в Україну представників «Єврохіму», виникає резонне припущення, що саме цю компанію прихильники проведення конкурсу «тут і зараз» воліли б бачити в числі переможців. Ці плани не здійснились. А якщо врахувати такі чинники, як порушення Генпрокуратурою кримінальної справи за фактом замаху на незаконну приватизацію, в якій головним підозрюваним теоретично є в. о. голови Фонду держмайна Андрій Портнов, та подальше протистояння навколо кандидатури нового голови Фонду між президентом та прем'єркою, стає зрозуміло: шанси на безпроблемний продаж ОПЗ до врегулювання політичного конфлікту практично нульові.

Дешеві авто

Завдяки вступу до СОТ знижено ввізне мито

Одразу дві компанії — офіційні імпортери авто оголосили про зниження цін на машини на 10% у зв'язку зі вступом України до СОТ. Так, уже зараз можна купити дешевше авто марок Ford, Volvo, Jaguar, Land Rover і Porsche у салонах компанії «Віннер Імпортс Україна» та Peugeot у салонах ТОВ «Ілта». Причина — зниження ввізного мита з 25% до 10%, яке, відповідно до домовленостей між Україною та СОТ, почало діяти з 16 травня. Проте зараз на розгляді в парламенті перебуває законопроект (уже ухвалений у першому читанні), згідно з яким розмір ввізного мита на авто можуть повернути до попереднього рівня.

Заборона на мову

У Донецьку україномовних шкіл не побільшає

Донецька міськрада майже одностайно ухвалила рішення про недопущення «планового збільшення школярів, які навчалися б з українською мовою викладання, розширення мережі україномовних шкіл і класів». Такі заходи впроваджені «для задоволення потреб населення Донецька в здобутті освіти рідною мовою», — говориться в рішенні міськради.

«Збільшення україномовних класів можливе тільки в разі, якщо назбирається достатня кількість заяв від батьків, які хочуть віддати свою дитину саме до такого класу, а не примусово — за планом», — пояснили **Тижню** в прес-службі мерії Донецька.

ОПИТУВАННЯ

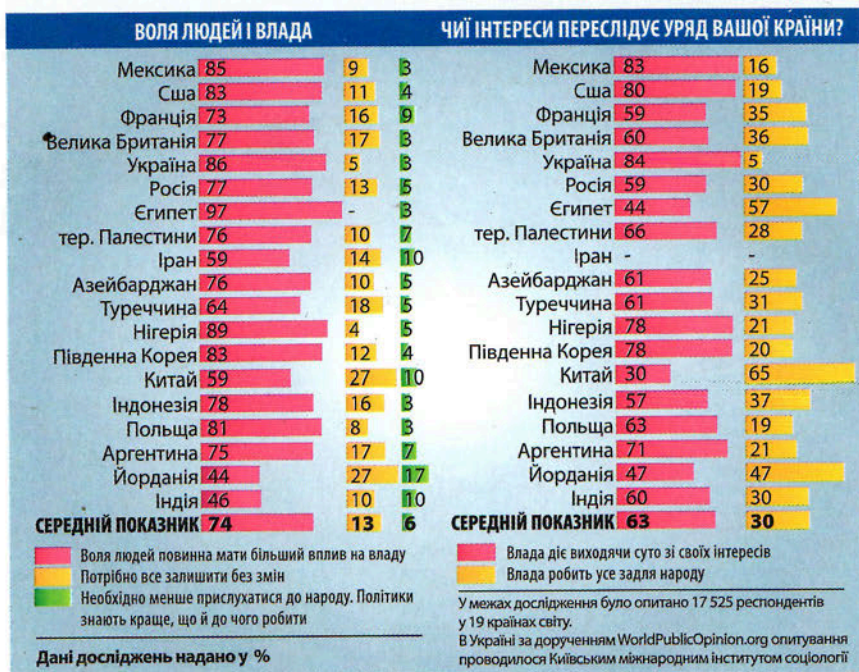
Уряд слухає народ, але не чує

Світова спільнота вважає, що влада має бути «чуйнішою» до народу

«Воля народу має бути основою влади уряду», – так 60 років тому закарбували в 21-й статті Загальної декларації прав людини головний пріоритет влади в демократичному суспільстві. Як, на думку звичайних громадян, його дотримуються уряди різних країн нині, вирішила з'ясувати Всесвітня соціологічна організація WorldPublicOpinion.org.

«Цього року Декларації виповнюється 60 років, і саме тому ми вирішили провести це опитування. Показники, які ми отримали, доводять, що люди майже в усьому світі з недовірою ставляться до своїх урядів, – сказав Стівен Кул, директор WorldPublicOpinion.org. – Більш за все людей дратує те, що політики, коли перебувають при владі, в першу чергу думають про власні інтереси, а вже потім – про свій народ».

Так, 74% респондентів впевнені, що воля людей повинна мати більший вплив на владу, ніж той, який маємо на сьогодні. І лише 30% опитаних думають, що влада діє в інтересах суспільства.

НАТХНЕННЯ

Продай голос!

Голова Комітету виборців України Ігор Попов повідомив, що хоча, за достовірною інформацією, вже зараз куплено щонайменше 10 тисяч голосів киян, ця технологія не спрацює. По-перше, 50% людей, які взяли гроші, голосуватимуть за іншу політичну силу. По-друге, студенти масово продають голоси «оптом» одразу декільком політичним силам. Тому голова КВУ порекомендував виборцям брати гроші від усіх, хто пропонує, але голосувати по совісті.

*Бери від всіх, хто може і дає,
По совісті віддай ім'я своє,
І мера обери, і з ним живи,
Дивися тільки – не продешев!*

Рима Щотижнева

Битва за шельф

У суперечку щодо права компанії Vanco вести пошук вуглеводнів у Чорному морі втрутилася Генпрокуратура

Анулювання урядом дозволу Vanco на користування надрами, на думку Генпрокуратури, є незаконним, і щодо цього ГПУ винесла протест. Коментуючи цю подію, заступник голови Секретаріату Президента України Олександр Шлапак заявив, що у випадку судової тяганини з Vanco держава має мало шансів, відповідно, з неї можуть стягнути суму в діапазоні \$0,2 – 200 млрд. За його словами, президент пропонує уряду «відійти на нульові позиції» і вирішити всі не врегульовані питання, внісши доповідення до угоди з Vanco.

У свою чергу, Юлія Тимошенко вкотре заявила про намір «забрати шельф у банальних злочинців». З цієї метою в Раді створять слідчу комісію, а також ініціюють міжнародне розслідування (щоправда, невідомо, хто його проводитиме). Такі дії свідчать про бажання Тимошенко переставити конфлікт із Vanco з юридичної площини в політичну. Владнати його це навряд чи допоможе (відповідно до

чинної угоди, розгляд суперечностей має відбуватися в Стокгольмському суді, а не деінде). Однак такий розвиток ситуації надає прем'єрці можливості для генерування звинувачень в «енергетичній корупції» на адресу своїх опонентів напередодні майбутніх президентських виборів.

Полювання на іноземців

У Південно-Африканській Республіці вбивають темношкірих іноземців-заробітчан

Щонайменше 22 людини вбито та більше сотні поранено — такі сумні результати хвилі ненависті до темношкірих іноземців, яка прокотилася Південно-Африканською Республікою. Насильство скероване переважно проти зimbabweців, нігерійців та сомалійців, які приїжджають до ПАР у пошуках роботи. В країні, де безробіття становить більше 40%, мотив убивства за робочі місця — досить вагомий. Найбільша нетерпимість до приїжджих — у Йоганнесбурзі. Місцеві мешканці в пошуках іноземців збираються великими групами й ходять вулицями, підпалюючи будинки та грабуючи перехожих. Поліції доводиться застосовувати проти них слезогінний газ та гумові кулі. За участь у заворушеннях уже затримано більше 200 осіб. Тим часом, ховаючись від розгніваного натовпу, темношкірі іноземці ночують у поліцейських відділках та церквах.

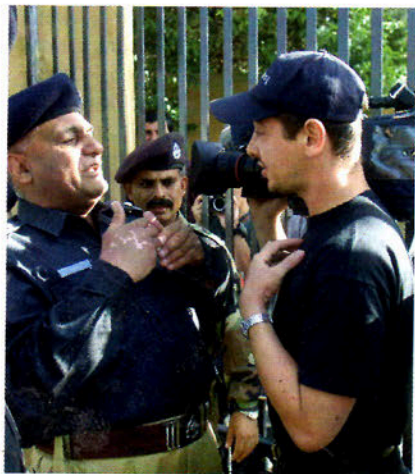
Журналістів могли розстріляти навмисно

Готель у Багдаді, де зупинилися представники ЗМІ, міг бути однією з цілей обстрілу

Міжнародна федерація журналістів (IFJ) вимагає від США провести повторне розслідування обставин загибелі українського журналіста Тараса Процюка та іспанця Хосе Коусо в Іраку 2003 року. Приводом стала сенсаційна заява Едріен Кінн, сержанта американської армії у відставці. Вона стверджує, що бачила таємні документи, згідно з якими однією з цілей військових був готель «Палестина» в Багдаді. Тому смерть журналістів могла бути не випадковою.

Під час війни в Іраку в готелі жили журналісти, і 8 квітня 2003 року по ньому зробив постріл американський танк, у результаті чого загинув телеоператор агентства Reuters Процюк та його іспанський колега. Проведене США розслідування констатувало, що це був нещасний випадок. Зважаючи на нову інформацію, IFJ ставить цей висновок під сумнів і вимагає долучити до

нового розслідування представників ООН або Червоного Хреста. «Досі Штати виступали проти залучення міжнародних організацій. А це дає підстави припускати, що щось приховується», — сказала Ейден Уайт, генсек IFJ.

Бійка за голоси

Вибори в Грузії почалися із заворушення на дільниці

Не встигли в Грузії відкритися виборчі дільниці, як Центрвиборчком зафіксував перший інцидент на позачергових парламентських виборах. На одній із дільниць голосування почалося з бійки між головою виборчої комісії та представником опозиції. Сутинка переросла в масову й тривала 40 хв. «Голова комісії зафіксував, як представник від опозиції давав поради виборцю, за кого голосувати», — пояснили причину бійки у ЦВК Грузії.

ЄБРР осяде в Україні

Головна мета – дотягнути нашу країну до європейського рівня

135 млн євро на будівництво об'єкта «Укриття» на ЧАЕС, спонсорвання фонду, що надаватиме кошти на технічну співпрацю з метою сприяння майбутнім інвестиціям, залучення коштів на розвиток аграрної галузі країни й цільове інвестування регіонів, наприклад, Луганська. Це далеко не всі результати зборів Ради керуючих Європейського банку реконструкції та розвитку, що вперше за 10 років пройшли в Україні.

Судячи з усього наведеного вище та з того, що до кінця року ЄБРР планує купити як мінімум один банк в Україні, можна констатувати — ця міжнародна структура взялася за Україну серйозно. Мета таких дій ЄБРР очевидна — настав час підтягувати економіку нашої країни до рівня європейських держав.

«Україна тривалий час жила в своєрідному політичному та економічному режимі й зараз перебуває на перехідному етапі. Саме це є завданням ЄБРР — допомогти країні вийти на європейські стандарти, — пояснив **Тижню** віце-прем'єр Бельгії й член ради міністрів фінансів ЄС Дідьє Рейндерс. — Наприклад, ЄБРР до цього часу тісно співпрацював із Чехією. Але зараз вони призупинили там свою місію, бо Чехія стала справді європейською країною. Тепер прийшла черга України».

ОЦІНКА

РОМАН КУЛЬЧИНСЬКИЙ
головний редактор

Боротьба за Бандеру

«Великі українці» — це всього-на-всього шоу

Телешоу «Великі українці» після свого старту викликало в мене відразу. Через деякий час я зрозумів, що відштовхує від програми спроба зачепити мене за живе й на цьому заробити. Між іншим, шоу вдалося: канал отримав прибуток і додаткову промоцію.

Немає нічого дивного, що вибори «великих» спровокували бурхливі дискусії й навіть скандал у фіналі. На це розраховували організатори, такою була реакція на проект і в інших країнах, де він реалізовувався. Як на мене, десятка «великих» цілком адекватна. Власне, «півфінал» показав, що, умовно кажучи, проросійськи налаштована частина нашого суспільства не має своїх визнаних авторитетів, а отже, її «проросійськість» штучна і є лише відгомном радянської пропаганди. І саме це змусило діячів від Парії регіонів розгорнути кампанію на підтримку князя Ярослава Мудрого. Причому вона базувалася на протиставленні — головний спонукальний мотив, як пише газета «Сегодня», — аби не переміг Бандера!

Те, що регіонали й, за словами причетних до організації «ВУ» людей, навіть КПУ агітували за Мудрого — позитивна тенденція. Адже якщо для українськорієнтованих людей є аксіомою тяглість «Київська Русь — нинішня Україна», то для багатьох наших співвітчизників на Сході ця теза видається повною нісенітницею. І Ярослав Мудрий, як переможець «Великих українців», підтверджує цю тяглість. Щоправда, комуністи вже заявили, що результати шоу є свідченням «дружби слов'янських народів». Такий сигнал наголошує на версії, що цю тезу почнуть розкручувати паралельно із запуском в Росії аналогічного проекту під назвою «Ім'я Росія». Проте це лише гарна міна за поганою гри.

Є позитив і в боротьбі «за Бандеру», який зайняв третє місце. Наше суспільство, попри зусилля російської пропаганди, фактично поставило боротьбу ОУН-УПА вище, ніж досягнення УРСР. За лідера ОУН агітували мережі активістів по всій Україні, умовно кажучи, від рядових функціонерів полтавської «Прогресу» й лідерів громадських ініціатив до маститих київських політехнологів. Бандеру з усієї десятки великих вони обрали інтуїтивно, а головний мотив цього вибору був простий — «на зло» Кремлю. І саме в цьому — небезпека. Бійці УПА й підпільники ОУН виявляли чудеса героїзму, й за це мають бути гідно вшановані, сам Бандера заслуговує на перепоховання в Україні з усіма почестями. Але, віддаючи шану героїзму та самопожертві і його особисто, і його послідовників, не варто забувати, що Бандера таки був носієм тоталітарної ідеології. Можливо, в той час, після поразки у визвольній боротьбі на Наддніпрянщині, в умовах польського терору проти українців ця ідеологія була найбільш ефективною для мобілізації мас на боротьбу. Але сьогодні робити з Бандери нового ідола й уособлення українства — шлях у глухий кут інтегрального націоналізму, епоха якого давно минула.

А загалом же в розпал пристрастей не варто забувати, що «Великі українці» — це всього-на-всього шоу, до того ж, іще й телевізійне. Для нас, в Україні і поза нею суцільна, однаково величима є і Ярослав Мудрий, і Степан Бандера, і Микола Амосов. Не кажучи вже про Шевченка.

До речі, в Іспанії, де проблема національного примирення стоїть і досі, проект провалився, в інтерактивному опитуванні взяли участь лише 3 тисячі глядачів.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

baidykevic

Мені дуже сподобалася стаття «Шева» живий!» Змістовна, весела та оптимістична.

Дуже дякую її авторові :-). Так тримати, **Український Тиждень!** :-)

maksymus

А рівно 150 років тому, 16 травня 1858 року, Шевченко завіявся до борделю Адольфінки в Санкт-Петербурзі, де провів наступну ніч: http://community.livejournal.com/ua_kobzar/236795.html

singularia

А мені здаються ціннішими ці розмови про успішність Шевченка й необхідність культивувати такий образ. Є тут щось по-американськи неглибоке... <...> Щодо зовнішньої веселості, то трохи знаючи письменницьке середовище, я вже давно зробила для себе висновки, що життя митця щодень і його творчість, життя душі — ніби різні виміри. Не варто змішувати, це все одно нічого не дасть... Та й потім — Шевченко вийшов на той рівень митців, які щасливими не бувають. І не варто соромитись його трагічності. Позиція «від супротивного» — теж якоюсь мірою залежність... Згадалося, як Влад Троїцький недавно на майстер-класі говорив, що не любить нещасних, неуспішних людей. Це ж треба: причепити до свого фестивалю ім'я Гоголя — і не любити нещасних... А щодо образу Шевченка на картинах і пам'ятниках, то його ж народ сприймає насамперед через «Кобзар», де його душа. А душа Шевченка не була молодого...

vladradio

...втілений у малюнок і скульптуру образ веселого життєлюбця, без сумніву, був би на користь нації, тільки поезія Кобзаря є сумною та трагічною, тому її й спроектували в похмурого Тараса, за всіма канонами соцреалізму.

ПАВЛО СОЛОДЬКО
заступник головного редактора

Мер України

Моя колега Леся Падалка — як і я, вона теж «понаїхала» до Києва — підкинула чудову ідею: мера столиці повинна обирати вся Україна.

«Я тут працюю, квартиру плачу киянам, п'ю, їм, лікуюся, смічу, знову ж таки, — каже Леся. — І що, після цього не маю права обирати ватажка громади?» Я підпишусь під кожним її словом. Врешті-решт, маємо ж ми право хоча б на якусь сатисфакцію після двох місяців випробування білбордами, листівками та іншою виборчою маячнею. Де бюлетень, в якому можна з чистою душею висловити свою позицію — «В сортах лайна не розбираюся»? Або навіть проголосувати за когось. Точно не за Черновецького, який мріє запровадити для нас «арбайтс карти».

Разом із Лесею і мною в Києві працюють ще мільйон трудових мігрантів. Загалом же, в столиці й околицях мешкають не менше чотирьох мільйонів потенційних виборців. Але реєстрацію мають лише 2,5 млн, з яких більше півмільйона — це політично зрілі й дисципліновані пенсіонери.

Голосуватимуть вони тільки за свого кандидата — і мером Києва так і залишатиметься Леонід Черновецький. Він правильно вибрав свою «електоральну нішу». Тому єдиний вихід — дозволити вибирати міс-

кого голову столиці всім без винятку громадянам України.

Скажете, це маячня? А в Лондоні, між іншим, брати участь у виборах мера може кожен громадянин королівства, Британської співдружності або Євросоюзу. Єдина умова — зареєструватися в місцевих списках виборців за два тижні до голосування. У нас же ця процедура можлива хіба що через суд, тому тривала й складна. Право обирати мера Києва всім українцям дозволить раз і назавжди покінчити з черновецькими й сприятиме «консолідації нації», про яку так багато говорять. Чи не кожна сім'я в країні делегувала до столиці годувальника — а той уже їй підкаже, за кого краще голосувати. А спробуй нагодуй продуктовими пакетами всю нашу неньку — гречки не вистачить! Навіть міфічна «російська система підкупу виборців «Вавилон», якою нас цього тижня почала лякати СБУ, не допоможе. Черновецький, звичайно, на таке не погодиться, навіть якщо й уже двічі обмовився «за Фрейдом» — «я, як мер усієї України...» Але ж це рішення залежить не від нього, а від Верховної Ради. Внести відповідні зміни до закону про місцеві вибори — й усе. Якщо, звичайно, хтось у тій Раді хоче всерйоз боротися з черновецькими.

Редакційна рада: Анатолій Бондаренко, Кирило Галушко, Роман Кульчинський, Юрій Макаров, Лідія Смола, Олексій Сокирко, Роман Цуприк

АДРЕСА «ТИЖНЯ»

Листи надсилайте за адресою: 03040, Київ, вул. Васильківська, 2а
Телефонуйте: (044) 503-3740; факсуйте: (044) 503-3740
E-mail: office@ut.net.ua

Редакція залишає за собою право на літредування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються.

Свої зауваги та коментарі до статей Ви можете залишати в блозі **Тиждень** — ut-magazine.livejournal.com або надіслати на електронні скриньки авторів журналу. Форма для листування є на нашому сайті www.ut.net.ua під біографіями журналістів

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор

www.presscom.ua

ПІККАРДІЙСЬКА ТЕРЦІЯ

20 травня, Дніпропетровськ
театр ім. М.Горького, пр. К.Маркса, 71

ДОВІДКИ ЗА ТЕЛЕФОНОМ: 8 (056) 33 55 82
WWW.ARTVERTER.COM

21 травня, Донецьк
Драмтеатр, вул. Артема, 74а

23 травня, Запоріжжя
"Дніпроспецсталь",
б-р Шевченка, 1

24 травня, Одеса
Філармонія,
вул. Буніна, 15

НОВА ПРОГРАМА
"ЕТЮДИ"

ОРГАНІЗАТОРИ

ГОЛОВНИЙ МЕДІА-ПАРТНЕР

Тиждень

Нормаліза

| ВПРИТУЛ |

ЩІЯ ІСТОРІЇ

ПРОФЕСОР
НАТАЛЯ ЯКОВЕНКО
ПРО ТЕ, ЧИ МОЖНА
ПРИСТОСУВАТИ
МІФОЛОГІЮ
ДО СУЧАСНИХ ПОТРЕБ

РОЗМОВЛЯВ Юрій МАКАРОВ
ФОТО: КИРИЛО ХАЙЛОВ

В останнє, коли ми з вами спілкувалися, ми зупинилися на комі. Йшлося про те, що існує ланцюжок: історія – популяризація – ідеологія – міфологія – педагогіка – пропаганда... І фахові історики, на вашу думку, займають лише першу ланку – чи правильно я вас зрозумів?

— В ідеалі справді так: історики виробляють сировину, «роблять історію», після них має прийти популяризатор. Знову-таки в ідеалі, серед істориків хтось виявляється красномовнішим та хоче покласти життя на вівтар просвітництва, і монтує з дослідницької історії науково-популярний чи дидактичний продукт. Але, на жаль, вміння легко писати навідує істориків не часто. Тож популяризацією займаються інші, сьогодні це переважно вчителі. З учителями справа гірша, бо вони мислять категоріями наставницькими — фах у них такий. Вони за визначенням не можуть бути скептиками, не знають усього обсягу літератури, не знають, у який спосіб можна обіграти той чи інший сюжет. І звідси виходить, що популярна історія нецікава, нудна, просто слабка.

У.Т.: А ті, хто з цієї сировини мають витворювати концепції та міфологеми? Тобто інтерпретатори і міфотворці – це теж інший фах?

— Інший. Це не справа істориків. У Радянському Союзі таким «ін- ▶

Застарілий погляд на історію
підлягає м'якому, обережному
демонтажу

терпретаторам» жилося «хорошо і привільно». Там усе без них було наперед інтерпретовано. А в нас... От ви з упевненістю можете сказати, в якій державі ви живете? З назвою зрозуміло, а що робити з хаосом проблем, які виникають чи не щоранку? І до сьогодні в Україні не стоїть серйозно питання, що саме ми будемо. Країна сама себе будує. Сьогодні вона демократична, завтра може стати тоталітарною, післязавтра ще якоюсь, і ніхто не прогнозує цього «завтра», не знає, якою вона буде завтра, ніхто не знає, яким буде народ України. І взагалі, що таке «народ України» — мешканці, нація, громадяни, ще щось? І до якої з цих категорій зарахувати етнічні меншини?

У. Т.: Та, начебто, вже домовилися...

— Так, домовилися. На папері. А що таке «нацменшина»? Коли одна з них ледь не така сама, як українська нація, а друга займає один-єдиний район у Болграді, та й то не весь? Тимчасом клубок поточних проблем створює ситуацію, коли, по-простому кажучи, усім потенційним інтерпретаторам, які мали би «прилаштувати» історію до потреб суспільства, не до того. Під «прилаштуванням», звісно, я маю на увазі не цинічну брехню. Йдеться про скоординування популярної історії з національною ідеєю. Екс-президент якось повідомив нам, що національна ідея не спрацювала. Як це «не спрацювала», коли держави без власної ідеї просто не існують? А від того, якої держави ми хочемо, буде залежати й те, якої історії нам треба. Скільки поглядів є сьогодні на майбутнє України, стільки й інтерпретацій минулого: виробленої сировини вистачає на всіх.

У. Т.: Повернімося до ваших книжок, зокрема тих, що про українську шляхту. Або згадаймо ще останню книжку Оксани Забужко, яка теж намагається відтворити обличчя аристократичної, шляхетської України. Адаже впродовж останніх двох століть Україну репрезентували як виключно селянську. Чи можна якщо не відтворити, то принаймні реконструювати цю шляхетську лінію в українській історії?

— І можна, і треба. І то передусім у дидактичній історії, яка за інерцією милується з працюючої та співучої «селянської нації». Школяр читає ці

милі дурниці, а за вікном школи на нього чекає зовсім інше сегментований світ. З'явилися, нехай це нам і не надто подобається, «нові багаті». Сформувався політична й бізнесова еліта, серед неї уже навіть трапляються цілком пристойні люди, які почали засновувати фонди і вкладати гроші в культуру. Суспільство структурувалося на групи, прошарки і т. ін. — отже, популярна історія мусить доступними їй способами всі ці новації «легітимізувати». Адаже в Україні, як і скрізь, еліта існувала завжди. Це елементарна річ: без еліти просто не буває організованого суспільства. Коли люди виходять з печери та згуртовуються у певний колектив, то хтось їх має об'єднати й очолити. Далі хтось мусить вести на війну, хтось — дбати про духовні потреби, хтось — карати за злочини, хтось — просвіщати, хтось — оспівувати в натхненних віршах, хтось зображати на прекрасних картинах — це все і є еліта. В різні часи, зрозуміло, перші місця на лаві займали різні еліти. Як історик я «живу» у XVI—XVII століттях, тобто в часи, коли еліта була родовою і войовничою — це аристократи й величезна маса шляхти-лицарів, привілейованих самим фактом народження. У XIX столітті — це, очевидно, інтелігенція. Наприкінці XIX століття з'являються

знайти якісь прикмети тягlosti. Терпіти не можу вислів «менталітет нації», ну, не можуть 50 мільйонів людей мати один на всіх «менталітет»! Але, разом з тим, якщо взяти це слово в охайні лапки, то певну суму спільних і тяглих навичок таки знайдемо. Може, вони випливають із того, що ми їмо борщ, а не суші, може, з того, що живемо на межі зі степом, і якісь моторні рефлексії у нас інакші, ніж якби ми жили у тайзі чи в пустелі. Опці-от тяжко вловлювані моменти, складені до купи, й можна обережно потрактувати як властиві більшості членів українського етносу. І, власне, в цих, переважно буденних, речах ховається «безперервність» історії. Гадаю, коли йдеться про дидактичну чи науково-популярну історію, говорити про таке не було би гріхом, ясно — без пропагандистського надриву.

У. Т.: Я розумію вашу обережність, бо це вельми небезпечний ґрунт, але якщо цього немає, то немає, власне, «ми»...

— Так, бо свідомість «ми такі» є містком до об'єднаного «ми».

У. Т.: Я не хочу торкатися питання, яким чином, з кого формувалися власне українці як етнос, як

«ВІД ТОГО, ЯКОЇ ДЕРЖАВИ МИ ХОЧЕМО, БУДЕ ЗАЛЕЖАТИ, ЯКОЇ ІСТОРІЇ НАМ ТРЕБА. СКІЛЬКИ ПОГЛЯДІВ НА МАЙБУТНЄ, СТІЛЬКИ Й ІНТЕРПРЕТАЦІЙ МИНУЛОГО»

бізнесові й промислові еліти, що починають виринати з української нації. Якби не було цих людей, грубо кажучи, з гіршими, то хто б фінансував тодішні українські видання чи молоді партії? Адаже робили це якраз ті люди, які любили Україну «від усієї глибини своєї кишені».

У. Т.: Яким чином відтворити цю безперервність, що має проростати у свідомості сучасного українця?

— Як методологічно дисциплінований історик я б мала вам відповісти, що все покрито ентропією, що все тече, не відновлюючись, і що вся історія — це лише миготливий потік перервностей. А як звичайна людина, схильна подекуди до «недисциплінованих», інтуїтивних рефлексій, я вам скажу, що, в принципі, таки хочеться

нація... А от що стосується впливу вже на українців як таких — із заходу візантійського, із заходу польського, зі сходу татарського й таке інше. Чи можна зараз аналітично виокремити ці впливи?

— Через антропологічний фактор — поза сумнівом, бо йдеться про звичне для формування кожного етносу «крововиливання». Українець, як і будь-хто інший, — це мішанець крові: у нашому випадку трохи слов'янської, трохи іранської, трохи тюркської і т. ін. Що ж до впливів у повсякденній культурі — то й це загалом легко простежується на рівні етнографічному та лінгвістичному. Годі згадати присутність в українській мові величезної кількості тюркських слів чи полонізмів, балтські та іранські гідроніми, орієнтальні еле-

«Для академічної
науки поняття
«уроки історії» —
нонсенс...»

БІОГРАФІЧНА НОТА

Яковенко Наталя Миколаївна

Доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії Національного університету «Киево-Могилянська академія».

Закінчила класичне відділення факультету іноземних мов Львівського університету (1967). Працювала в Центральному державному історичному архіві України, Київському університеті, Інституті історії України НАНУ, Інституті української археографії та джерелознавства НАНУ. Захистила дисертацію з латинської палеографії на матеріалі середньовічних українських документів, згодом почала працювати як професійний історик.

[За матеріалами wikipedia.org]

комплект пістету перед «вольностями», і гімни виборному правлінню, і безумовна першість привілейованого «народу-шляхти», нехай і названого козацькою старшиною. А тепер погляньмо, як раптово зникли з українського обрію впродовж першої половини XIX століття оці-от, як їх називає автор «Історії Русів», «отцы народа». Чому? Бо замість «народу-шляхти» романтизм увів у моду «народ-простолуд» — буцімто єдине вмістилище «духу нації». А хто не знає, що батьківщиною романтичного «народолюбства» була Німеччина? То яка проблема з «виокремленням впливів» — бери й виокремлюй!...

У. Т.: Які б ви назвали застарілі тенденції, що й досі процвітають у сучасній українській історії?

— Їх чимало, але я б особливо відзначила ту, де стара народницька історіографія змикається з радянською — це спосіб представлення спільноти («народу») як монолітної цілості. У народницькій історіографії, що спиралася на канони так званого романтичного націоналізму, це «народна маса». Вона одного хоче й одного прагне, бо її краще майбутнє — в реалізації постулату «одна держава, одна нація, одна культура». Пізніше, в радянські часи, націоналізм, м'яко кажучи, став неактуальним, світ належало переобладнати на краще в інший спосіб — гуртом подолати класового ворога й збудувати комунізм. Як бачимо, фігура змінилася, але сам каркас мислення залишився той самий — з акцентом на монолітний

менти вбрання й озброєння. На рівні так званої високої культури — політичного мислення, освіти й мистецтва — такі речі взагалі лежать на поверхні, бо цей продукт уже старанно сам себе фіксує в текстах чи мистецьких творах. З іншого боку, «висока культура» розставляє більше пасток, ніж наші праіранські «чорні брови, карії очі». Адже зовнішні впливи у цій сфері є таким собі флюгером — спробуй встигнути, живучи на околиці Європи. І поряд з цим «висока культура» набагато щіль-

ніше пов'язана з державою, а держави, до яких входили ті чи інші території України, суттєво між собою різнилися. От, наприклад, у XVIII столітті на тій частині України, що належала Російській імперії, все стало геть інакшим порівняно з Річчю Посполитою. Але якщо ми придивимося до написаної тут «Історії Русів» — а ця знаменита пам'ятка «будувала» українську націю вустами Гоголя й Шевченка, — то побачимо, що її автор продовжує мислити політичними категоріями Речі Посполитої. Тут тобі й повний

«...А для
популярної —
зовсім навпаки!»

цілості, а отже — на запереченні всього, що протирічить чи, боронь Боже, опонує монолітові. У «живій» історії такого насправді немає, бо не може бути. Будь-яке суспільство — це не отара клонів, а строката суміш людських груп, де в кожній є власні інтереси, власні погляди на корисне/шкідливе для себе, власні уявлення про добру/погану поведінку і т. ін.

Оцю багатобарвність та множинність і треба відображати, описуючи історію. Бо, по-перше, цього вимагає елементарне осучаснення української історичної науки, яка врешті вже має «заговорити» тими самими концепціями, що й наука західна. А по-друге, що важливо, ідеться не тільки про науку. «Монолітна історія» — це не просто анахронізм, це — шкідливий анахронізм з перспективи суспільства, яке «споживає історію» через школу, ЗМІ... Адаже сучасний світ будується на засадах демократії — чи, принаймні, прагне цього. Ді-

єва демократія, своєю чергою, потребує громадян, які свідомо обирають власну позицію, але й не менш свідомо визнають за опонентом право на те саме.

Чим тут може допомогти історія? Та тим, що відповідними прикладами буде призвичаювати до думки, що коли в людей різні переконання — це природно, і що опоненти «нашої» думки теж керуються гідними поваги спонукками — як і ми самі.

Гадаю, подолавши «монолітний» спадок, українська історіографія набагато легше впорається з багатьма іншими теперішніми своїми проблемами. Нормалізується екзальтоване замилювання козацтвом. Знайдеться місце — і в старій, і в новій історії — для еліт, радянських партизанів буде легше помирити з партизанами націоналістичними, вдасться зрозуміти колаборантів... Зрештою, це надзавдання, до якого можна прив'язати величезну кількість конкретних сюжетів...

У. Т.: Але такий підхід має великий спротив з боку людей, які займаються, ні, які сидять на ідеології, бо це — їхній хліб...

— Тому що вони над цим і не думають. Може, я цинічно оцінюю їхні інтелектуальні можливості, чи, власне, недооцінюю, але вони не настільки освічені люди, щоб над цим думати. Я не вважаю себе дуже освіченою людиною, але я над цим думаю, а вони — ні. Вони просто не розуміють, що історія — це не мішок «правдивих фактів», і що за тлумаченням оцих-от «фактів» завжди стоять узагальнюючі концепти, байдуже, чи ми їх назвемо політичними, чи методологічними — це не має значення. У тих університетах і педінститутах, де вони вчилися, їх теж до цього ніхто не призвичаїв.

Що ж до мене, то, повторюся, я вважаю погляд на українську історію, яку буцімто творить одна монолітна одиниця, шкідливим і потенційно небезпечним. Тому, гадаю, він підлягає

демонтажу — м'якому, обережному, повільному, але демонтажу.

У.Т.: Але є протилежна небезпека: фатальне побоювання порушити політкоректність, поширене на Заході, яке набуває рис інтелектуального терору. Він, може, прийнятніший, ніж старий совітський ідеологічний терор, але цей абсолютний релятивізм, відносність, коли тексти Шекспіра й пісня якихось індіанців порівнюються, мене це так само лякає. Має бути якась ієрархія цінностей. І має бути в українській історії місце власне українському ядру — етнічному, культурному, мовному...

— Якщо ви маєте на увазі академічну історіографію, то варто бути поблажливим — адже через неї перекочуються хвилі загальнокультурної моди. Мода на крайній релятивізм і натужну політкоректність, як і всяка інша, спаде, а здорове зерно залишиться. Адже історичний релятивізм — це дітище двох світових воєн ХХ століття, особливо Другої світової. Криваві побоїща засвідчили, що треба, хлопці, бути трохи відстороненими, аби потім ваші читачі не з'ясовували, чия історія «правдивіша», за допомогою батальйонів і танків.

Що ж стосується продукту для «людини з вулиці» (хоча й нечемно так говорити), то, звичайно, він не може бути настільки релятивістським, я тут з вами погоджуюся. І йдеться, мабуть, передусім про потребу в націоцентричних акцентах. У підручнику з історії певної країни «головним героєм» має бути титульна нація, а решту етносів, за всієї політкоректності, ми будемо тільки допосовувати до неї. Скажімо, сьогодишні французи стали «французами» лише у ХVІІІ столітті, а доти були провансальцями, бретонцями і т. ін., нато-

Історія, «якою вона була насправді», не знає, хто там титульне ядро, а хто нетитульне — люди живуть собі та й живуть. Академічній історіографії теж до цього немає діла. Натомість у популярній та дидактичній версії історії, гадаю, центральне місце посідає титульний етнос — як такий собі стрижень, на який усе нанизується. А докола нього крок за кроком, по мірі появи на історичній сцені, мусять виригати іноетнічні групи — байдуже, дружні вони чи ворожі, асимільовані чи ні. Якщо йдеться про структуру шкільного підручника, то це нескладно. Перший блок оповіді в кожному з розділів варто присвятити українському етнічному/нації, після чого додати інформацію про інші етнічні, чи там конфесійні, спільноти. Спочатку звідки вони тут з'явилися й коли та чому прийшли на українську територію, потім — як взаємодіяли з титульною нацією, чи це була конфронтація, чи співпраця, чи вони просто розчинилися між українцями.

У.Т.: Якщо можна, хоча б один приклад...

— Ось класичний приклад Львова: жило-було собі галицьке місто, в якому мешкав князь Лев Данилович, скількись русинів і скількись невідомо кого. Потім місто отримало магдебурзьке право, і на середину ХІV століття бачимо там уже строкатішу картину — і німців, і русинів, і поляків, і вірменів, і євреїв, і навіть якихось таємничих «сарацинів» — хто такі, лише святому Богові відомо, коротше, якісь східні люди. І так триває кілька століть, а далі картина вирівнюється. Спочатку зникають німці, які поступово полонізувалися, чи, коли

АВТОРСЬКІ МОНОГРАФІЇ ТА КНИЖКИ НАТАЛІ ЯКОВЕНКО

2007: «Вступ до історії». — Київ: «Критика»

2005: «Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України». — Київ: «Критика»

2002: «Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні ХVІ-ХVІІ століть». — Київ: «Критика»

2000: «Historia Ukrainy od czasów najdawniejszych do końca ХVІІІ wieku» / Przełożyły Ola Hnatiuk i Katarzyna Kotyńska. — Lublin: Instytut Europy Środkowo-Wschodniej

1993: «Українська шляхта з кінця ХІV до середини ХVІІ ст. (Волинь і Центральна Україна)». — Київ: «Наукова думка»

група вірмени, а потому й русини — ті й другі стали «поляками». Отак потихеньку Львів дожив до Другої світової війни — як місто поляків, євреїв і чисельно малої групи українців. Далі нацисти знищили євреїв, а Радянський Союз розібрався звичними методами з поляками — кого виселили, кого посадили. Тож Львів, коштом військовиків та присланої адміністрації, швидко зрусифікувався. А впродовж індустріальних перетворень 1960 — 1970-х, за рахунок зростання кількості сільського населення, зукраїнізувався. Чим не детективна історія, що показує, як «причудливо смішиться кров». Ось її і треба розповісти пересічному «споживачу історії» — замість заливатися плачем про «чужинецьких зайд», які окупували наше славне місто Львів.

Це й буде проявом «політкоректності», але ж чим вона погана? І чим зашкодить українському етнічному ядру? Адже пересічному «споживачу історії» цей сюжет — а в минулому України таких сюжетів леґіон — може прищепити спокійне й толерантне ставлення до сучасного етнічного багатоголосся. Для академічної науки поняття «уроку історії» — нонсенс, а для популярної та дидактичної — зовсім навпаки! Наприклад, той-таки львівський випадок здатен посприяти засвоєнню дуже простої істини: нічого в житті ніколи не було розсортовано по полицях раз і назавжди, усе мінялося залежно від обставин, усе й завжди було переплетеним — люди, віри, мови, культури... ■

**СУЧАСНА ІСТОРІЯ, ОПИСАНА
З ПОЗИЦІЇ ОДНОЇ З УСІМ ЗГІДНОЇ,
В УСЬОМУ МОНОЛІТНОЇ,
ВИПРАВДАНОЇ В СВОЇХ ДІЯХ НАЦІЇ
НЕ МОЖЛИВА. ТАКИЙ СПОСІБ
ПИСАННЯ ІСТОРІЇ Є ШКІДЛИВИМ
АНАХРОНІЗМОМ**

мість підручник оповідає про «французьку націю». У нас ситуація ще складніша, бо ми почали «робитися українцями» набагато пізніше, а «нацією» не впевнена — чи й стали.

можна так незграбно сказати, «львовизувалися» (ті, хто залишилися ще й у середині ХVІІ століття провадили службу Божу по-німецьки). За ними пішли в небуття як окрема

Як страшно ЖИТИ

ЛЕКСИКА УКРАЇНСЬКИХ
ПОЛІТИКІВ ОСТАННІМ
ЧАСОМ НАГАДУЄ
ЛЕКСИКУ, ЯКОЮ
ЗАЗВИЧАЙ
КОРИСТУЮТЬСЯ
ПІД ЧАС ВІЙНИ

АВТОР: АНТОН ЗІКОРА

Психологи вважають, що по словах, які використовує в своїй промові людина, про неї можна дізнатися практично все, адже жодне слово просто так не вимовляють. Усе, що у нас на язичку, так чи інакше є у нашій підсвідомості. Наприклад, успішний щасливий індивід не вживатиме часто таких слів, як «тривога», «небезпека». Для лузера, навпаки, не є характерними слова «радість», «щастя». Якщо історики з далекого майбутнього проаналізують деякі сьогоденні заяви українських політиків, то можуть дійти висновку, що в 2008 році країна вела криваву війну. Кількість тривожних заяв уже перевищила всі норми.

«ВІЙНА»

Слово «війна» — одне з найпопулярніших у лексиконі вітчизняного політичного істеблішменту. «В Європі та за океаном повинні знати: на сьогодні Україна не готова приєднатися до ПДЧ (План дій щодо членства в НАТО, — **Тижень**). Приєднання всупереч волі українського народу означатиме початок нової «холодної війни» між Сходом і Заходом», — зазначається в офіційній заяві Партії регіонів. Також мову про **війну** нещодавно вів БЮТ. Проте, що вона йде між президентом і урядом, заявив Микола Томенко. Щоправда, бютівець закликав її припинити, натякаючи на те, що це мають зробити його опоненти.

«РОЗРУХА»

Коментуючи перші 100 днів роботи уряду Юлії Тимошенко, народний депутат від Партії регіонів Владислав Лук'янов заявив, що «сто днів уряду Тимошенко — це сто днів **розрухи** в Україні». Про **розруху** говорять і комуністи. «Село зруйнували так, що й у страшому сні нікому не присниться.

Татари-монголи такої **розрухи** не принесли Україні, яку принесли нові реформи президентів Кравчука, Кучми і Ющенка», — зовсім неpolitкоректно щодо мешканців далекої Монголії заявив голова комітету ВР з питань економічної політики комуніст Олександр Ткаченко. Однак, пам'ятаючи про героїчне минуле, КПУ продовжує свій опір.

«ОПІР»

Таким, що цілком відповідає воєнному часу, був спіч народного депутата України, першого секретаря Кримського рескому КПУ Леоніда Грача на багатотисячному мітингу в Сімферополі. «Ми чинитимемо **опір**. Наш **опір** дозволить об'єднати всіх, хто виступають за те, щоб війська, бази НАТО ніколи не були на нашій землі», — казав він.

«ЗАГРОЗА»

«В їх бажанні одноосібного володіння всією Україною і перемоги на наступних президентських виборах вони фактично поставили під **загрозу** в цьому змаганні парламентську систему в Україні, демократію та політичну стабільність у країні», — зазначив народний обранець Доній, коментуючи дії та бездіяльність Ющенка, Тимошенка та Януковича. Про загрозу одразу після травневих свят заговорив і Юрій Луценко: перебування Віктора Балоги на посту голови Секретаріату Президента України він назвав «деструктивним і таким, що представляє **загрозу** існуванню демократичної коаліції».

«ДИВЕРСІЯ»

Це слово вжив бютівець Олександр Турчинов на одному з брифінгів. БЮТ розцінює ситуацію, що склалася між Росією та Україною в енергетичному секторі, як «сплановану **диверсію**» проти нового уряду, додав жажів віце-прем'єр.

ЧЕРЕЗ ЗАЯВИ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ МОЖНА ЗРОБИТИ ВИСНОВОК, ЩО КРАЇНА ВЕДЕ КРИВАВУ ВІЙНУ

А ось ще одне слово з військового лексикону:

«ПЛАЦДАРМ»

Його недавно вимовив Віктор Янукович, ведучи мову про позачергові вибори мера Києва. За Януковичем, вибори київського мера — «це репетиція президентських виборів», спроба «захопити **плацдарм** для подальшого наступу».

«БЛОКАДА»

Якщо в радянських людей слово «блокада» асоціюється, перш за все, з блокадою Ленінграда, то, мабуть,

їх нащадки, вимовляючи це слово, згадуватимуть трибуну ВР. Наведемо слова Арсенія Яценюка після чергової епопеї. «Шановні колеги, після тривалої тижневої **блокади** українського парламенту хотів би проінформувати вас про рішення, представлені на ваш розгляд сьогодні...»

«САБОТАЖ»

Сильне слівце, чи не так? Його дуже любили більшовики в 1918—1921 роках під час громадянської війни. Дурні селяни чомусь не хотіли забезпечувати Червону армію провіантом, саботуючи ініціативи комуністів. Щось подібне відбувається й сьогодні. Нещодавно Юлія Тимошенко звернулася до губернаторів із проханням забезпечити присутність керівників регіональних відділень Фонду держмайна на спеціальному засіданні. У свою чергу бютівець Писаренко не виключив, що деякі губернатори саботуватимуть це доручення. Але «відмову виконувати це доручення ми розцінюватимемо як **саботаж**», — заявив соратник Тимошенко.

«ВАНТАЖ-200», «СМЕРТЬ»

Вищенаведені слова були запозичені з військового лексикону для створення певної атмосфери, це більше метафора, ніж порівняння. Але, на жаль, слова «вантаж-200» «смерть» останнім часом використовували в їх початковому сенсі. Про це можна було не згадувати, однак політичний підтекст переважив.

Мова йшла про миротворця, загиблого в Косові. Судіть самі. Ось що сказав Юрій Луценко в інтерв'ю: «Я тільки день пробув у Косові, привіз **«груз-200»** (так у військових позначають трупи — **Тиждень**) і бачив очі наших хлопців. Тому вже в середу, 26 березня, на засіданні уряду наполягатиму на поверненні цього статусу». (Йдеться про надання миротворцям статусу учасників бойових дій — **Тиждень**).

Після загибелі українця фракція Партії регіонів виступила з вимогою вивести український контингент із Косова. Але голова комітету ВР із

ЛОГОС**Значення слова**

Ми подивились електронний Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ось що там знайшли.

БЛОКАДА, -и, 1. Оточення, облога міста, країни, армії ворожими військами з метою паралізувати їхню діяльність. 2. Система заходів, спрямованих на політичну або економічну ізоляцію країни з метою здійснення політичного або економічного тиску на неї.

ДИВЕРСІЯ, -ї, 1. Акт зруйнування або пошкодження об'єктів військового, державного значення агентами ворожих країн або народними месниками у тилу окупантів. 2. Воєнна операція, здійснювана для відвернення уваги противника від місця, де готується головний удар.

ПЛАЦДАРМ, -у, 1. Місцевість, район, де підготовлюється та розгортається військова операція. 2. Територія, країна, яку використовує будь-яка держава для підготовки нападу на іншу державу. Сукупність умов, можливостей для існування або здійснення чого-небудь; основа, база, вихідна позиція.

САБОТАЖ, -у, 1. Навмисний зрив роботи, який виявляється у прямій відмові від неї або в недбалому, несумлінному її виконанні. 2. Прихована протидія здійсненню чого-небудь.

питань європейської інтеграції Борис Тарасюк стверджував: «**Смерть** одного бійця використовується для політичних спекуляцій».

«РЕПРЕСІЇ»

Як відомо, без репресій не обходиться жодна війна. Про «політичні репресії», яким піддають державних службовців — членів Партії регіонів, заявляє Олена Лукаш. Виступаючи якось у ВР, вона сказала, що тільки за останні десять днів було звільнено більше 2000 осіб. А Юрій Бойко, народний депутат від тієї самої партії, заявив: «Поки БЮТ не контролює прокуратуру і МВС, КРУ (Контрольно-ревізійне управління — **Тиждень**) залишиться головним інструментом залякування і **репресій** проти всіх неугодних Юлії Тимошенко».

Таким є стислий огляд деяких висловів українських політиків за 2008 рік. Страшно? Ні? Далі буде. ■

Промовознавство

ПРИРОДНО-ЛІНГВІСТИЧНИЙ ВІДБІР

АВТОР: АНАТОЛІЙ БОНДАРЕНКО

ПРОМОВА ПІСЛЯ СКЛАДЕННЯ ПРИСЯГИ, 2005 РІК

« багатство берегти **буде** будемо будете **вами**
 вас вже вибір високої владу волею вони все
 всього всі гордий готові громадо громадянина де-
 демократичній демократії держава долю дорогі
 достаток друзі дякую жити завжди зроблю його
 кого **кожен** кожному **країни** культури людей
 людини майбутнє майдан мені минулим мовами
 може моя мільйони над нам **народу** нас на-
 ціональна **нацією** **наш** незалежності неї
 нова обирати обрали одна перед переконаний **пе-**
ремога повірили права працювати про
 разом роботу родині сама свободи свою свої
 своїй свій сили слава слова собою справедливість
 став **стади** стане **станемо** сьогодні тільки
українська усе хочете **хто** цьому чесних
 шлях шукати європейські **європи** єдиній інтереси
 історії»

D = 50,0

D = 25,0

D = 16,67

D = 12,5

D = 10,0

D = 8,33

D = 7,14

D = 6,25

D = 5,55

D = 5,0

D = 3,33

D = 2,5

Внаслідок блокування Верховної Ради фракцією БЮТ, Віктор Ющенко так і не зміг проголосити в парламенті своє Послання про внутрішнє і зовнішнє становище України. Зрештою, воно було просто надруковано і набуло офіційного статусу. Ми вирішили порівняти нинішнє послання та інавгураційну промову Ющенка у графічний спосіб, та зобразити їх так само, як це роблять на сайтах, що застосовують «хмарки тегів».

З картини, що вийшла, не варто робити глибокі висновки, зате можна побачити, як словник президента змінювався з часом.

Отже, перед вами по сто найбільш уживаних слів, які Віктор Ющенко використовував у своїх двох виступах. Чим більший розмір слова, тим частіше воно зустрічається у промові.

• «Наш» (зустрічалось у промові 27 разів), «українська», «буде», «народу» (10 разів) — це основні поняття 2005 року, коли Ющенко ще обіцяв радісним громадянам

радикально змінити країну. Достатньо популярними були також «Європа» (8) та «демократія» (6).

Головні слова останньої промови: «державної» (вжито 25 разів), «національної», «української», «країни», «влади» (20 разів). Зрозуміло, чим менше виконаних обіцянок, тим більше має бути державництва та пафосу — це вже слова не революціонера-романтика, а цілком цинічного політика, якого хтось може назвати зрілим президентом. ■

ПОСЛАННЯ ПРО ВНУТРІШНЄ І ЗОВНІШНЄ СТАНОВИЩЕ УКРАЇНИ, 2008 РІК

« безпеки боротьба буде вас верховної вже виборивизначитивимагаю **ВЛАДИ** вони відповідальність відповідних головним громадян депутати **Держави державної** досягти дій економічного життя **Завдання** закликаю **ЗАКОН** захист змін зміни зростання **ЙОГО** кожного конституційні **країни людей** люди мають має мета місцевого **нам народу** нас **національної** нації **наше** нової органів основні парламент питання плану позицію **ПОЛІТИКИ** політичних потреб потрібно потрібні права праці **ПРО** проблеми проекти **прошу** підвищення підтримати підтримки **ради** реальних реалізація **реформа** роботу розвитку року році рік рішення свободи сил системи слід соціальних створення створити суспільство сфері схвалити так треба **української** умови уряд уряду час шановні європейської **ЄДИНИЙ** інфляція ініціативи»

V=0,1

V=0,2

V=0,3

V=0,4

V=0,5

V=0,6

V=0,7

V=0,8

V=0,9

V=1,0

V=1,5

V=2,0

2,5 варіанта

ТИЖДЕНЬ РОЗПОВІДАЄ ПРО ОСНОВНІ СИСТЕМИ ДЕМОКРАТИЧНОГО УСТРОЮ: ПАРЛАМЕНТСЬКУ, ПРЕЗИДЕНТСЬКУ ТА ЗМІШАНУ

АВТОР: АНАТОЛІЙ БОНДАРЕНКО

ВПРИТУЛ

Процес перетягування конституційної ковдри між різними гілками влади почався не день і навіть не рік тому. Із самого початку існування незалежної України виконавча та законодавча гілки влади намагаються увірвати одна в одну повноваження. Загальна динаміка є такою — поступово посада президента стає набагато менш впливовою, ніж це було на початку 1990-х. В Україні діє змішана, парламентсько-президентська форма правління, схожа на ту,

що є у Франції та у більшості східно-європейських країн.

Остання дискусія щодо змін у Конституції, в якій Віктор Ющенко висловлюється за змішану форму правління із сильним президентом, а Юлія Тимошенко, природно, — за парламентаризм, дала поштовх новій хвилі в обговоренні, яка ж форма держустрою краща.

Ми пропонуємо вам ознайомитись із обома й зробити для себе

власний висновок. Однак не слід думати, що механічний перехід до іншої форми правління автоматично вирішить наші проблеми. Демократія — це трохи більше, ніж гарно написана Конституція. Тут ще важливо, наприклад, щоб ті, хто програють вибори, не вважали таку подію кінцем світу, а всього лише тимчасовим переходом в опозицію. А переможці не могли самовільно змінити загальний курс, яким рухається держава. Іншими словами, система має добре працювати, навіть якщо країною за результатами виборів керують повні йолопи. Коли ж демократія не має такого запасу міцності, довго їй не протриматись, парламентська вона чи президентська. ■

ПАРЛАМЕНТСКА СИСТЕМА

Головна риса парламентаризму — залежність виконавчої гілки влади від підтримки парламенту, адже він формує уряд. Також у цій системі немає чіткого поділу між виконавчою та законодавчою гілками влади. Парламентаризм — це не обов'язково коаліція різних партій, що обирають уряд. Так відбувається лише в тих країнах, де діє пропорційна виборча система (Італія). В країнах, де функціонує принцип «перший отримує посаду», — з мажоритарними виборчими системами — уряд формує одна партія-переможець (Велика Британія)

НЕДОЛІКИ

- Керівник країни не обирається безпосередньо народом
- Незалежний орган для контролю за парламентом відсутній
- Нестабільність парламентських систем, часті зміни коаліцій та урядів, нефіксований графік виборів

ПЕРЕВАГИ

- Легше провести необхідні для чинного уряду законопроекти
- Такі дослідники, як Хуан Лінц, Фред Піггс та Брюс Акерман стверджують, що парламентаризм більш захищений від «сповзання» в авторитаризм
- Парламентські демократії успішніші в економічному плані, оскільки менш схильні втручатися в економіку. За даними американського Інституту Катона, в країнах з парламентською формою правління в період з 1951 по 2004 роки середньорічне зростання ВВП на одну особу становило 2,23%, тоді, як у країнах з президентською системою — 1,19%
- Дослідження Світового банку свідчать, що парламентаризм асоціюється з нижчим рівнем корупції, ніж президентська форма правління
- Можна робити зміни в уряді без виборів, або оголошувати вибори в будь-який час

Життя після щеп

З НАМИ ЗІГРАЛИ В «ІНДІЙСКУ РУЛЕТКУ»

АВТОРИ: Андрій Лаврик, Сергій Дібров

Постійна нудота й головний біль, у горлі — наче голок наковтався. Від високої температури втрачаєш свідомість, інколи виникають галюцинації за мотивами фільму жахів «Чужий». «Однозначно — кір», — каже фельдшер. «Швидка» мчить нічним містом, чую перемовини по радіо: з'ясовують, яка лікарня погодиться мене взяти. Нарешті — приймальне відділення, короткий огляд, ліжко, укол, крапельниця. Вранці мені сказали, що житиму.

Це не творчий вимисел. Один із авторів цих рядків у 1996 році за-

хворів на кір. Як і Антонові Тищенку з Краматорська, мені тоді було 17. Але я підхопив заразу в студентському гуртожитку, йому ж увели збудник під час позапланової добровільно-примусової вакцинації, яка, на переконання функціонерів Міністерства охорони здоров'я (МОЗ), мала б захистити Антона від цієї небезпечної хвороби. Та за кілька годин після ін'єкції він помер. Вірогідно, відчувши перед тим усі симптоми, що і я 12 років тому. Втім, згідно з програмою вакцинації від кору та краснухи, яку проводить МОЗ під патронатом Всесвітньої організації охорони

здоров'я (ВООЗ), UNICEF і низки інших поважних організацій, до кінця цього року я теж мушу отримати свою дозу щеплення. Попри те, що випадки повторного зараження цими хворобами практично дорівнюють нулю. Попри те, що вакцина (про це відверто попереджає її виробник), може викликати побічні ефекти, які загрожують інвалідністю і навіть смертю.

НАШ БОРГ

Минулого понеділка Міністерство охорони здоров'я припинило щеплювати вакциною від кору і краснухи та почало її вилучати. Загибель

лення

КОЛАЖ АНДРІЙ ЄРМОЛЕНКО

чук. — Можливо, то була застуда. Офіційна ж причина смерті школяра з Краматорська — інфекційно-токсичний шок, і він викликаний не щепленням». **Тиждень** не ставить під сумнів компетентність чиновника. Однак цікаво, чи не міг викликати той самий шок ослаблений штам вірусу з роду морбілівірусів із родини параміксовірусів, який міститься в комбінованій вакцині проти кору та краснухи виробництва індійської компанії Serum Institute of India Ltd, котру ввели краматорському школяреві Антоні Тищенку? Тромбоцитопенія не є тим побічним ефектом, про який попереджає фірма-виробник?

Кампанію зі знищення кору та краснухи в Україні розпочато під егідою ВООЗ в межах боротьби з цими недугами в Європі. «Ми взяли на себе зобов'язання перед світовою спільнотою якісно й у відведені терміни провести вакцинацію, — заявив незадовго до «вакцина-гейту» очільник українського МОЗ Василь Князевич. — Адже Україна нині — джерело інфекцій для Європи».

У 2006 році, під час останнього спалаху краснухи та кору, на ці хвороби захворіли 45 тис. українців, померли п'ятеро. На сьогодні, за приблизними даними, тільки 14% українців не мають імунітету до цих хвороб. Тобто майже 6,5 млн людей. Кількість тих, хто ризикують захворіти, невинно зменшується — вітчизняні лікарі методично проводять щеплення власними силами, з бюджету виділяють чималі суми на закупівлю вакцини провідних європейських виробників. Із початку

МОВЧАННЯ ЛІКАРІВ

Боротьбу з інфекціями на території нашої країни регламентує Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб». Є також наказ МОЗ №48 від 3 лютого 2006 року. Останній документ регулює проведення щеплень. Щодо вакцинації від кору та краснухи, за наказом дозволено щеплювати чи моновакциною (від кожної хвороби окремо), чи тривакциною (від кору, паротиту та краснухи). Цьогорічний препарат під вимоги документа не підпадає.

Крім того, наказ №48 передбачає лише дворазову вакцинацію. Більше — небезпечно для здоров'я, вважають фахівці. Також не варто робити щеплення, коли ви вже хворіли на кір та краснуху. Однак розпочинаючи «антизаразну» кампанію, чиновники МОЗ забули про існування документа, продукowanego власним-таки відомством і, до речі, обов'язкового для виконання. В Міністерстві наполягають: якщо вам ще не виповнилося 30 років, ви зобов'язані пройти щеплення від кору та краснухи, навіть коли вам робили його раніше. При цьому пояснюють: вакцинація у нас взагалі-то добровільна, проте в межах цієї кампанії — обов'язкова. «З одного боку, батьки можуть відмовитися від щеплення своїх дітей, але з іншого — дитина без вакцинації не зможе відвідувати навчальні заклади», — сказала заступник головного санітарного лікаря України Людмила Мухарська. Вона вважає, що нещеплена дитина може заразити інших. Навіть тих, хто мають імунітет — якщо йти за логікою пані Мухарської. Погроза медика

Антоні Тищенка розслідує прокуратура, походження підозрілого препарату за дорученням президента вивчає Служба безпеки України.

Тим часом кількість можливих жертв протиінфекційної кампанії неухильно наближається до сотні. 83 з них — діти, частина — в реанімації, в 11-х підозрюють тромбоцитопенію. Себто незгортання крові. Один юнак, як згадувалося вище, помер. Медичні функціонери досі відмовляються визнати, що смерть хлопця та захворювання інших людей безпосередньо пов'язані з вакцинацією. Не зважаючи на те, що всім постраждалим стало погано невдовзі після уколів.

«Швидше за все, діти потрапили до лікарні не через побічні ефекти щеплення, а внаслідок інших хвороб, — каже заступник міністра охорони здоров'я Микола Продан-

**ВРАХОВУЮЧИ ДИНАМІКУ
УСКЛАДНЕНЬ, РИЗИКУЮТЬ
ПОТРАПИТИ НА ЛІКАРНЯНЕ ЛІЖКО
ЩОНАЙМЕНШЕ 10 ТИС.
ТА БЛИЗЬКО 100 МОЖУТЬ ПОМЕРТИ**

травня, коли стартувала кампанія під егідою міжнародних організацій, індійську вакцину ввели 60 тис. людей, переважно підліткам. Враховуючи динаміку ускладнень, «не пов'язаних зі щепленням», серед тих 6,5 млн українців ризикують потрапити на лікарняне ліжко щонайменше 10 тис., 1 тис. можуть захворіти на тромбоцитопенію та близько 100 помруть.

виявилися вагомішою за Конституцію, яка гарантує вільний доступ до освіти. Зокрема, по всій країні дитячі садки відмовлялися приймати дітей без щеплення.

Втім, останнє мало стосується кампанії проти кору та краснухи, оскільки до неї залучені тільки дітвчата й хлопці віком від 16 до 29 років. Закон «Про захист населення від інфекційних хвороб» заборо-

Не всі щеплення
однаково корисні

ФОТО: GETTY IMAGES

няє робити щеплення особам, котрі не досягли 15-річного віку, без згоди батьків. Щодо старших дітей закон визначає: «За їх згодою та за згодою батьків». Чи було дотримано всіх формальностей — питання наразі відкрите. Крім того, сумнівно, що хтось попереджав юних пацієнтів і їхніх батьків про потенційну небезпеку вакцини. А також про те, що вони можуть відмовитися від доб-

ків UNICEF. Але в цій заплутаній історії фігурують не тільки вони.

Кампанія з додаткової імунізації населення України в межах програми боротьби з кором та краснухою на Європейському континенті насправді мала початися ще восени 2007-го й тривати до початку цього року. Потребу додаткової вакцинації громадян від кору чиновники МОЗ тоді пов'язували з тим, що по-

ділися \$5,3 млн українського МОЗ (та чи були вони взагалі) можна лише здогадуватися.

До смерті криворозського школяра й скандалу, який розгорівся згодом, точної інформації про те, чим колотимуть молодих українців, не було. В агітаційних матеріалах МОЗ, які запрошували відвідати пункти щеплення, вказували, що вакцину виготовила фірма «Зешт ІпзМіЛе», — «найбільший виробник вакцин проти кору, краснухи, дифтерії та інших інфекційних захворювань». Лише після загибелі Антона Тищенка прес-служба МОЗ повідомила громадськості, що насправді використовували безіменну вакцину, що не має власної торгової марки, виробництва компанії Serum Institute of India Ltd.

Як місцеві чиновники, так і функціонери міжнародних організацій запевняють: Serum Institute — надійний постачальник, вакцини його виробництва застосовують у більш ніж 140 країнах світу. Однак злощасну вакцину у ЗМІ згадують переважно в контексті українського медичного скандалу.

Певний час у мас-медіа циркулювали чутки про те, що вакцина, якою донедавна робили щеплен-

СУМНІВНО, ЩО ХТОСЬ ПОПЕРЕДЖАВ ЮНИХ ПАЦІЄНТІВ І ЇХНІХ БАТЬКІВ ПРО ПОТЕНЦІЙНУ НЕБЕЗПЕКУ ВАКЦИНИ

ровільно-примусового щеплення в установленому законом порядку.

ТАЄМНИЦЯ БЕЗІМЕННОЇ ВАКЦИНИ

Наразі найбільше суперечок викликає походження вакцини, якою кололи постраждалих дітей. В. о. керівника інформаційних проєктів UNICEF Анна Суходольська розповіла **Тижню**, що препарат придбала та доправила в Україну саме її організація, й нарікань на нього раніше не було [див. №20, 2008]. Важко ставити під сумнів сумлінність співробітни-

передні щеплення були неякісними. В листопаді 2007 року головний санітарний лікар країни Сергій Бережний пояснив причину перенесення кампанії на 2008 рік: замість 8 млн. доз вакцини в Україну завезли лише 5 млн, тож треба зачекати решту, щоб не розривати імунізацію в часі. Тоді повідомляли, що на цю програму з держбюджету виділено \$5,3 млн. Сьогодні ж з'ясовується, що саме таку суму за вакцинацію українців від кору та краснухи сплатив UNICEF. Куди

ня від кору та краснухи, не проходила експертизу Державної служби сертифікації лікарських засобів. Але ці припущення були спростовані. «Зараз я тримаю в руках документ, датований 18 квітнем 2008 року й підписаний головою держслужби Соловйовим, — запевнила пресу заступник головного санітарного лікаря України Людмила Мухарська. — В ньому сказано: вакцина Serum Institute of India Ltd для профілактики кору та краснухи відповідає показникам якості».

Цікава деталь: за словами голови комітету Верховної Ради з питань охорони здоров'я Тетяни Бахтєєвої, безіменну вакцину в Україну ввозили згідно з наказом Кабінету Міністрів від 27 лютого 2008 року №348-р. Себто розпорядження ввозити препарат віддали на півтора місяці раніше, ніж відповідний орган його дослідив на предмет відповідності вітчизняним стандартам якості й, головне, безпеки здоров'ю громадян. Можливо, автори цих рядків мало петрають у таких питаннях, але, напевне, спо-

чатку треба було дослідити вакцину, а вже потім давати «добро» на її використання в Україні. Принаймні, так було б логічніше. Інакше навіщо везти в країну мільйони ампул речовини (яку важко й не дешево зберігати), якщо не знаєш, чи придатна вона для застосування.

Звісно, навряд чи ВООЗ та UNICEF закупили б нам вакцину, ретельно не вивчивши всі її властивості. Тож, припустимо, що український уряд також довіряв цим міжнародним авторитетним структурам і розглядав сертифікацію препарату вітчизняними державними органами швидше як формальність. А трагічні наслідки від щеплення можна було б списати на недбалість місцевих лікарів, які не дотримались усіх правил використання вакцини. Та нагадаємо, що «антизаразна» компанія мала початися ще в 2007 році, коли, якщо вірити повідомленням преси із посиланням на прес-службу МОЗ, завезли 5 млн доз щеплень від кору та краснухи. Що то була за вакцина, ким і коли сертифікована та де вона зараз — про це чиновники мовчать. ■

ДОВІДКА

Вакцина від кору та краснухи індійської компанії Serum Institute раніше застосовувалась у Молдові, Киргизії, Албанії, Вірменії та країнах Латинської Америки. Відомості про застосування в Україні до травня 2008 року не надходили. Ціна — менше \$1 за дозу. Аналогічні препарати, які використовуються в країнах Західної Європи, набагато дорожчі.

Можливі важкі побічні ефекти (за даними виробника): артрит, тромбоцитопенія (порушення згортання крові), анафілактичний шок, ураження центральної нервової системи. Дитина, зачата у двомісячний термін після щеплення, може народитися з важкими патологіями.

Відмовитися від щеплення, згідно із законодавством, людина має право, якщо вважає побічні ефекти небезпечними для власного здоров'я; вважає за необхідне провести попереднє повне обстеження власного здоров'я; вважає неприпустимим застосування вакцини, вірус для якої вирощений на абортівному матеріалі; планує у найближчий час вагітність (для жінок).

Василь Кривенко
Геннадій Минченко
Василина Врублевська
Світлана Мухина
Едуард Станавко
Ілона Чернішук
Юлія Сердюкова
Рита Островська
Дарія Філіппович
Юрій Казков
Олександр Рамчук
Олександр Чекиньов
Валерій Крикунов
Ілона Чичкан
Сергей Сотонський
Віктор Суворов
Міла Тешев
Олександр Марлов
Олександр Гладков
Сергей Гупов
Зіна Пончмарьова
Фелікс Желтух
Юрій Ковальчук

АЛЬБОМ
ФОТОГРАФІЙ
КОЛЕКЦІЙНОГО
ФОРМАТУ

www.blackandwhite.org.ua

KONTURPRESS

Шукайте
на книжкових
полицях

інсайт

УКРАЇНЬСЬКА ЧОРНО-БІЛА ФОТОГРАФІЯ ХХІ СТ.

До книги увійшли роботи українських фотографів, створені в новому тисячолітті за допомогою класичної аналогової техніки: зняті на чорно-білу фотоплівку й надруковані вручну на желатиново-срібному папері.

головний фотограф

Photographer

за підтримки

10 днів

інформаційний партнер

Тижень

ФОТО
CITY

інтернет-партнер
Лавка Бабуни

«Віз Ейр» першою запропонувала в Україні західну модель дешевих авіарейсів

АВІАШІАРА

ТИЖДЕНЬ ДОСЛІДИВ, ЧИ СПРАВДІ ЛІТАТИ РЕЙСАМИ БЮДЖЕТНИХ АВІАКОМПАНІЙ СТАЛО ДЕШЕВШЕ, НІЖ ЇЗДИТИ ЗАЛІЗНИЦЕЮ

АВТОР: СЕРГІЙ ГУЗЬ

Вихід на український ринок авіап перевезень іноземних компаній low cost («низька вартість») презентують як справжню революцію на користь споживача. Так, угорська авіакомпанія «Віз Ейр» (WizzAir) обіцяє здійснювати внутрішні рейси за ціною від 79 грн. Однак справжня революція станеться в перерозподілі пасажиропотоків, а значить і грошей, на користь іноземних компаній.

ГОЛИЙ ТА ЗАДОВОЛЕНИЙ

«Віз Ейр» — перша іноземна low cost компанія, що вже з 11 липня має відкрити регулярні рейси між містами Київ, Львів, Одеса, Сімферополь та Харків. Вартість квитка, зазначена на українському веб-сайті компанії, просто шокує — лише 48 грн за політ в один кінець. У перші секунди так і хочеться сказати: «Прощавай, дорога залізнице! Вітання міністрові Віньському!»

Втім, ейфорія минає швидко. Насправді 48 грн — це тільки акційна ціна, про що відверто попереджає перевізник. «Тест-драйв» процедури замовлення квитка на сайті «Віз Ейр» показує, що, наприклад, на деякі рейси з Києва до Одеси вже зараз виставлено «звичайний» тариф — 158 грн за квиток. І чим коротший період до запланованої дати вильоту або якщо він припадає на вихідні чи

святкові дні, тим дорожчим стає вартість.

Але й це ще не все. Потрібно додатково сплатити касовий збір у розмірі від 31 до 54 грн. Оплата здійснюється кредиткою через Інтернет чи банківським платежем. Перше — дешевше, друге — дорожче. Поощають власникам карток Diners Club — з них за обслуговування нічого не беруть. Але українські банки поки що такі картки не випускають.

Якщо у вас із собою є багаж, то кожна валіза обійдеться ще в 58 грн, маєте спортінвентар, наприклад, летите до Львова з лижами або в Одесу з аквалангом — платити ще 234 грн.

У підсумку мінімальна ціна авіаквитка буде в межах 79—102 грн, що приблизно дорівнює вартості проїзду в купейному вагоні. Тобто реальна, а не акційна вартість перельоту насправді в півтора-два рази вища.

ДЛЯ ПОРІВНЯННЯ

У Крим дешевше

Вартість квитків на рейси з Києва туди й назад на 14—18 серпня (ціни зазначені в гривнях, перерахунок за курсом НБУ — 5,05 грн за \$1 США).

	Сімферополь	Львів
«Віз Ейр» (1 валіза)	320	430
MAV	718	592
«АероСвіт»	1041	576

НЕБО ЗІ ЗНИЖКОЮ

Варто сказати, що ідея недорогих авіаквитків, доступних широким масам, в Україні не нова. Ще п'ять років тому уряд створював пільгові програми, аби заохотити українців літати внутрішніми рейсами. Найбільше запам'яталися квитки по 180 грн. Це була найнижча ціна, яку

могли запропонувати вітчизняні перевізники.

Відтоді ситуація значно змінилася. Але навіть за нинішніх високих тарифів кількість пасажирів, які скористалися внутрішніми авіалініями, торік досягла мільйона осіб, що на 11,5% більше, ніж 2006 року. ►

АРИФМЕТИКА ДЕШЕВОГО КВИТКА

Тиждень підрахував, скільки доведеться сплатити за переліт «Віз Ейр» у трьох типових ситуаціях

МІНІМАЛЬНА ЦІНА

Квиток за акційною ціною.
Збір сплачено через Інтернет.
Пасажир летить без багажу.

- Квиток — 48 грн
- Збір — 31 грн

Разом — 79 грн

СЕРЕДНЯ ЦІНА

Неакційний квиток.
Збір сплачено через банк.
Пасажир має 1 валізу багажу.

- Квиток — 158 грн
- Збір — 54 грн
- Багаж — 58 грн

Разом — 270 грн

МАКСИМАЛЬНА ЦІНА

Пасажир переоформив квиток на іншу дату.
Має додатковий багаж.
Везе спортінвентар.

- Квиток — 48 грн
- Збір — 54 грн
- Багаж — 116 грн (2 валізи)
- Додатковий багаж — 156 грн (за 2 кг)
- Спортінвентар — 234 грн
- Зміна рейсу — 234 грн
- Обслуговування перед посадкою — 55 грн

Разом — 897 грн

КВИТОК ДЕШЕВИЙ — СЕРВІС ДОРОГИЙ

Клієнтам бюджетних авіакомпаній доводиться миритися з низкою застережень, про які попереджають перевізники. Наприклад, плата за багаж може зрости удвічі, якщо ви вирішите оплатити його безпосередньо під час реєстрації на літак.

Дорожче, ніж у Європі, обійдеться і плата за вагу багажу, що перевищує максимальну норму в 20 кг — по 78 грн (€10) за кожен додатковий кілограм. Додайте також збір за обслуговування перед посадкою на борт — 20—55 грн.

Але абсолютний рекорд дорожнечі становлять збори за зміну вказаного в квитку імені — 312 грн, анулювання замовлення — 468 грн, бронювання місця — 624 грн. У деяких випадках дешевше змиритися з втратою квитка та замовити інший.

За приблизними підрахунками, ринок внутрішніх перевезень оцінюється у 250–300 млн грн. Угорська «Віз Ейр» має амбітний план уже 2009 року брати на борт мільйон пасажирів. Навіть якщо ринок внутрішніх перельотів зростатиме такими ж темпами, як і торік, то в 2009 році загальна кількість мала б становити 1,2–1,3 млн пасажирів.

Отже, є всі підстави вважати, що завдяки демпінговим цінам «Віз Ейр» розраховує не тільки на нових пасажирів, котрі раніше користувалися потягами чи автобусами, але й на вагомий шмат пирога, який уже розподілений між вітчизняними авіаперевізниками. І ключова боротьба сьогодні зосереджена на доступі бюджетних авіакомпаній до вітчизняних аеропортів.

Річ у тім, що 96% перевезень здійснюють 8 аеропортів: Бориспіль, Донецьк, Дніпропетровськ, Одеса, Сімферополь, Львів, Харків та Запоріжжя. Поки що «Віз Ейр» не буде літати до Донецька та Дніпропетровська. Саме ці аеропорти належать структурам, що контролюють «Донбасаеро» та «Дніпроавіа». Але із набуттям чинності нашого

СЕКРЕТ БІЗНЕСУ

Скорочення послуг

Не таємниця, що авіакомпанії low cost мають можливість надавати свої послуги за невисокими цінами, в першу чергу, завдяки скороченню обсягів цих самих послуг: лише один клас квитків, харчування в польоті немає або вас погодують за окрему платню, рейси здійснюють із «другорядних» аеропортів рано-вранці або дуже пізно ввечері, до літаків доводиться йти пішки тощо. Втім, є й приховані способи заощадити. Так, бюджетні авіаперевізники, як правило, використовують один тип літака (найчастіше – Airbus A-320 чи Boeing-737) – це дозволяє скоротити витрати на навчання та обслуговування. Літаки мають ущільнені пасажирські місця. Наприклад, Airbus A-320, який буде перевозити пасажирів «Віз Ейр», замість штатних 150 місць укомплектований 180. Іноді заради розміщення додаткових крісел замість двох туалетів у літаку залишають один. Крім цього, перевізники намагаються використовувати літаки якомога інтенсивніше й здійснювати безпересадкові рейси «від точки до точки» – це зменшує затримки в аеропортах.

членства у Світовій організації торгівлі ситуація швидко зміниться. Україна змушена буде пустити в небо й інших бюджетних перевізників. Про такі плани заявили ще чотири іноземні компанії, які поки що змушені долати українські бюрократичні барикади.

Однак найбільшого удару вітчизняні перевізники можуть зазнати, коли бюджетні авіакомпанії почнуть виконувати міжнародні авіарейси.

Адже ціни на квитки в Україні чи не вдвічі дорожчі, ніж ціни на подібні рейси в європейських країнах.

Наприклад, із польського Кракова до Парижа та назад рейсом бюджетної авіакомпанії Easyjet можна злітати за \$300 на двох. Разом із двома валізами квиток стане лише на \$50 дорожчим. Годі й шукати схожих цін в Україні.

Сьогодні найбільше міжнародних маршрутів здійснюють до Росії, Австрії, Німеччини, Туреччини, Польщі, Великої Британії, Чехії, Франції, Ізраїлю та США. Саме на європейських напрямках бюджетні авіакомпанії мають міцні позиції й можуть скласти значну конкуренцію.

Кошти, що тут обертаються, набагато більші, ніж на внутрішньому ринку. За минулий рік кількість міжнародних перевезень зросла до 4 млн пасажирів. Іноземні компанії швидше нарощують кількість перевезень, ніж вітчизняні. Серед останніх домінують «АероСвіт» та «Донбасаеро», які торік створили стратегічний альянс. Разом їм належить 60% частини міжнародних перевезень, які виконують вітчизняні компанії. Далі за ними йдуть «Міжнародні Авіалінії України», «Українські Середземноморські авіалінії» та «Дніпроавіа».

Очевидно, що саме ці компанії зазнають найбільших втрат на першому етапі, коли «старі» пасажирів визначатимуться з «бюджетним сервісом». У цій боротьбі потужною зброєю стане не тільки зниження вартості квитків до європейського рівня, але й зростання якості обслуговування пасажирів. Ось на це й варто розраховувати тим, хто планують подорожувати світом комфортно. ■

КОНКУРЕНТ

Авіація залізниці не конкурент

ЮРІЙ МІРОШНИКОВ
президент
«Міжнародних Авіаліній України»

Загроза для вітчизняних авіакомпаній полягає в тому, що український ринок перебуває не на тій стадії, коли бюджетний перевізник зможе створити додатковий попит, застосовавши низькі тарифи. Тому відбудеться перерозподіл авіаринку, і його найбільш чутливий у ціновому плані сегмент перейде до бюджетного перевізника. Залізниця й надалі залишатиметься поза ціновою конкуренцією з її теперішніми низькими соціальними цінами.

При цьому аеропорти однозначно не готові до технологічних вимог бюджетних перевізників (наприклад, забезпечити ротацію літака між польотом та відльотом наступного рейсу за 25–30 хвилин). Але стандарти обслуговування на звичайних рейсах можуть і не змінитися – усе буде залежати від технологічних можливостей конкретних аеропортів і комерційної політики авіакомпаній, що виконують рейси за класичною технологією. 2007 року на внутрішніх рейсах перевезено 950 тис. пасажирів. Тому гіпотетичне зростання у 1–2 млн означатиме подвоєння-потроєння обсягів. Цього можна досягти за умови, якщо конкурентний вид транспорту – залізниця – підвищить свої тарифи до економічно обґрунтованого рівня. Це зробить їх більш співвідносними з авіаційними тарифами. Альтернативний варіант – держава, якщо їй це вигідно, може знизити або скасувати аеропортові збори на внутрішніх рейсах. Сьогодні ці збори, котрі авіакомпанії зобов'язані перераховувати аеропортам за кожного пасажирів, співвідносні із залізничним тарифом.

Symbol від 13 190 \$

Clio від 16 790 \$

Megane Sedan від 17 890 \$

Kangoo від 16 890 \$

RENAULT
Finance

КРЕДИТ ВІД 5,9% РІЧНИХ У USD БЕЗ ПОЧАТКОВОГО ВНЕСКУ*

* Діє з 1 травня до 30 червня 2008 р.

Оплата в гривнях за курсом НБУ на день оплати + 0,5%. Кредитує ІНДЕКС БАНК. Ліцензія НБУ № 99 від 16.01.2003 р. Рено Фінанс. Символ. Кліо. Меган Седан. Кангу.

АВТОМОБІЛЬНИЙ ЦЕНТР™
ГОЛОСІВСЬКИЙ

Офіційний дилер Рено в Україні
Київ, вул. Героїв Оборони, 4, тел.: (044) **277-7070**
www.goloseevsky.com

ГОРЯЧА ЛІНІЯ: **8-800-500-3-510** (Дзвінки зі стаціонарних телефонів в межах України безкоштовні).

94.2 FM

БУДДА ТА МАО

КОРОЛІВСТВО НЕПАЛ ГОТОВЕ
ВІДМОВИТИСЯ ВІД МОНАРХІЇ

АВТОР: МИКИТА ПАВЛОВ,
Київ – Катманду – Київ

Чоловіки читають вранішні газети й обговорюють останні політичні новини: «Як пройшли вибори? Що скажуть Штати? Чи визнають переможця?» На площі стоять автобуси із сонною молоддю — очевидно, їх привезли з провінції на підтримку однієї з партій. «Стара влада забагато крала, тепер все буде по-новому», — переконані люди.

Ні, це не ранок після Помаранчевої революції, це — ранок після виборів у далекій гірській країні Непал, яка вступає в нову епоху. Тут помирає монархія, що проіснувала майже 2,5 століття, а до влади приходять комуністи, які пропагують ідеї Мао Цзедуня.

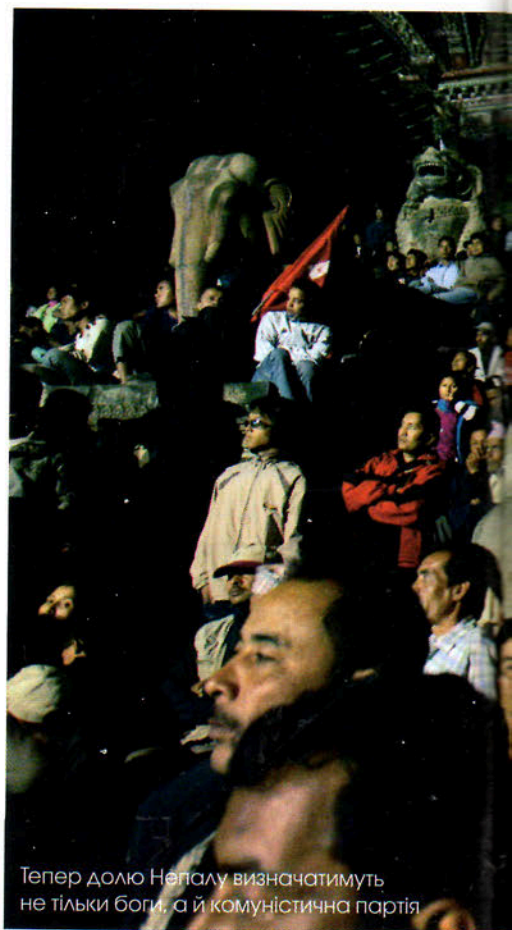
Я потрапив до непальської столиці Катманду в самий розпал виборів. Дико було бачити, як вузькими вулицями східного міста роз'їжджають розбиті автобуси з червоними прапорами із серпом і молотом. Стягами розмахують люди з червоними обличчями. Немов футбольні фанати, непальці розфарбували себе в колір улюбленої партії. Й тут-таки — стародавні вівтарі й статуї богів, обклеєні передвиборними листівками. Від стоп Будди тягнуться різнокольорні прапорці-молитви, впереміш із комуністичними прапорами. На стіні поряд із плакатом «Як уберегтися від СНІДу» — агітка «Як правильно поставити в списку для голосування

свастику» (свастика — символ Сонця — замінює тут звичні для нас «гачки» й «хрестики» — авт.).

«Усі наче збожеволіли: новий Непал, новий Непал!» — говорять між собою туристи в місцевому пабі. Бармен, котрий ледве розмовляє англійською, збуджено пояснює відвідувачам, якими гадами були представники старої влади: «Що вони для нас зробили? Тільки й думали, як купити собі нову машину та побудувати новий будинок. Нічого хорошого». На останній фразі в пабі зникає світло. Це нікого не дивує — в Катманду регулярні перебої з електрикою. На столиках спокійно розставляють свічки, в сусідніх закладах починають торохтіти генератори. «Ну ось, — ехидно сказав я, — прийшли до влади комуністи — тепер чекайте, хлопці, проблем із електроенергією, продуктів за талонами й вивчайте слово «дефіцит». Але мені гаряче відповіли, що переможці виборів тут ні до чого — вони ще не встигли навести лад, а лампи завжди гасли при «проклятому цараті».

КОРОЛІВСЬКЕ БРАТОВБИВСТВО

Перша згадка про державу під назвою Непал зустрічається ще в хроніках III ст. до н. е. Та правляча до останнього часу королівська династія — нащадки князя Прітхві Нараян Шаху, котрий у XVIII ст. об'єднав розрізнені землі в одну державу. Поворотними моментами

Тепер долю Непалу визначатимуть не тільки боги, а й комуністична партія

історії країни вважають дві криваві бійні в королівському палаці.

Перша драма відбулася 1846 року. В покоях королеви вбили відомого полководця — її фаворита. Королева в розпачі попалася на обіцянку головного міністра, спритного політичного авантюриста Джанг Бахадур Рана. Він пообіцяв знайти та покарати вбивцю, й одержав дозвіл на будь-які дії. Подальше стало найчорнішою сторінкою в історії Непалу: міністр Рана зібрав у палаці представників непальської знаті й родичів монарха та наказав усіх убити. Говорять, палацовий рів був червоний від крові.

Така легенда. Сучасні історики стверджують, що причиною різанини була не смерть коханця королеви, а англійські дипломати, ставлеником яких був Рана. Декілька століть нащадки цього міністра успадковували прем'єрський титул і тримали реальну владу в державі, а король був лише номінальною фігурою.

У 1951 році клан Рана було переможено. Збройні зіткнення, втручання Індії — і король знову здобув реальну владу. Правда, лише на кілька років. У 1959-му, після смерті старого

короля, Непал став парламентською монархією, в країні пройшли перші вибори до парламенту, була прийнята конституція. А потім почалася політичний хаос: один прем'єр змінював іншого, обіцяючи економічне зростання та процвітання, а одержував тільки черговий вотум недовіри.

У 2001 році відбулася королівська бійня — 2. Принц Діпендра розстріляв десять членів своєї родини,

розговорилися про події тих днів. Усміхнена мирна й привітна молода людина раптом зблискує очима й емоційно жестикулює: «Дали б мені гвинтівку, я б убив короля! Це він все підлаштував! Чому, цікаво, тільки його не було в палаці під час розстрілу? Син не може вбити рідну матір — це ж зрозуміло».

Так, більшість непальців не повірили в офіційну версію та вважають

МАОЇСТИ, ЯКІ ОБІЦЯЮТЬ РІВНІСТЬ, БЕЗКОШТОВНУ ОСВІТУ І ВИСОКІ ПЕНСІЇ, РОЗРАХОВУЮТЬ НА ПІДТРИМКУ КИТАЮ

разом з матір'ю і батьком, після чого застрелився сам. Говорять, і цього разу не обійшлося без кохання. Батьки нібито заборонили принцovi одружуватися на дівчині з сім'ї, яка носила прізвище Рана. Тож хлопець узяв гвинтівку М-16 і зрешетив рідню. Дивом вижив лише теперішній король Непалу — Гьянендра.

«Казки! Гьянендра і є справжній убивця», — спалахує продавець із магазину антикваріату, з яким ми

короля винним у вбивстві. А заразом — і в усій решті бід. Адже «що хорошого може дати країні братовбивця?»

І справді, Гьянендра правив авторитарно. У 2005 році він фактично розпустив парламент, який намагався обмежити його повноваження. Антикоролівські настрої посилювалися, вже десять років тривала громадянська війна. Прихильники ідей товариша Мао за негласної підтримки Китаю вели партизанську

війну, щоб скасувати інститут королівської влади. І врешті-решт перемогли.

ОБІЦЯНКИ «ШАЛЕНОГО»

Лідера компартії, яка перемогла на виборах, називають Прачанда, що в перекладі означає «Шалений». Він позує фотографам на тлі портретів Сталіна та Леніна. З трибуни говорить про будівництво соціалізму з ринковою економікою, про руйнування кастової системи, яка до цього часу поділяє непальців на людей I—IV гатунків. «Якщо ти не з нашої касты, то приречений до скорону прибирати вулиці чи шити футболки. Офіцером можна стати тільки якщо у батька зірки на погонах, а потрапити до уряду, й поготів, можуть лише обрані», — розповідає мені власник невеличкої турфирми Раджа. «А сам ти з якої касты?» — питаю я. Тут плечі Раджі розправляються, в погляді з'являється величний блиск, і наступна фраза кидається з погордою: «Я кшатрій — воїн, як і наш король!»

Маоїсти також обіцяють рівність між чоловіками й жінками, високі пенсії та зарплати, безкоштовну освіту (поки що безкоштовно можна закінчити тільки 5 класів), нещадну боротьбу з пияцтвом (це при тому, що найміцніший алкогольний місцевий напій — рисова бражка ракші — має лише 10—12 градусів). Та непальські економісти справедливо задаються питанням: де ж «ліві» візьмуть гроші для своїх грандіозних проєктів? А поки «кредитом народної довіри» до них стали жити 13 тисяч людей, котрі загинули в партизанській боротьбі з монархією. Однак прості непальці вірять: «Китай нам допоможе!», і, лаючи стару владу, очікують змін та оновлення.

Перша зміна може статись уже 28 травня — на цей день призначено перше засідання Конституційних зборів, де буде ухвалено формальне рішення про скасування монархії. Зараз король Гьянендра перебуває під домашнім арештом у своєму палаці. «Тільки не розстрілюйте його, як ми свого в 1917-му, потім мороки не оберешся», — радила в непальському кафе немолода росіянка.

Але чи нам, білим людям, радити гірським азіатам, як їм жити? Непал випереджає весь західний світ на 57 років! Адже, за місцевим офіційним сонячно-місячним календарем, там зараз 2065 рік. Причому останні вибори якраз збіглися з настанням Нового року. Символічно? Побажаємо їм успіху. ■

ФОТО СЕРГІЯ КОТЕНКО

Спроба Прощі

ТРАДИЦІЮ ПАЛОМНИЦТВА ДО МОГИЛИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА НА ЧЕРНЕЧІЙ ГОРІ ВІДРОДЖУЮТЬ ГРОМАДСЬКІ АКТИВІСТИ

АВТОР: Інна Завгородня

Ідея організувати «Прощу до Тараса» виникла торік, коли новостворений рух добровольців «Простір свободи» обговорював плани на майбутнє. Згадали, що така традиція існувала ще в XIX ст.: «до Тараса» приходили покласти квіти, читали вірші, а знамените «Братство Тарасівців», серед засновників якого були Микола Міхновський і Борис Грінченко, саме тут присягнуло боротися за незалежність України.

«Ми вирішили позбавити щорічні відвідини Тарасової гори офіційного — день його перепоховання,

22 травня, варто провести без політичних промов і гасел, просто почитати й послухати твори Шевченка. Люди повинні мати орієнтир, вони можуть сюди приїхати й спробувати осмислити, хто такий Шевченко й що він значить для нас», — каже член руху добровольців Тарас Шамайда.

ВОЛОНТЕРИ В НАМЕТАХ

Зібралися на свято як активісти громадських організацій, які підтримали ініціативу «Простору свободи», так і звичайні молоді люди. Дехто знайшов інформацію в Ін-

тернеті, когось гукнули друзі. Місцевих жителів запрошували самі волонтери, роздаючи на вулицях Канева маленькі «Кобзарик» та афіші. Причому деякі канівці зізнавалися, що жодного разу не були на Тарасовій горі.

Волонтер громадського руху «Не будь байдужим» Олена Яцун і вчитель історії Роман Бойко приїхали з Кіровограда власним коштом. У повнісінькому кіровоградському автобусі яких тільки організацій не було — й Українське дитячо-юнацьке товариство «Січ», і «Пласт», і «Триzub». «Кожен

українець хоч раз має сюди приїхати й віддати шану Шевченкові як герою України, — вважає Олена, вимахуючи синьо-жовтим прапором. Кіровоградці хваляться, що мають у місті «Український клуб», де тусуються представники різних патріотичних організацій, проходять поетичні вечори. А ще діє кінноклуб — приміщення виділила одна з партій. Тих кіровоградців, котрі допомагали поширювати ін-

дили навколо табору і гуділи клаксонами, мовляв, час вставати. А ще активно перевіряли документи й забороняли пити пиво зі скляних пляшок, яке тут-таки у кафе продавалося.

СКЛАСТИ ПАЗЛ

На схилі Чернечої гори є камінь, де зазначено, що тут спорудять Тарасову церкву єднання. Читаючи вірші, організатори «Прощі» збирали

надцять, і вона вперше читатиме Шевченка на Чернечій горі. Каже, що приїхала за покликом серця: «Нещодавно у Хмельницькому провели Шевченківський вечір, я не брала участі, але дуже захопилася й вирішила вивчити напам'ять принаймні половину «Кобзаря».

Після читання під горою почався акустичний концерт групи «Сад», де виконували хард-рокові пісні на вірші Шевченка, а до Тараса, окрім прочан, мешканців та гостей міста, приходили ще й черкаські та смілівські піонери під знаменами КПУ, і бандуристи з Рівненської дитячої кобзарської школи. Місцеві комуністи виголосили промову про Шевченка-борця-революціонера й розділилися на кілька таборів: поки одні прикривали на юних ленинців, щоб не бігли поперед прапора, інші дебатували з націоналістами під акомпанемент ансамблю хлопчиків з Рівненської школи кобзарів.

Тарас і справді об'єднав їх усіх в одному місці й в один час, але не надовго. ■

ВЖЕ ТРЕТЄ СТОЛІТТЯ «ДО ТАРАСА» ПРИХОДЯТЬ ЧИТАТИ ЙОГО ТА СВОЇ ВІРШІ

формацію про «Прощу», привіз до Канева Ігор Козуб, про якого кажуть, що він «національносвідомий бізнесмен».

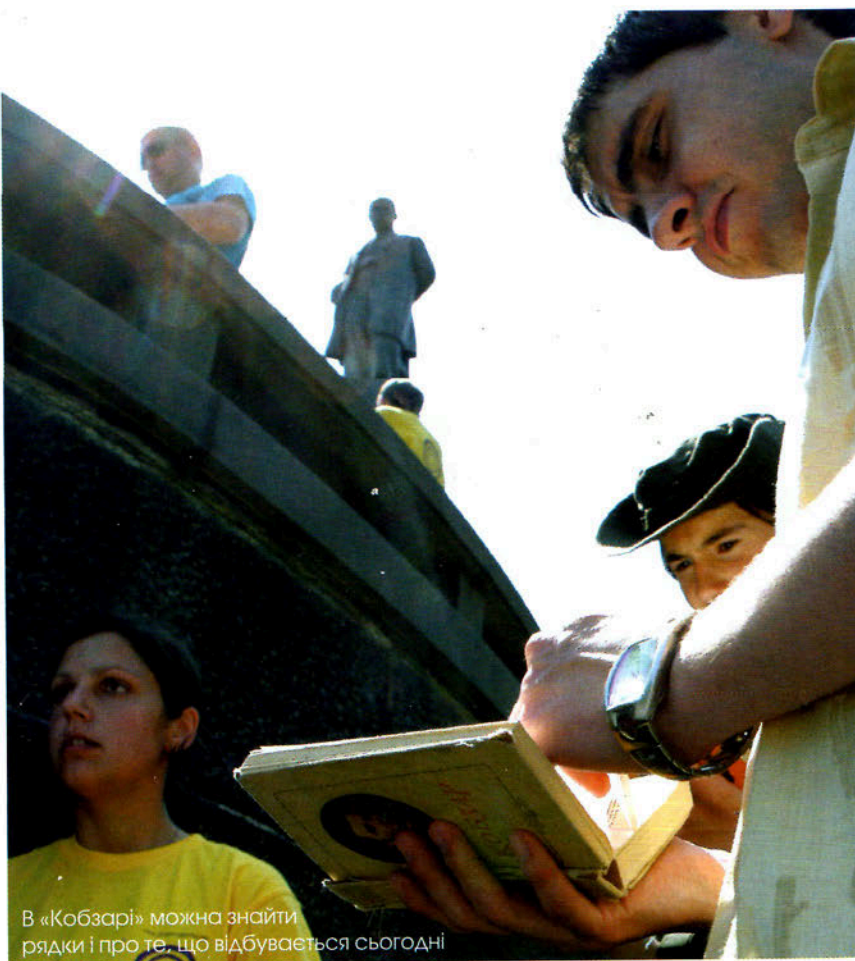
Заступник голови всеукраїнської громадської організації «Фундація регіональних ініціатив» Руслан Рохов привіз із Хмельницького цілий автобус прочан. Профінансувала подорож бізнесмен Аліна Скоморохова, яка всіляко підтримує молодіжні громадські ініціативи.

З Чернігова приїхали переважно члени таких організацій, як «Українська студентська спілка», «Українська альтернатива» та «Молода Просвіта». Молодь зі Львівщини запросив Молодіжний союз «Наша Україна», багато членів і симпатиків якого приїхали на Прощу. А втім, агітації не починали, навіть навпаки — політично активні молоді львів'яни аж приховували свою приналежність до організації. Головна умова акції — жодної політики.

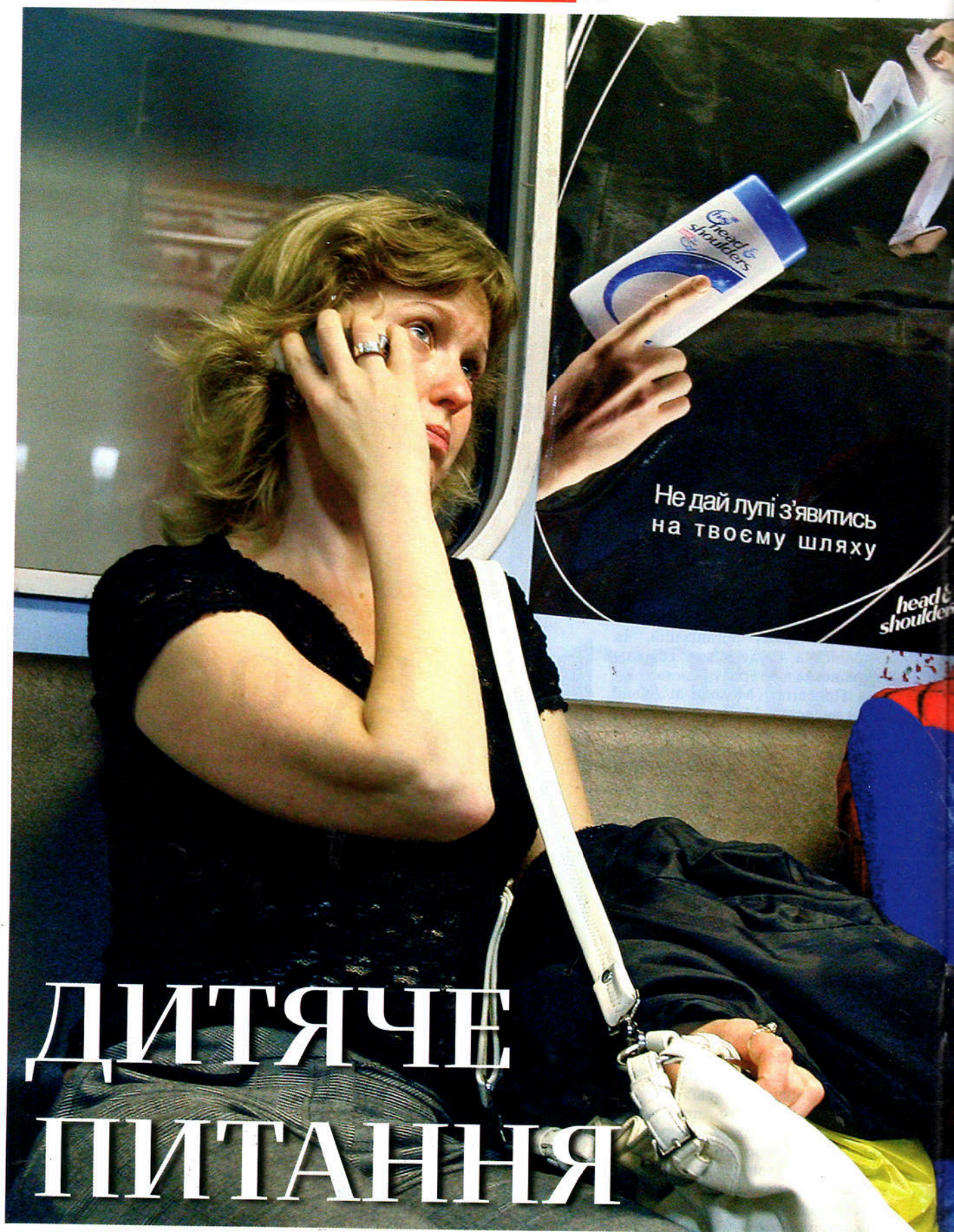
Для охочих потусуватися розбили наметове містечко. Значну його частину становили члени «Національного альянсу» з Житомира й Луцька, які трималися трохи відособлено, вони обгородили територію та вивісили червоно-чорний стяг УПА. Вночі міліціонери зняли його, а хлопця, який після «розбору» з РВВС повернув прапор у табір, увесь наступний день вважали ледь не героєм. Львівські студенти прихопили із собою гармату, щоб пригадати козацькі часи, які оспівував Тарас. Другий постріл гармати дуже знервував міліцію — спрацювали одразу кілька міських сигналізацій. Мабуть, з огляду на це наступного ранку міліціонери із-

символічний пазл України, на якому було написано Шевченкову «Молитву». Об'єднавши пазлову Україну, прочани зібралися навколо Тараса, щоб обійнятися.

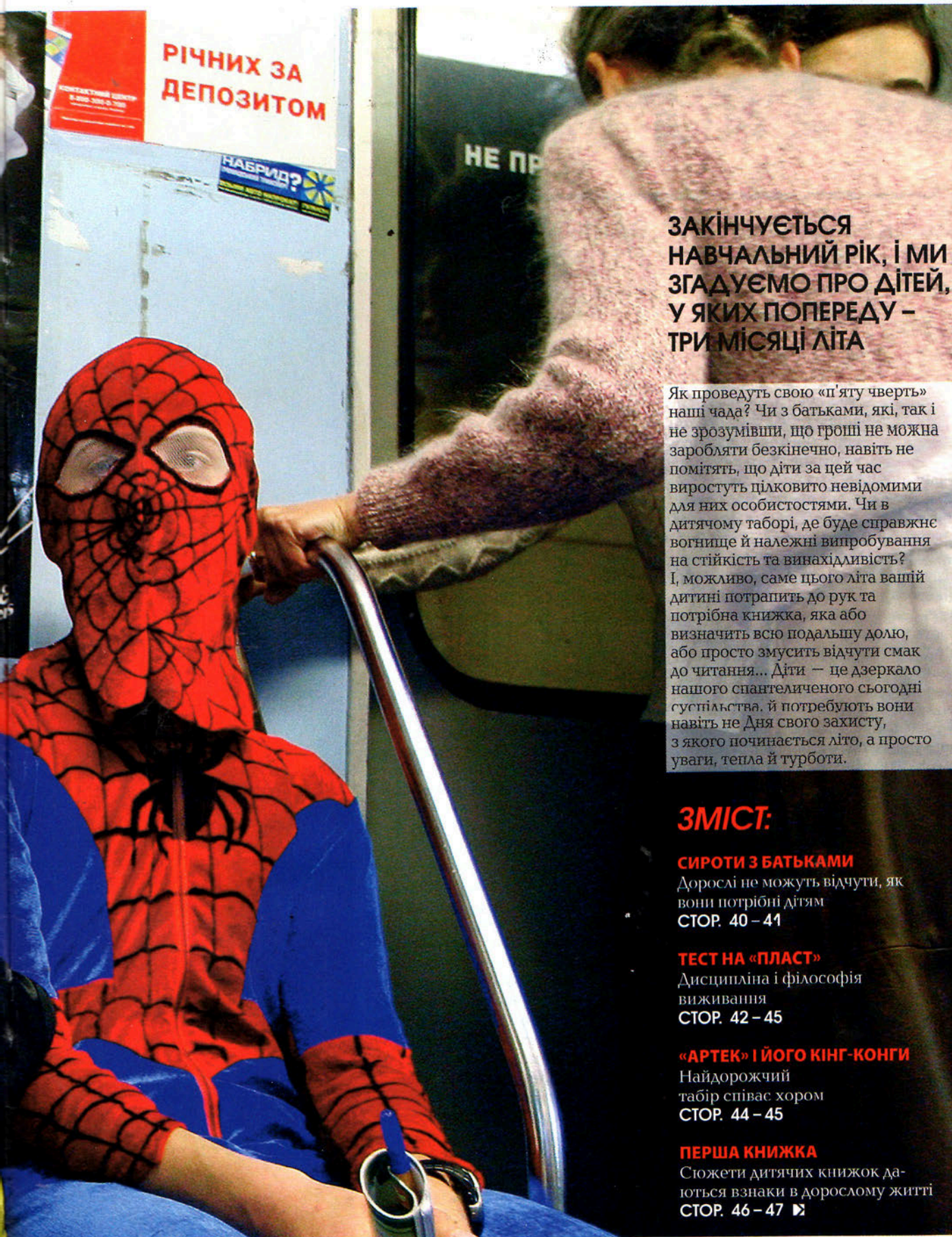
Молодь декламувала вірші, часом навіть із надриком, іноді співаючи під гітару. Соломії Савицькій тринадцятий уже минуло, проте саме тоді вона найбільше захоплювалася творчістю поета. Зараз їй шіст-

В «Кобзарі» можна знайти рядки і про те, що відбувається сьогодні

ДИТЯЧЕ ПИТАННЯ

ЗАКІНЧУЄТЬСЯ НАВЧАЛЬНИЙ РІК, І МИ ЗГАДУЄМО ПРО ДІТЕЙ, У ЯКИХ ПОПЕРЕДУ – ТРИ МІСЯЦІ ЛІТА

Як проведуть свою «п'яту чверть» наші чада? Чи з батьками, які, так і не зрозумівши, що гроші не можна заробляти безкінечно, навіть не помітять, що діти за цей час виростуть цілковито невідомими для них особистостями. Чи в дитячому таборі, де буде справжнє вогнище й належні випробування на стійкість та винахідливість? І, можливо, саме цього літа вашій дитині потрапить до рук та потрібна книжка, яка або визначить всю подальшу долю, або просто змусить відчутти смак до читання... Діти — це дзеркало нашого спантеличеного сьогодні суспільства. Ї потребують вони навіть не Дня свого захисту, з якого починається літо, а просто уваги, тепла й турботи.

ЗМІСТ:

СИРОТИ З БАТЬКАМИ

Дорослі не можуть відчутти, як вони потрібні дітям
СТОР. 40 – 41

ТЕСТ НА «ПЛАСТ»

Дисципліна і філософія виживання
СТОР. 42 – 45

«АРТЕК» І ЙОГО КІНГ-КОНГИ

Найдорожчий табір співає хором
СТОР. 44 – 45

ПЕРША КНИЖКА

Сюжети дитячих книжок даються взнаки в дорослому житті
СТОР. 46 – 47 ►

СИРОТИ З

ДІТИ ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЩОДНЯ ОТРИМУЮТЬ
ЛИШЕ ПІВГОДИНИ ЩИРОГО ПІКЛУВАННЯ

АВТОР: ТІНА БЕРАДЗЕ, ПСИХІАТР

Сьогодні в Україні склалася досить цікава ситуація — більшість дітей шкільного віку перебувають без батьків у середньому 23,5 години на добу. Все просто — матері працюють, і тому приділяють увагу своїм нащадкам вранці хвилин десять — умийся, поснідай, зберися до школи — й увечері — чи вивчив уроки, що було цікавого за день — ще хвилин двадцять. Зарубіжні дослідники також б'ють на сполох, приміром, у Великій Британії матері приділяють дітям увагу 19 хвилин на добу, батьки — лише 5 хвилин. Обраховані й так звані побічні хвилини, їх трохи більше, але користі від них немає — це коли батьки поруч із дитиною, але купують продукти чи речі, ходять у гості чи в кіно тощо. Фахівці стверджують, що чим менше уваги батьки приділяють дитині у віці 7–16 років, тим складніше їй буде в дорослому житті. Проте звички спілкуватися зі своєю дитиною в нинішнього покоління тридцяти-сорокарічних, що вже навчилися заробляти гроші, просто немає. А діти, позбавлені спілкування з рідними, знаходять втіху в телевізорі та Інтернеті, комп'ютерних іграх і компаніях таких самих бездоглядних підлітків.

ЧАСИ ПАВЛІКА МОРОЗОВА

Проблема взаємин дітей і батьків існувала в усіх поколіннях. Але бувають періоди, коли вона постає особливо гостро, коли зміна покоління супроводжується зміною суспільного ладу, різкими технологічними проривами або психосоціальними катаклізмами. У такі часи з'являються Павліки Морозові, хоча, як

психіатр, я впевнена, що в нього були менші революційні причини насолити своєму батькові. Наше життя співпало саме з таким періодом, коли суспільство породжує душевних сиріт.

На жаль, усе частіше в моїй практиці причиною психологічних проблем дітей стають батьки, які зі шкіри геть лізуть, аби забезпечити своїм чадам «світле майбутнє». Ми думаємо, що робимо все заради того, щоб нашим дітям і онукам жилося краще, ніж нам. Під цим гаслом ведуть боротьбу за владу та економічне реформування. Але це омана — більшість особливо дурних вчинків ми робимо заради себе. А діти нам потрібні для того, щоб вони належно оцінили наші жертвоприношення, пишалися нами, а ми могли, так би мовити, з чистою совістю пишатися собою.

ДОБРОБУТ — ЦЕ ПРОБЛЕМИ

Як не сумно, дитячі психологічні проблеми входять у наше життя разом зі зростанням добробуту. Не маючи досить часу й терпцю, аби пізнати своїх же дітей краще і прийняти їх такими, якими вони є, дорослі часто проектують на них свої комплекси, намагаються змусити їх реалізувати власні дитячі мрії. Більше того — ми звикли до ринкової економіки, і в екстремальних випадках просто намагаємося купити й власних дітей. Але сьогоднішня наявність дорогих атрибутів підліткового віку — це не той «синівський борг», який нам потім колись або повернуть, або ні. Просто поливати молоде деревце, періодично вносити добрива у вигляді фінансів і зв'язків недостатньо для

Батьків не вистачає на власних дітей

БАТЬКАМИ

повноцінного росту. Деревцю необхідні ще тепло й повітря. Не варто затуляти дітям сонце своїми успіхами, перекривати повітря вимогами відповідати певним цінностям

дому знаходять заміну батькам в інших дорослих, звинувачують себе в тому, що їх тато й мама не приділяють їм уваги. Нашим дітям нецікаво очікувати, доки батьки зроблять

МИ ЗВИКЛИ ДО РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ, І В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ВИПАДКАХ ПРОСТО НАМАГАЄМОСЯ КУПИТИ Й ВЛАСНИХ ДІТЕЙ

і принципам, інакше виросте криве дерево й буде повільно засихати, якщо не навчиться паразитувати на сусідах.

Коли при виборі квартири наявність місця для паркування авто важливіша, ніж дитячого майданчика та зелених насаджень, це свідчить про те, що наші діти ризикують стати сиротами, обділеними душевним теплом, у комфортабельних умовах проживання. Так, наш постійний цейтнот спричиняє передачу головних батьківських обов'язків і повноважень. Я не закликаю відмовлятися від няньок, гувернанток, вихователів дитсадків та вчителів ліцеїв. Виховувати й учити — їхнє покликання, але бути батьками — це призначення. Любов до своїх дітей неможливо делегувати. А характер, життєві пріоритети, мораль формуються не лише суспільством, але, в першу чергу, завдяки батькам. Потрібно пам'ятати, що підсвідомо для дітей є правильним тільки те, що схвалюють батьки, і вони теж хочуть, щоб ми ними пишалися.

ДІТИ ФІКТИВНИХ БАТЬКІВ

Таким сиротам із успішними та забезпеченими батьками психологічно складніше, ніж дітям, у яких справді немає батьків. Останні змушені прийняти цей скорботний факт і самотійно рухатися життям. Діти фіктивних батьків перебувають у стані очікування, розгубленості, підсві-

кар'єру, куплять замський будинок, і «ми будемо всі разом їздити туди на новій машині». Їм просто потрібні тато й мама як частина їхнього життя. Все інше внутрішньо сприймається як зрада.

Діти погано запам'ятовують факти і події, вони запам'ятовують емоції й несуть їх із собою в доросле життя. У позбавлених ласки й батьківської уваги діти з великою ймовірністю розвинеться комплекс меншовартості, почуття незахищеності, страх перед помилками, труднощами й реаліями довкілля. Якщо діти відчували, що не можуть розраховувати на своїх батьків у важку хвилину, в них з'являється недовіра до людей, відторгнення навколишнього світу. І, нарешті, свої сім'ї та стосунки із власними дітьми їм будувати дуже складно. Матеріально забезпечене, але емоційно бідне дитинство негативно позначається на взаєминах із батьками в дорослому віці, саме тоді, коли батьки сподіваються на тепле й турботливе ставлення.

Від проблеми благополучних сиріт страждає й наше суспільство, що поповнюється психологічно не підготовленими і душевно інфантильними людьми, які несуть тягар дитячих переживань у й без того складне доросле життя. І починають боротися за владу та реформування під тим самим батьківським гаслом... ■

ТЕМА ТИЖНЯ ТИЖДЕНЬ № 21 (30), 23 – 29 ТРАВНЯ 2008

«ПЛАСТ»

Відзнака фізичної
вправності

Табірництво

Картографія

Мандрівництво

Відзнаки пластових умілостей

• Патріотичне самовиховання на засадах християнської моралі й навчання через гру та працю — ось на чому роблять акцент у «Пласті». Дітей вчать історії України, молитов та різних умілостей, як-то: дати собі раду під час мандрівки або надати першу медичну допомогу. Окрім таборів, серед яких бувають не лише спортивні, а й археологічні, кінні чи мистецькі, пластування включає в себе щотижневі гурткові сходи, мандрівки, екскурсії, конкурси та змагання, такі як інтелектуальна «Орліада» або новацький мистець-

ські». Пластун повинен розпалити в горах вогнище, збудувати курінь із гілок і моху, бо мох утримує вологу, й повернутися із власноруч сплетеною мотузкою й луком, який має ще й гарно стріляти. Ще треба приготувати собі їжу, відповідно — зробити тарілку й ложку. «Я робила тарілку з березової кори, яку зіплювала смолою зі смереки, тому було трошки несмачно — смола розтоплювалася, коли я їла. Інструктори приходять і перевіряють, чи виконав ти завдання. При цьому вони намагаються тебе роз-

АКЦЕНТ У «ПЛАСТІ»: ПАТРІОТИЧНЕ САМОВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ГРУ ТА ПРАЦЮ. ДІТЕЙ ВЧАТЬ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, МОЛИТОВ ТА УМІЛОСТЕЙ: ДАТИ СОБІ РАДУ ПІД ЧАС МАНДРІВКИ АБО НАДАТИ ПЕРШУ МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ

кий фестиваль «Дитячі мрії». Ще пластуни займаються благодійністю, а на Великдень їздять у сиротинці розмальовувати з дітьми писанки.

ВИПРОБУВАТИ СЕБЕ

Студентка Могиланки, старшопластунка Наталя Власенко, розказує про вишкільний табір «Пласту», у який можна поїхати після шістнадцятиріччя: «Одна з умілостей, яку я здала три роки тому, називається «Три пера»: треба прожити одному три дні на природі, користуючись мінімальними засобами для виживання. З собою можна було взяти один огірок, одну цибулину, дві цукерки, одну банку консервів, три сірники, а ще — ніж, маленький шматок клейонки й спальник. Також видають блокнот, у якому пороховані всі сторінки, щоб не можна було використати їх на розпал. У нотатнику треба робити записи, переважно філософ-

говорити, бо першого дня не можна розмовляти. Якщо ти нічого не збудував і не зміг розвести вогнище, тобі не дозволяють залишатися далі. Другого дня треба ховатися, щоб тебе не знайшли, наприклад, за димом з вогнища. За той час я усвідомила, як насправді мало потрібно людині для харчування й узагалі для існування», — каже пластунка з п'ятирічним досвідом. ■

ПРИКОЛИ

«Халеп» по-пластунськи

Традиційна страва для останнього таборового сніданку в «Пласті» називається «Халеп». В казан кидають трохи круп, печиво, цукерки, згущене молоко та інші солодощі, які залишилися після таборування. Кажуть, щось смачніше годі й придумати.

Херсоні. Олексій хвалиться, що їздив у табір до Калуша з дочкою президента Софійкою й навіть потоваришував з її охоронцями: «Ті охоронці були як дві великі шафи. Ми прибирали з ними корпус і навіть бігали вночі, коли були неслухняні».

Пластове багаття у «синіх ночі»

ФОТО: ЄВГЕН КОТЕНКО

ТАБІР

«АРТЕК» і його Кінг-Конги

ЗАМІСТЬ ВІДМІННИКІВ У ЛЕГЕНДАРНИЙ ТАБІР
ТЕПЕР ЇЗДАТЬ ДІТИ ЗАБЕЗПЕЧЕНИХ БАТЬКІВ

«Страшний сон Петра Симоненка – в «Артеці» 800 дітей за вказівкою із США співали пісні ветеранам латиною», – так влучно переповів один із інтернет-сайтів останню новину міжнародного дитячого центру. До Книги рекордів України вже вписано, а в Книгу рекордів Гіннеса подано свідчення того, що найбільший у світі дитячий непрофесійний хор із 800 артеківців, диригований американкою Констанцією Фортунатті, привітав кримських ветеранів із Днем Перемоги піснями чотирма мовами, включно з невідомою. Щодо того, що нинішня доля «Артека» жахає комуністів, можна й посперечатися – величезний пам'ятник Леніну досі стоїть біля підніжжя АюДагу, а кожній новій зміні передається одвіч-

не прізвисько цього монументального скульптурного витвору – Кінг-Конг. Проблема в іншому – за радянських часів путівки в цей табір надавалися відмінникам і активістам, юним талантам і піонерам-героям. І були, звичайно, безкоштовними. Тепер бюджетні путівки для талановитих і малозабезпечених також є, та, скажімо, цього року їх буде лише чотири тисячі – Міністерство в справах молоді та спорту спромоглося виділити «Артекові» лише 13 млн грн, хоча на своє виживання табір просив хоча б 33 млн. А чотири тисячі дітей – це якраз одна зміна з дванадцяти на рік. Ось і всі розрахунки: нестача грошей на підтримку інфраструктури окремої держави «Артек» – навіть з власною мілі-

цією – в належному для дитячого відпочинку стані спричиняє ріст цін на решту путівок. Цього року вони коливаються від 4,5 тис. грн за 21 день дитячого щастя (табори подалі від берега) до 11 тис. грн (елітний «Морський»). Ось такий реальний еквівалент колишнього відмінного навчання та громадської активності школярів.

Але й за такої захмарної ціни попит на путівки є – забезпечених батьків надихають унікальні педагогічні програми табору, зокрема, виявлення здібностей кожної дитини: після зміни починають співати, малювати й танцювати, а то й писати вірші, навіть ті, хто до цього й гадки не мали, що їм це сподобається. Директор табору Борис Новожилов – оптиміст. «Артеку», звичайно, не вистачає державної підтримки й розуміння того, що це не просто дитяча оздоровниця, а кузня майбутнього України. Світ має знати імена Кличка, Шевченка й назву «Артек» – це наші реальні міжнародні дивіденди», – зауважив він **Тижню.**

АЛЬТЕРНАТИВА ПІОНЕРІЙ

Нещодавно волонтерська організація відсвяткувала свою 96-ту річницю: перший пластовий гурток було засновано у Львові 12 квітня 1912 року. «Пласт» міг би замінити занепалу після розпаду СРСР піонерію, але поки що цього не відбулося. На сьогодні в Україні діють 130 осередків «Пласту», в яких налічується 10 тис. скаутів, це дуже мало. Голова виконавчого органу «Пласту» Костянтин Яковчук-Бесараб пояснює, чому «Пласт» не став альтернативою піонерії: «По-перше, піонери були централізовано насаджуваною організацією, тому їх одразу стало так багато. «Пласт» навіть не хотів би діяти такими методами, бо це суперечило б його вільному демократичному поширенню. В нашій організації не стільки людей, скільки було колись у піонерії, але ми готові поручитися за кожного, хто є в «Пласті». Якщо виникають якісь запитання до пластуна з будь-якого приводу, ми завжди готові дати за нього руку на відріз». Водночас, за інформацією Світової організації скаутського руху, скаутами можуть бути не більше 3% молоді певної держави. Не тому, що більше не можна, а тому, що далеко не всім це цікаво.

СКИНЬМОСЯ НА КАЗАНІ

«Пласт» — неприбуткова організація, яку частково фінансує держава. Цьогоріч Міністерство сім'ї, молоді та спорту підтримало три пластові програми сумою 510 тис. грн. Окрім держави, «Пласту» допомагають благодійники, вони фінансують окремі акції. «Переважаю ми самі звертаємося до спонсорів, а вони, залежно від того, чи збігаються їхні погляди з нашими, надають допомогу, не обов'язково фінансову, — розповідає прес-секретар «Пласту» Ліна Остапчук. — Це можуть бути намети для табору або продукти.

Люди відгукуються, особливо на місцевому рівні, коли бачать, куди конкретно йдуть їхні гроші. Вони довіряють виховникам і знають, що в цьому таборі відпочиватимуть їхні діти чи сусідські. Ми запрошуємо наших спонсорів у табори, вони приїждять і бачать: тим маслом, яке вони подарували, справді мастять бутерброди». Для пластуна участь у таборі коштує від 50 до 150 грн, які йдуть переважно на харчування. Кожен гурток визначає членські внески, які сплачують протягом року, вони становлять близько п'яти гривень на місяць. Гроші йдуть на потреби гуртка — купити казан або поїхати кудись разом.

ПЕРЕВІРКА НА СЕКС, НАРКОТИКИ Й РОК-Н-РОЛ

У радянському піонерському таборі нерідко можна було викурити першу цигарку й покусити алкоголь. У пластунах із цим суворо, вони складають Пластову Присягу, яка передбачає виконання Пластового Закону. В ньому написано, що пластун дбає про своє здоров'я, відтак — ніякого алкоголю, наркотиків або цигарок. Виховники власним прикладом демонструють виконання правил, тим більше, що є багато інших організацій, де вживати алкоголь і курити не забороняють. За порушення дисципліни можна заробити віджимання або й «алярм» для всього табору — нічне шиккування і пробіжку. В усьому іншому пластуни — звичайні підлітки. За обідом переповідають анекдоти про козацькі презервативи, які начебто плели з коноплі, а під час ватрових пісень голосисті розбишаки після кожного рядка приспіву «Червоної рути» підкикують «у штанах» і «без штанів». ■

СКАУТАМИ МОЖЕ БУТИ НЕ БІЛЬШЕ 3 % МОЛОДІ ПЕВНОЇ ДЕРЖАВИ. НЕ ТОМУ, ЩО БІЛЬШЕ НЕ МОЖНА, А ТОМУ, ЩО ДАЛЕКО НЕ ВСІМ ЦЕ ЦІКАВО

Поки що міжнародні дивіденди «Артек» — це та половина путівок, яку традиційно викуповує Росія. Цікава деталь — із року в рік «Газпром» відправляє сюди дітей своїх співробітників, а в його українських партнерів немає такої традиції. Хоча, можливо, саме ар-

теківська дружба, заснована ще на піонерських традиціях чесності, могла б у майбутньому визначати ту саму ціну на газ, через яку виникають постійні непорозуміння між державами.

МАРІЯ СТАРОЖИЦЬКА

Так співала
травнева зміна

ФОТО: REUTERS

ДОВІДКА

16 червня «Артеку» виповниться 83 роки — за цей час у таборі відпочили понад 1,5 млн дітей зі 130 країн світу. Тут побувало майже 7 тис. відомих особистостей, зокрема Індіра Ганді, Джавахарлал Геру, Хо Ши Мін, Юрій Гагарін, Михайло Горбачов. «Артек», розташований на Південному узбережжі Криму поблизу Ялти, займає територію в 208 га, включаючи 60 га парків та 42 га пляжів.

ПЕРША КНИЖКА

УКРАЇНСЬКА КНИГА Є,
СВОГО СЮЖЕТУ
НЕМАЄ

АВТОР: Інна ЗАВГОРОДНЯ

Культурна ініціатива «Форум видавців — дітям», яка відбулася в середині травня у Львові, об'єднала понад 170 акцій, спрямованих на пропаганду та розвиток дитячого читання. Учасникам і гостям львівського Форуму повідомили радісну новину: Міністерство культури почало розробку довгоочікуваної концепції Державної програми підтримки читання в Україні. За подібною програмою, наприклад у Великій Британії, кожна мама, яка народжує дитину, отримує не тільки книжку по догляду за немовлям, як в більшості міст України, а й пакет із дитячою літературою.

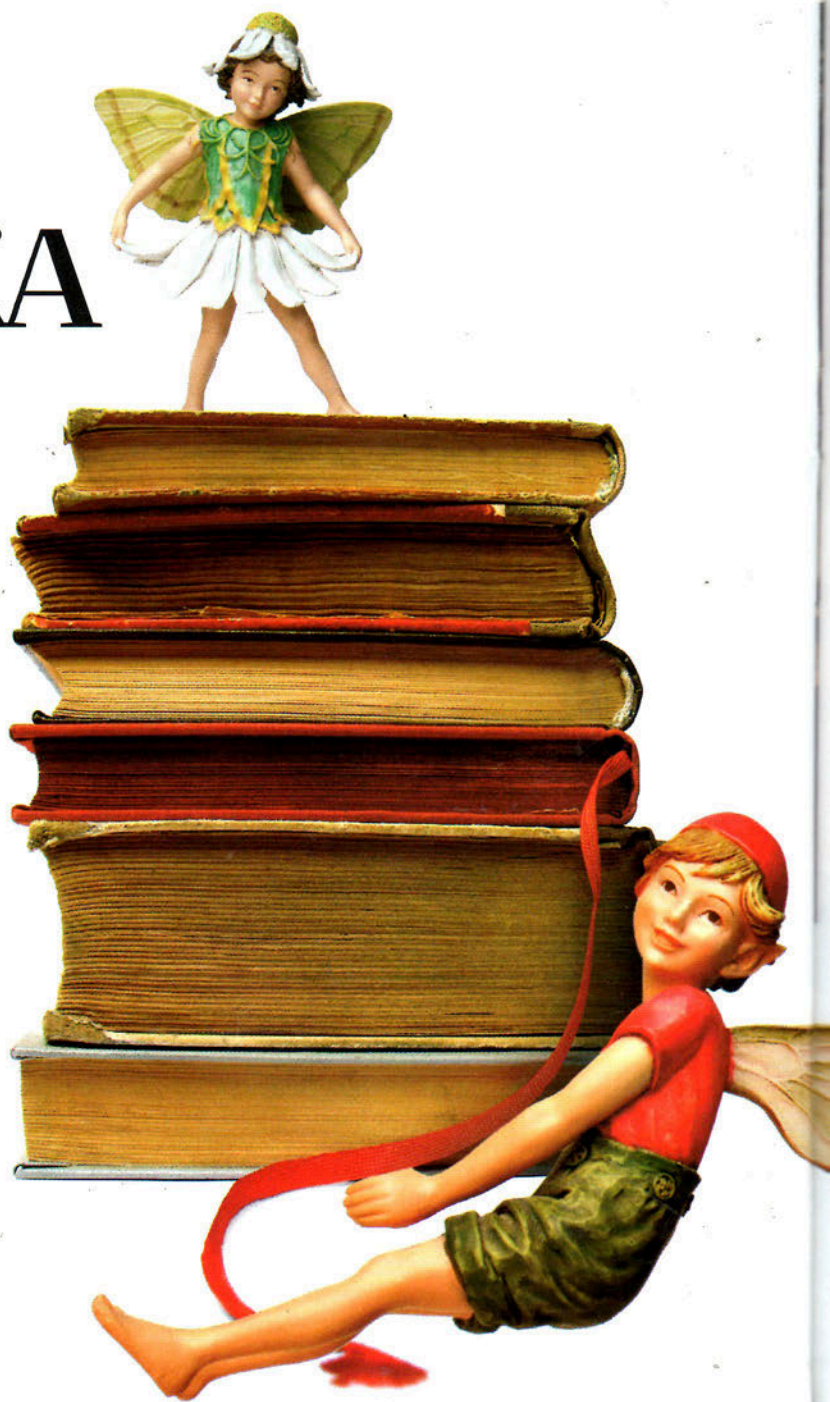
Прогрес у дитячому книговидаванні. У 2006 році в Україні видано 786 назв дитячих книжок, а минулого року — вже 1261 назву загальним накладом 5 млн 500 тис. примірників. Навряд чи якась інша галузь розвивається так бурхливо.

Поряд із українськими видавництвами, серед яких найбільші — «Ранок» і «Школа», відкривають свої представництва та філії російські гіганти — «Ексмо» («Країна мрій»), «Росмен» («Перо») та «Махаон». До того ж, українською тепер друкують і в російській провінції. Це при тому, що дитяча книга не проста як за поліграфією, так і в розповсюдженні, бо потребує значно більших інвестицій, аніж просто текстова. Це

пов'язано з ілюструванням. Художники, яких і без того важко знайти, йдуть у більш прибуткові галузі — рекламу чи дизайн. Видавництва дорослої літератури зазвичай багато років працюють для того, щоб завоювати лояльного покупця, промотуючи свою торгівельну марку. У випадку із дитячою літературою цей спосіб не виправдовує витрат, бо діти виростають, і треба практично щороку завоювати нового споживача.

ГАРРІ Й ГРІША ЗАМІСТЬ ГРИЦЯ

Аналіз читацьких формулярів у дитячих бібліотеках показав, що найбільше українських дітей цікавить Гаррі Поттер. Далі йдуть твори шкільної програми, а сучасні українські підліткові видання не користуються популярністю. Цей факт насторожує фахівців. «Згідно з психологічною теорією соціального навчання, люди різного віку, та передусім діти, моделюють свою поведінку, а відтак і своє

життя, за сюжетами, почерпнутими з літератури. А наші діти сьогодні майже позбавлені національних сюжетів, орієнтованих на сучасність», — розповідає **Тижню** доктор психологічних наук, академік Інституту психології НАН України Наталія Чепелева. Навіть купуючи україномовну книжку для маленької дитини, батьки часто стикаються з ілюстраціями, виконаними в стилі іншої культури, найчастіше російської. Пояснення просте — економічна доцільність змушує потужні російські видавництва ілюструвати україномовні версії малюнками з готових російських. До того ж, знайти суто українську казку, наприклад, про Козу-Дереzu чи Солом'яного бичка, не так-то й легко. Проте й позитивні тенденції очевидні: якщо навіть росіяни почали видавати книжки українською, значить, на них постійно зростає попит.

Але й провідні світові дитячі письменники потрапляють на український ринок дуже вибірково. «Є дуже багато авторів, які відомі практично в усьому світі й зовсім не відомі в нас. Це парадокс, який я не можу пояснити», — розповідає Олександра Коваль, президент Форуму видавців. — Наприклад, німецьку письменницю Кірстен Бойє, лауреата багатьох літературних премій,

одну з найкращих дитячих

письменниць Німеччини, знають у

всіх країнах Європи, крім

України та Росії.

Загалом, таке

враження, що в Україні

перекладають переважно ті

книжки, що вже видані в Росії».

Сучасну дитячу українську літературу творять лише 25–30 авторів. Деякі з них «дитячі» лише умовно, бо пишуть і для дітей, і для дорослих.

Видавництво «Грані Т» спеціально замовляє «дорослим» авторам дитячі книжки, чи не примусово залучивши до дитячого писання Любка Дереша, Світлану Поваляєву та Ларису Денисенку. За власним бажанням пишуть для дітей фантасти Марина та Сергій Дяченки, перевіряючи на 11-річній доньці Стасі якість текстів. Батько трьох дітей Андрій Курков є автором уже п'яти дитячих книжок. Утім, він почав писати казки ще до їхнього народження, коли служив охоронцем Одеської

в'язниці — дитяча література іноді потрібна й дорослим. «Найбільшою проблемою сучасної дитячої книжки, — вважає Курков, — є те, що у нас досі немає дитячого національного бестселера. Немає якогось одного сучасного українського автора, котрого б читала переважна більшість, скажімо, тринадцятирічних — вік, так би мовити, максимального захоплення людини читанням».

КНИЖКА ПРОТИ ДИТЯЧОЇ САМОТНОСТІ

Психологи попереджають, що сучасній культурі властива тенденція до спрощення. Телебачення подає нам переварену жуйку: поєднання відео та вербального ряду «ковтається» без осмислення, а інтерпретаційні процеси не розвиваються. Книжка ж вимагає більшого напруження уваги й розвиває увагу, яка є основою творчості. Страх самотності, що виникає в дитини й підлітка, поглиблюється безконтрольним переглядом телебачення і комп'ютерними іграми, та він може бути подоланий за допомогою читання. Психолог Наталія Чепелева підтверджує — читання демонструє дитині, що у своїх переживаннях вона не самотня — те саме відбувається й з літературними героями. Дітям треба починати читати вголос якомога раніше, зокрема казки, що найшвидше привчать їх до самотнього читання. «Книга навчає знаходити способи поведінки в подібних ситуаціях, підказує вихід. Діти ж найчастіше моделюють агресивну поведінку, бо саме такими моделями наповнене телебачення», — зазначає психолог. На питання, коли варто починати читати, фахівець із психології читання стверджує — в утробі матері! Вже вагітним жінкам рекомендують читати дитячу літературу. В тому ж «віці» можна записатися до дитячої бібліотеки.

ПУСТА ЧИТАЛЬНЯ

«Читання не належить до кола пріоритетів більшості наших громадян», — вважає Олександра Коваль. Що читають наші діти насправді? — за відповіддю **Тижень** завітав до Національної бібліотеки України для дітей, що у Києві на Нивках. Життя тут вирує: в одній залі проходить репетиція танцювальної групи дівчаток-підлітків, у іншій — за-

няття гуртка дитячого театру, в приміщенні для відеоперегляду не було нікого, та зазвичай сюди приходять цілими класами. Ще в одній кімнаті можна брати диски й слухати їх у навушниках. Так, семикласник Олексій зайшов у бібліотеку послушати гурт Metallica й переглянути журнал Rock cor. У читальному залі було порожньо. Можливо, просто ще не той день. ■

КОМЕНТАР ФАХІВЦЯ

ТАНЯ ОВЧАР
автор дитячих книг,
співорганізатор дитячого клубу
«Дефі», вихователь і мама

Критерії якості

Щастя — знайти в магазині гарну книгу для своїх дітей, яку приємно показувати і дарувати друзям. Таких книг щоразу більше. Також радує те, що видавці починають видавати українських авторів, а не купувати готовий іноземний продукт. У перекладених із російської книгах завжди кульгає текст: русизми, транслітерації (замість українського відповідника), помилки, описки. Крім мови й тексту, який має відповідати розв'язковій дитини того віку, що зазначений на книзі, до дитячих видань для дошкільнят є ще низка важливих вимог: використання нетоксичних фарб, чіткість зображення та букв; безпечність, тобто щоб сторінки не різали пальчики й заціпки їх не кололи; естетичне оформлення: дитині має бути цікаво самій гортати книгу; оригінальність подачі матеріалу чи викладу сюжету; наявність психолого-педагогічного редагування (щоб забезпечити нормальний природний процес пізнання світу й не пропагувати на свідомому чи підсвідомому рівнях насилья та негативні емоції).

ТРАМВАЙ ЧАСУ

ДО ДНЯ КИЄВА **ТИЖДЕНЬ** ПРОПОНУЄ ПОДИВИТИСЯ, ЯК ЗМІНИЛАСЯ СТОЛИЦЯ ЗА ОСТАННІ 50 РОКІВ

АВТОР: ПАВЛО СОЛОДЬКО

ФОТО: RAYMOND DE GROOTE JR. (1959 рік),
АНДРІЙ ЛОМАКІН (2008 рік)

У 1959-му, коли радянська влада відкрила кордони на в'їзд, до Києва прибув турист зі США Раймонд Де Гроот. Він цікавився електротранспортом, тому – крім обов'язкових Лаври й Софії – наклацав на кольорову плівку пересічні київські вулиці з трамваями і їх пасажирами. В травні 2008 року **Тиждень** сфотографував ті самі місця з того самого ракурсу.

Трамвай – це не автобус і не таксі. На відміну від останніх, однакових у всіх містах, трамвай утворює місто, формує вигляд його вулиць. Трамвай з'єднує окремі заселені квартали в одне ціле. Трамвай витворює цілковито новий дизайн міста – важко повірити, але фунікулер, без якого дніпровські схили вже не уявити, спершу був усього лише частиною трамвайного маршруту №15. Навіть талон окремий не треба було купувати – просто пересів на Боричевому Току – і все.

У 1970-х роках загальна довжина київської трамвайної мережі досягла 285 кілометрів. Гості столиці могли їхати, приміром, із вокзалу в усі напрямки – в Пушчу-Водицю на

Поділ, Святошин, Борщагівку, Печерськ, Лівий берег і навіть на Голосіївську площу, де зараз редакція **Тижня**.

Так сталося, що потім київська влада трамвай не полюбила. Те, що 13-й маршрут (який під таким номером функціонував з кінця XIX сторіччя) у 2000 році через забобон перейменували на 18-й – це ще квіточки. Ягідки – те, що трамвай просто почали прибирати з вулиць.

У мегаполіси, де від трамвая відмовилися давно, він повертається. Лондон, Париж, Новий Орлеан, Афіни, Торонто, Міннеаполіс, Мілан, Прага, Женева... В англійському Ноттінгемі колії демонтували ще в 1940-х роках – на догоду автомобілістам. У 2004-му електричний транспорт повернувся до міста, щоб, за словами мерії, розвантажити дороги. «Тепер Ноттінгем знову став європейським містом», – сказав на відкритті нової лінії міністр транспорту Великої Британії Террі Барнер.

А в Києві трамвайних рейок стає все менше. Їх знімають, щоб звільнити вулиці для двигунів внутрішнього згорання. Трамвай зникають із цен-

тру, перебираються на околиці, на Лівий берег. Замість бруковки та рейок з'являється асфальт і дорожня розмітка. Замість зруйнованих депо виростають хмарочоси. Над перехрестями зависає вихлопний смог.

Можливо, це об'єктивний процес. Але кожен, хто їздив у дзвінкому трамваї, має право на ностальгію. Й напередодні Дня Києва **Тиждень** пропонує читачам подивитися, якою була столиця 50 років тому – без заторів, із рейками.

Фотографії американського «трамваєфіла» Раймонда Де Гроота цінні для нас не тільки з погляду загрози столичного електротранспорту. Ці «непостановочні» кадри показують нам звичайне вуличне життя Києва і киян. Деякі місця вже й упізнати неможливо – так стрімко росте й змінюється місто.

Порівняйте самі. ■

ВІД РЕДАКЦІЇ

Висловлюємо велику подяку авторів сайту «Пам'яті київських трамваїв» Стефану Машкевичу за натхнення та сприяння в публікації фотографій Раймонда Де Гроота.

Набережна

Знято з Північного мосту на Труханів острів. Набережну розширили вдвічі за рахунок дерев. Вражає лінія горизонту – жодної Оболоні немає ще й у проекті. Дніпро значно мілкіший, бо в Каневі ще не збудували греблю ГЕС, так само як і у Вишгороді.

Згідно з березневим розпорядженням Черновецького, колії на Набережній мають демонтувати до кінця цього року – тож скоро, можливо, замість трамвая тут з'являться чергові «торговельно-офісні комплекси».

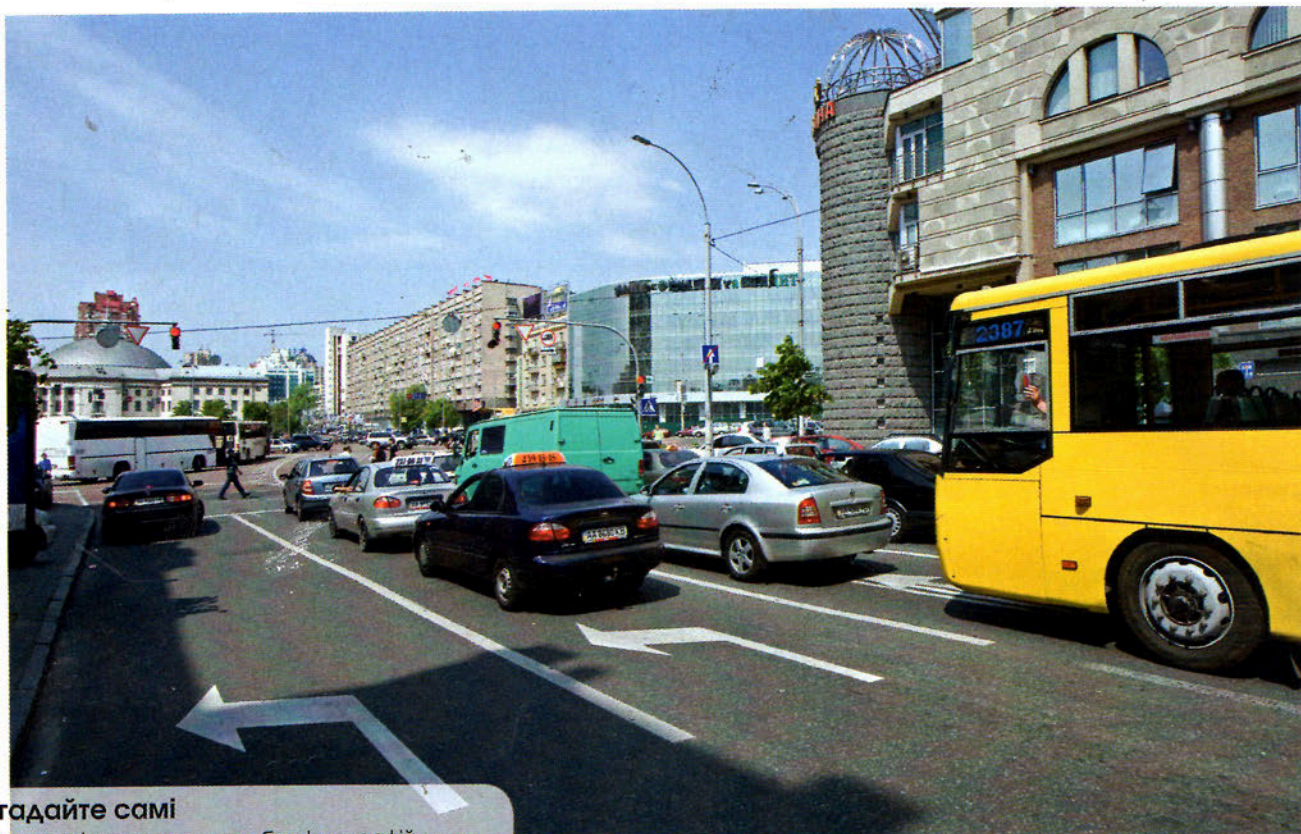

Софіївська площа

Біля пам'ятника Богданові Хмельницькому. Як «підросла» нерухомість і як зникла зелень! Розчулює радянська реклама на даху – «виконуйте правила дорожнього руху» і «можна виграти 100 000». Трамвай, який розвертається довкола Богдана, – це маршрут №1 – по Володимирській до Університету. Зараз цією вулицею не курсують ні трамваї, ні тролейбуси, ні автобуси.

Вгадайте самі

Єдина спільна деталь для обох фотографій – цирк, який завершили будувати в 1960-му. Це кінець вулиці Саксаганського, яка переходить у площу Перемоги. В ті часи тут ходили навіть кільцеві трамваї «А» (проти годинникової стрілки) і «Б» (за годинниковою) через весь Київ – від Подолу на Печерськ, а звідти на площу Перемоги, Лук'янівку і знову до Дніпра. Зараз Саксаганського зробили однобічною – щоб уникнути заторів. Трамваї (з цієї ж причини) прибрали ще в 2001-му.

Привокзальна площа

Цю панораму бачив кожен українець, який хоча б раз у житті виходив у місто через Центральний залізничний вокзал. Щоправда, зі знайомих орієнтирів залишилися хіба що труби ТЕЦ-3. Замість трамваїв з'явилися десятки маршруток. Типові ознаки нового часу – хмарочоси, реклама, бомжі...

ПОГЛЯД

ГЕРОЙ НЕВІДОМОЇ БИТВИ

БОГДАН СТУПКА ПІДІГРАЄ РОСІЙСЬКІЙ ВЕЛИКОДЕРЖАВНОСТІ

В Одесі побутує такий анекдот: – А це пам'ятник невідомому матросові Рабиновичу. – А чому «невідомому»? – Бо невідомо, чи був він матросом... Дещо подібна ситуація трапилася з нашими уявленнями про визначного князя XIII ст. Олександра Невського. Ми знаємо, був він прозваний народом «Невським» за визначну перемогу над шведами на Неві у 1240 році. Це можна прочитати й у сучасних українських підручниках. Проте наші російські сусіди, у яких проблематика Невського для науковців все ж ближча, вже дещо розчарувалися. З'ясувалося, що жодний сучасний князю Олександрові Ярославичу літописний текст не згадує його як «Невського». Вперше так його назвали в московських літописних зводах XV ст., а закріпилося «визначне значення» цієї битви при Іванові Грозному та Петрові I, які воювали за Балтику в тих самих краях. Радянські історики, відмічаючи славні віхи в боротьбі з ворожим Заходом, цю оцінку лише закріпили та створили її хрестоматійний виклад, який усім нам відомий із дитинства. Покоління учили тому, що Олександр із усім «руським народом» зупинив буквально «навалу» шведів на Русь, що загрожувала самому існуванню країни.

Що ж відбулося насправді? У 1240 році шведи здійснили один із багатьох і звичних на той час рейдів на околиці Новгородських земель (новгородці теж часто нападали на шведів). Самих шведів було небагато; коли вони отаборилися на невському березі в гирлі річки Іжори, то надіслали до Новгорода (за 200 км) тодішньому місцевому князеві, молодому Олександрові Ярославичу, виклик на бій. Той, не маючи часу покликати на допомогу свого батька, князя Ярослава, з невеликою дружиною вирушив проти ворогів. Коли він підійшов до Неві, то більшість шведів «з Божою допомогою» вже були винищені на іншому березі Іжори, де, за «Житієм» князя, «не міг про-

КИРИЛО ГАЛУШКО
Центр ім. В. Липинського

йти полк Олександрів». Як пише один із провідних сучасних російських істориків Ігорь Данілевський: «Іншими словами, перебиті шведи – не на совісті новгородського князя та його дружини. Швидше за все, вони загинули в бою з місцевими племенами, які, очевидно, й були реальними переможцями в цій сутичці. Дружина ж новгородського князя виявилася для них, мабуть, лише підмогою...» Тому не дивують свідчення літописів – новгородці втратили хіба з двадцять вояків, що для «великої битви» якось невірогідно.

Загалом же для сучасників це була суто рядова подія, котра мала набагато менший розголос, аніж ближчі в часі битви під Псковом та Ізборськом, де загинули сотні й сотні людей. Сьогодні у двох із чотирьох російських шкільних підручників, які мені вдалося прочитати, ця «битва» взагалі не згадується. Нічого екстраординарного, ніякої «вирішальної перемоги всього руського народу», і вже точно не «найбільша битва Середньовіччя». В південноруському літописанні вона теж не згадується, бо для наших земляків вагомішою була перемога Данила Галицького

над хрестоносцями під Дорогичином у 1237 році (про це радянські підручники писати не любили).

Уславлення канонізованого православною церквою Олександра Невського позбавило вшанування нащадками справжніх героїв. Олександр же, який між католиками із заходу й ординцями зі сходу завжди обирав останніх, став «святим – захисником віри». Та якщо порівняти «здобутки» Олександра Невського з подіями пізнішими, то в 1941–1945 роках таких людей називали колаборантами й зрадниками. Бо поки руський народ намагався позбутися ординського іґа, Олександр, навпаки, накидав його на ті землі, куди воно не сягнуло самотужки. Святий князь віддав, наприклад, під владу Орди незахопленний монголами той самий Новгород, потопивши волелюбне місто в крові. Дуже, мабуть, були «вдячні» новгородці своєму «героїчному захисникові».

Якщо ж повернутися до нового фільму, то єдине, що спадає на думку: музика – народна, слова – ФСБ. Сценарій реалізує властиву сьогодинній російській ідеології доктрину «обложеної фортеці» й шпигуноманії. Підступні бояри-олігархи таємно співпрацюють із не менш підступними агентами Заходу, «хочуть жити на західний манер» і продають батьківщину. Бояри, щоб унаочнити глядачам свою зраду, малоють для шведів карту Неві зі зручним місцем для висадки (так і хочеться сказати: «и карту укреплений советской стороны»), то дарма, що шведи на Неві вже чотириста років почувалися, мов удома, жодних карт не потребуючи. Але все пояснює цілком щирий діалог князя Олександра зі своїм соратником: – Дитинство закінчилося: ворогів усе більше. – Так! А друзів усе менше... Втім, то російські клопоти. Прикро лише, що участь у цьому фільмі – профанації історії – взяв наш великий актор Богдан Ступка, зігравши в ньому одну з другорядних ролей.

«ЖИЗНЕННА ПЕСНЯ»

УКРАЇНСЬКИЙ ШАНСОН У ВИКОНАННІ НАШИХ БАБУСЬ

АВТОР: НАТАЛІЯ СЕРБІНА, ЕТНОМУЗИКОЛОГ, АНСАМБЛЬ «ДРЕВО»

К оли ми навчались у консерваторії, на заняттях з етномузикології зводилися рядками з народних, але не дуже

давніх пісень: «Маруся отравилась солоним огурцом, і даже не простілась с родним своїм отцом...» Або: «Згорело тело молодое, во рту документи нашли».

Ми звикли вважати, що український фольклор — явище винятково «українське». Українською про Україну та українців. Але це не зовсім так. Пісенний фольклор — це своєрідний живий літопис життя

«Так співала моя бабуся», — говорять сучасні носії фольклору

ЗВОРОТНИЙ ПРОЦЕС

КІТЧ-ФОЛЬКЛОР ПОВЕРТАЄТЬСЯ В МІСЬКУ КУЛЬТУРУ

Пісенний кітч і далі розвивається як самостійний жанр, збагачуючись новими сюжетами та всотуючи нові інтонації з навколишнього світу. Але тепер відбувається і зворотний процес — «життєві пісні» повертаються з села в місто. Їх слухають і виконують як альтернативники, так і фанати шоу-бізнесу.

У 1997 році популярні білоруські рок-музиканти випустили спільний проєкт «Народний альбом». Поміж саморобних хітів там був і народний блокбастер «Надзенька» — білоруський варіант кітчевої пісні, цитованої на початку статті.

Ой вы, дзевачкі беларускія,
Не ўлюбляйцеся у ваенных рабят,
Бо ваенныя ўсе жанатыя,
У заблуджэнне прыводзяць
дзяўчат.

Адна дзевушка — раскрасавіца,
Празывалася Надзя яна,
Ўлюбілася у ваеннага,
Но не знала, што дома жана.

А в Україні рекорди популярності б'є Етно-кабаре «Сонцекльош» — пісні цього гурту співають навіть запеклі панки, а музичні канали наперебій крутять кліп на реггей-версію класики вітчизняного кітч-фольклору:

Стоїть гора, гора, гора високая.
А на тій горі — чотири соколи.
Чотири соколи, листя березові,
Стояла Леночка у кохті розовій.
У кохті розовій, з двома листочками,
Котилися сльози двома рядочками.
Їхав милий мій автомашиною,
А я осталася с малою дитиною.

ФОТО З АЛЬБОМУ МИКОЛИ БАКА «НЕВЕСНА ХРОНІКА»

нашого селянства — з його міграціями, іноземними впливами, «модою» на місто та російські пісні. Ось наприклад:

Одна дівушка лет шестнадцаті,
У любові ещо не била,
Улюбилася у воєнного,
Но не знала, што вдома жена.

* * *

Приїхав милий з поля,
Подарочок приввезо:
Колечко золотое,
Букетік разних роз.

Колечко розпаялось,
Букетік присов'яв —
Наверно, мой мильоник
З другою загуляв.

Мабуть, потреба у серіалах та детективах — якщо не відео, то хоча б аудіо — існувала давно. Вражає дитячо-наївне поєднання трагічності описуваних подій із примітивністю їхнього вираження. Тому і з'являлися твори, що описували страшні події: вбивство з ревності, самогубство через втрату надії на повернення коханої, або, наприклад, історію інцесту брата із сестрою, що скінчилася так:

Отумелій брат написав пісьмо,
Положив он его на столі,
Взяв верьовочку і повесілся
На простором своїм чердакі.

ДОВІДКА ТИЖНЯ

ЩО ТАКЕ КІТЧ?

Слово «кітч» походить від німецьких Kitsch — «халтура», verkitschen — «здесьешувати»; іншим етимологічним джерелом вважають також англійський вираз «for the kitchen» — «для кухні», який позначає предмети поганого смаку, не варті кращого вжитку. Спочатку термін пов'язували з дешевими промисловими товарами з претензією на «багатість».

В етномузикології цим терміном характеризують стильову версію ліричних народних пісень, що набула нових музичних та поетичних якостей та вийшла за межі «канонів» стародавньої лірики.

Український фольклорний пісенний кітч можна впізнати за російськомовним походженням тексту (суржик, одним словом), інколи авторською основою тексту, наявністю неологізмів, а також новими музичними інтонаціями, запозиченими з міської пісні та романсу.

Сценаристи бразильських (і не тільки) серіалів могли б позаздрити багатству сюжетів у таких піснях! Ну хто ще міг би вигадати історію про «льотчика», який, підозрюючи свою дівчину в невірності, запрошує її на прогулянку «в небо», й уже в повітрі залишає і літак, і дівчину, стрибаючи з парашутом!

сав: «Як оперета понижа смак до правдивої музики, так у нашому людові нахил до солдатської пісні зіпсував смак до своєї рідної».

Інша визначна постать в українській музиці, композитор Станіслав Людкевич, ґрунтовніше вивчив середовище побутування цих пісень. За його спостереженнями, творцями

СПІВАКИ ЛЮБЛЯТЬ ЦІ ТВОРИ ЗА «ЛЕГКІСТЬ», БО ДАВНЯ ЛІРИКА — «ВАЖКІ ПІСНІ» — ВИМАГАЮТЬ ПЕВНИХ ФІЗИЧНИХ ЗУСИЛЬ

Сам спустілся я на парашутіке,
Хоч і било жалко Надю мне,
Я за Надю і за самолётіка
Просідел трі годіка в тюрме.

Або поширена в Центральній Україні пісня про нерівний союз шістнадцятирічної дівчини й старого:

Старік бил стар, но бил богатій,
А я, як розочка, цвіла,
Дарив он кольца золотіе,
І етім он завльок меня.

Усі ці пісні — кітчеві як за текстом, так і за музикою — були помічені дослідниками фольклору ще в останній третині XIX ст. Видатний український композитор та фольклорист-збирач Микола Лисенко пи-

та носіями «мелодій культурного походження» стали церква, школа й виховані ними інституції письмової та напівписьмової інтелігенції. Сюди також належали сільська шляхта, міський пролетаріат, рекрутчина та місто. Саме місто, на думку Людкевича, завдяки захожим музикантам «кольпортувало свою культурну музику, щоправда, найгіршого сорту».

«ЖИСТЬ, ЯК ВОНА ЄСТЬ»

Чинниками появи кітч у нашому фольклорі стали, насамперед, історико-соціальні зміни. Законсервоване до останньої третини XIX ст. сільське середовище стало відкритим для зовнішніх впливів. З одного боку, це сталося завдяки реформі 1861 року, а з іншого — у зв'язку

Кітчева картина з Херсонщини: сімейна реліквія, не для продажу

з демографічним вибухом в Україні, що загострив земельну проблему.

Тобто якщо наприкінці XIX ст. кітчеві пісні були нечисленним елементом народного репертуару, то в наші дні посіли в ньому доволі значне місце. Мандруючи сучасними селами, помічаєш неабияку живучість таких пісень, вони зберегли свою популярність, передаючись від покоління до покоління («Це ще моя бабуся співала!»). Селяни співають їх натхненно, підкреслюючи актуальність поетичного тексту («Жизненна песня!»).

Співаки люблять ці твори й за «легкість», адже давня лірика — за їхніми словами, «важкі пісні» — вимагає певних фізичних зусиль та високої виконавської майстерності, не обов'язкових для озвучення кітчевого репертуару. Цікаво те, що старші люди з патріархальним світоглядом, які народилися до 1940-х років, не поспішають виконувати ці пісні, а то й узагалі не знають таких. А от ті мешканці сіл, які народилися в повоєнні роки, починають із кітчу й співають його із задоволенням.

Лірична пісня, з самого початку створена для розваги, цілком закономірно була найвідкритішим для всього нового жанром. Саме тут міг вільно відбуватися перехід від «високої» до «низької» естетики, й саме

ВІДЧУЙ РІЗНИЦЮ

ВАРІАНТ ПІСНІ XVIII СТ. І XX СТ.

Сюжет давній — наповнення нове. Зміна пісні під впливом русифікованого міста

Та ой на горі ячміль,
Під горою жито,
Пришла звістка та й до милої,
Що милого вбито.

Ой убито-вбито,
Затягнуто в жито,
Червоним шовком та й китайкою
Личенько накрито.

Та як прийшла дівчина
З карими очима,
Як підняла китаєчку,
Та й заголосила:

«Чи ти, милий, спився,
Чи з дороги збився,
Чи за мною, молодого,
Сильно зажурився?»

«Я, мила, й не спився,
З дороги не збився,
За тобою, молодого,
Сильно зажурився».

Ой із-за леса сонце сходить,
Три рази ворон прокричав,
А в ту нещасну менуту
Мой милой жизнь свою скончав.

А в ту нещасну менуту
Мой милой жизнь свою скончав,
На ту високу могилу
Вийшла красавиця в сльозах.

На ту високу могилу
Вийшла красавиця в сльозах,
Вона упала, заридала:
«Ой скучно, милой, без тібя!»

А з гроба голос роздаютьца:
«Войди ти, сволоч, от міня,
Войди ти, сволоч, негодейка,
Я й розгірщався навсегда!»

«Забудь, забудь мою походку,
Забудь ласкаві слова,
Забудь, забудь, як ми любились,
Забудь з начала й до кінця!»

ці пісні набувають нових емоційно-психологічних якостей. Наприклад, на початку XX ст. у ліричних піснях з'являється сльозливість та сентиментальність, чого ніколи не було в стародавній ліриці. А сюжети починають переосмислюватись у бік жорстокості та натуралізму.

ДОПОТОПНІ FM-СТАНЦІЇ В ДІЇ

Серед інших причин появи нового фольклору варто згадати традицію друкувати авторські вірші з посиланням на певний народний наспів чи, як його називали, «голос». Вона існувала в російській поезії ще з XVIII ст., наприклад, у Ломоносова, Кантеміра, Сумарокова, а пізніше в Державіна, Крилова, Жуковського. Продовжили декабристи у своїй революційній пропаганді, склавши нові революційні слова на селянські наспіви. У XX ст. цим прийомом скористалися більшовики після Жовтневого перевороту 1917 року.

Виникненню нових сюжетів у ліриці сприяла і поява лубочних — так званих народних — книжок.

Сюжет «Купальниці» – найпоширеніший у кітчевих картинах

ФОТО З АРХІВУ ОЛЕНИ ГРОЗОВСЬКОЇ

Стисло переказані семінаристами сюжети світової літератури розповсюджувалися, як правило, неписьменними корабейниками. Продаючи свій товар на ярмарках або ходячи селами, вони переповідали сюжети книжок, а неписьменні селянські співаки запозичували їх і використовували у своїх піснях. Можливо, саме так потрапив до нашого ліричного репертуару сюжет славнозвісної «Одіссеї» Гомера.

Фольклор завжди був і є живим організмом, який розвивається як під впливом зовнішніх чинників, так і за своїми, внутрішніми, законами. Нині на зміну запереченню та негативному ставленню до фольклорного кітччуха приходить усвідомлення необхідності його осмислення та детального вивчення. Адже цей яскравий, улюблений сільськими співаками шар народної культури для них самих є наче екзотичним фруктом – чудернацьким за формою, незрозумілим на «смак», але привабливим своїм «закордонним» походженням та неподібністю до звичного. ■

КОМЕНТАР

Кітч як жанр повертається

Кітч можна назвати містечковим фольклором – люди ще близькі до землі, але вже намагаються бути містом. Контакт сільської та міської культур – майже наукове визначення кітччуха. Це не давні й не обрядові пісні. Це сюжетні твори, своєрідні мильні опери в умовах відсутності телесеріалів.

Кітч-нікуди й не зникав, просто науковці ігнорували цей фольклор з ідеологічних причин. 70 років сприйняття фольклору мало бути ідеологічно правильним і «чистим». Кожна ідеологія шукала собі опору в фольклорі, тому не дозволяла жодних варіацій і приватної ініціативи. В тоталітарній свідомості немає місця для кітччуха, бо немає навіть інструментарію для «неуставного» аранжування.

Досі багато людей ображаються: «Чому ви переробляєте народну пісню?» Але ми просто беремо фольклор і адаптуємо його – якщо пісня піддається – до інших музичних традицій. У «Леночці» ми тільки три долі змінили на дві – й вийшов реггей.

ОЛЕНА ГРОЗОВСЬКА
мистецтвознавець, солістка
етно-кабаре «Сонцекльош»

Кітч як жанр повертається. Його слухають люди, які сприймають світ не тільки в чорно-білому вигляді, які розуміють, що сміх і сльози завжди йтимуть поруч. Але особливої популярності в шоу-бізнесі кітч-фольклор не набуває. Так, широко популярний у вузьких колах. Не те, що Сердючка, яка теж грає з кітчем, але тільки зі смішним його боком.

МАЛОЛЕТНЯЯ КРОШКА

Новояз – кітчеві новотвори у народних піснях

◆ Неологізми та русизми соціального походження:

каторга, гімназистка, квартира, бібліотека, ресторани, документи, карти, син (дочка)-бродяга, бедняжка, малюток

◆ Видозміни у найменуванні осіб родинного кола:

папаша, мамаша, мамінька, дочка

◆ Нові епітети:

гарячий поцілунок, груди молодая, печальні мрії, розпроклята любов злая, малолетня крошка, дочка распутна; Володя ти, Володя, ти розовий цвіток

◆ Деформації лексичних і граматичних конструкцій:

дев'ятнадцята пуля груди мій наскрізь пройняла; а в дерев'ях шумела луна; приблизіть сел у окна

◆ Слова з офіційної (ділової) мови

ти привик пастаронніх любити; тільки на розписці вибиті слова

◆ Переінакшені з російської мови слова:

пташки разлуку предають; одна девушка лет шестнадцати, у любові ещо не била; це товарищ чужої породи; бистро поезд по рельсам катітса, і вагони толпятса толпой

◆ Заміна незнайомих слів:

сюртук – «сундук», дантистка – «тендістка»

◆ Неологізми, що засвідчують появу технічних новацій:

тракт, машина, автомашина, бензин, карасин, трактор, комбайнери

ДУГАНСЬК ТУР

ИСТИЧНИЙ

МОЖНА ПОСМІХНУТИСЬ:
ОТ ІЩЕ ПАРИЖ-
НА-ЛУГАНІ! ЯКА Ж ТУРФІРМА
ВІДПРАВЛЯЄ ГРУПИ НА
ТАКИЙ ДИКИЙ І ДАЛЕКИЙ
СХІД? ЩО ВЗАГАЛІ ТАМ
ДИВИТИСЯ, В ЕКС-
ВОРОШИЛОВГРАДІ?

Перші танки. Їх залишилося
всього п'ять у цілому світі

Баби віком в тисячу років

ФОТО: UKRAJINIAN

Екс-Ворошиловград — мало хто уявляє у якості туристичного міста. Але якщо глянути на Луганськ без снобізму... Для мандрівника, якого не хвилюють піраміди чужини, знайдеться чимало дивно-цікавого в краю териконів.

Біля вагона мене зустрічають друзі-луганчани — рідні брати Олександр та Петро Гащишини. Оглядаюся довкола. Неподалік вокзалу все ще стоїть монумент Ворошилову на коні. А на горбочку, за архітектурно чудернацьким привокзальним майданом, біліє мікрорайон типово радянських багатоповерхівок, якимось нестандартно скомбінованих на ландшафті.

ПОСЛАННЯ НЕБЕСАМ ІЗ РАДЯНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

«Це містечко радянської еліти, — пояснює Олександр. — Якщо подивитися з вертольота, будинки стоять у вигляді схрещених серпа й молота. Така була диявольська задумка архітектора!»

Можливо, якийсь майбутній «Луганськ-авіатур» кататиме тут у небі туристів дирижаблями, показуватиме дивацтва давньоімперських зодчих і їхнє послання небесам, а наразі мені залишається роздивлятися місто з вікна «Славути».

Святоград — так має називатися Луганськ уже в цьому столітті, за пророцтвом місцевого блаженного диякона Філіпа, — забудований

переважно п'ятиповерховими хрущовками або, як на Кам'яному броді (місцева назва — Камброд), однопверховими хатами.

На дорогах помітно переважають жигулі, волги, таврії, газелі та деу українського й російського виробництва, значно менше іномарок. Відчувається дихання російського автопрому, адже до кордону з північним сусідом звідси — лише 60 км. Та й супермаркет у центрі міста називається «Росія». Однак на прилавках у ньому — західноукраїнський сир, київські цукерки, донецьке молоко, кілька видів луганської сухої ковбаси.

На відміну від більшості міст України, масиви на околицях Луганська не діляться на вулиці. Вони називаються «квартали» — Мирний, космонавта Волкова, Східний, Південний, Молодіжний, пролетаріату Донбасу тощо.

ТАНКИ — АНГЛІЙСЬКІ, БАБИ — ПОЛОВЕЦЬКІ

Той, хто цінує своє місто — навіть не краєзнавець — завжди знайде спосіб показати мальовничі місця, не зазначені на мапах. На другий день «свій» Луганськ мені показують бізнесмен Олександр Хубетов, будівельник і бард Михайло Квасов, поет Олександр Сигида.

ДЕ ПОЖИТИ, ЯК ПОЇСТИ

Три зірки й «млинцеві» кіоски

Крім тризіркової «Дружби», в центрі міста є великий, на 350 місць, готель «Луганськ» (мінімальна ціна номера — 150 грн на добу), добротне двозіркове ретро «Советській», сучасний тризірковий «Гостінний двір» (від 280 грн і вище на добу). Альтернатива — кілька готелів економ-класу та квартирні бюро (розміщуються до чотирьох осіб за 200–300 грн на добу), інформацію про які можна знайти на залізничному вокзалі.

Щодо харчування — в Луганську поки немає масового нашествя «домашніх» фаст-фудів. Тільки численні кіоски, де продають млинці й хот-доги. І звичайно ж, «українські» ресторани типу «Седьмое небо», у яких обслуговують повільно й недешево (\$15 на персону за обід), але годують непогано.

«Є в нас і давніші реліквії, зараз дуже модні», — посміхається Михайло Квасов. Заходимо у парк Педагогічного університету ім. Шевченка. На подвір'ї дещо хаотично стоять кілька десятків ка'мянних баб різних епох: великі й менші, віком бозна-скільки тисячоліть кожна.

«Зі всієї Луганщини збирали в степах, звозили сюди. Щоб не розтагували собі по дачах «нові українці», — пишається Квасов. — Це ж теж наша історія, а не тільки Ворошилов».

Між іншим, саме в луганських степах було найбільше в Україні скіфських і половецьких баб. У парку педуніверу — їхня «золота» колекція.

ГОЛОВНИЙ РОСІЙСЬКИЙ СЛОВНИК УКЛАВ... УКРАЇНЕЦЬ

Офіс «Веги» міститься в старій однопверховій будівлі позаду Лу-

ганського верстатобудівного заводу.

«Поглянь, там штампували першу незалежну монету», — показує Петро Гащишин на старі цегляні мури, порослі мохом.

цінні руїни, хоч грайся тут у кантер-страйк. Але зараз на території не потрапиш — там під охороною автоматників відбувається щось схоже на вивезення метало-брухту.

1996 РОКУ, КОЛИ УКРАЇНА ЗАПРОВАДИЛА СВОЮ ВАЛЮТУ, НА ЦЬОМУ ЗАВОДІ КАРБУВАЛИ МЕТАЛЕВІ ГРИВНІ. ТЕПЕР ГРОШІ МАЄ ПРАВО ВИПУСКАТИ ЛИШЕ КИЇВ

1996 року, коли Україна запровадила свою валюту, на цьому заводі карбували металеві гривні. Тепер гроші має право випускати лише одне підприємство в Україні — Київська банкотно-монетна фабрика. А Луганський верстатобудівний занепав і перетворюється на атрак-

«Навколо цього заводу у XIX сторіччі й зростав Луганськ, саме тут — серце міста», — пояснює мені згодом Людмила Соколова, завідувачка музею Володимира Дала, автора «Толкового словаря живого великорусского языка». Музей розташований за п'ять хвилин пішої ходи від «містоутворюючого» підприємства.

«У козацькі часи тут виливали гармати, потім був патронний завод», — розповідає Соколова. — Там працював лікарем і батько майбутнього лексикографа».

Так, недарма Даль любив називати себе «Козак Луганський». Будівля, в якій, імовірно, мешкала сім'я його батька — одне з місць паломництва як туристів, так і місцевих патріотів-краєзнавців. Також тут влаштовують мистецькі імпрези, вернісажі. Мене здивувала в експозиції велика кількість книжок Володимира Дала, як зараз кажуть, у жанрах фікшн, хоча ми його знаємо здебільшого як автора словника.

У фондах музею є й монета, але не перша луганська гривня, а інша, юві-

ДОВІДКА

На Луганщині — 38 вишів, 30 козацьких організацій. Населення — 465 тис. чоловік. Відстань до Києва — 811 км, до Росії — 60 км. Луганськ двічі перейменовували на Ворошиловград і двічі він знову ставав Луганськом.

У місті встановлено пам'ятники Леніну, Тарасові Шевченку, Володимирові Далю, першому міському голові Миколі Холодильну, воєначальнику Кліменту Ворошилову. Діє музей Владислава Титова — безрукого шахтаря, який став письменником. Він писав, коли ще не було комп'ютерів, тримаючи олівця зубами.

Михайло Матусовський — автор радянських хітів «Школьный вальс», «С чего начинается Родина», «Подмосковные вечера» — теж родом з Луганська

ФОТО: ЮРІЙ СТРІЛЬЦОВ

лейна, що в обігу з 2001 року. Присвячена вона 200-річчю з дня народження Володимира Івановича Даля.

Від музею Даля вуличка йде вниз до річки Лугані. Вона мала, бруднувата. Купаються тут хіба місцеві камікадзе. На протилежному березі, на схилі кряжу, розлігся мальовничий район Кам'яний брід — сільські хати, приватний сектор. Як і будь-яке українське місто, Луганськ недалеко втік від сільських ландшафтів, а відтак, і доісторичних побутових зручностей.

«КРИЖАНА КОРОЛЕВА» З БЮТІ МЕР ЛУЖКОВ

Зовсім неподалік іншого знаного вишу — Східноукраїнського університету ім. В. Даля — раптом відкривається панорама на новий мікрорайон. Після старовинних панцирників і половецьких кам'яних пані новітні таунхаузи й котеджі дивують новобуржуазним виглядом.

Це «Оксфорд» — містечко на 1200 мешканців із будинками з різною кількістю поверхів (від 7 до 12), з розвинутою інфраструктурою — магазини, хімічистки, салони краси, спорткомплекс і навіть храм.

Луганчани подекуди кажуть, що гроші в будівництво цього елітного містечка вклала російська мільярдерка родом із Луганщини Олена Батурина, дружина московського мера Лужкова.

«Оксфорд» зводила компанія «МІСК-інвест», що справді має російське коріння. Цією компанією опікується Костянтин Королевський. Його можна вважати людиною, наближеною до мера російської столиці, бо він працює в департаменті реконструкції Москви. А ще він брат Наталії Королевської, депутата від БЮТ і «крижаної королеви» Луганська — так її власницею холодокомбінату, тут називають.

На прощання Олександр Сигида, вдягнутий у камуфляж і чимось схожий на Че Гевару, читає анархістського вірша про наркомана, який ширяється «багаторазовим шприцем на руїнах моргу». Далі — про Луганськ. А торік, кажуть, Сигида кричав із роялістським завзяттям «Слава королеві Єлизаветі!» Це було, коли гроші на видання збірки місцевих поетів надала амбасада Великої Британії. ■

Молодий Луганськ,
він же Святоград

ФОТО ЮРИ СТРЕЛЬЦОВА

Етномайдан біля готелю «Дружба»

ФОТО ІВАНОВА

ТІЛЕСНЕ за

ЯКЩО У СВІТІ І Є ЦІЛКОМ ГАРМОНІЙНЕ ПОЄДНАННЯ
ПРИЄМНОГО З КОРИСНИМ, ТО ЦЕ МАСАЖ

АВТОР: Юля Дончук

Романтичне освітлення, ароматичні свічки, спокійна музика. Тіло ніби тане під дотиком сильних і водночас ніжних рук. Повна релаксація змінюється всеохопним збудженням... Ні, мова піде про масаж, а не про те, про що ви щойно подумали.

ТИСЯЧА Й ОДИН МАСАЖ

Правильний масаж може творити дива. Він тонізує після втомливого дня, розслабляє після стресу, підтримує жінок у формі, коли на горизонті з'являється їх лютий ворог — целю-

літ. Але найголовнішими, звісно, є його цілющі властивості: за допомогою масажу можна впливати на внутрішні органи, він сприяє регенерації шкіри, відновлює м'язову тканину, пришвидшує кровообіг, підвищує імунітет, нормалізує сон тощо.

Наразі є величезна кількість технік масажу: класичний та лікувальний масаж, еротичний, самомасаж, тайський традиційний масаж, масаж ніг (фут-масаж), дитячий, фітнес, антицелюлітний, спортивний, підводно-струменевий, аювердичний — перелік може бути продовжений.

Втім, якщо з видами масажу проблем немає, то знайти справді майстерного масажиста дуже складно. Найчастіше люди методом спроб та помилок, перепробувавши багатьох майстрів, нарешті знаходять «свого» фахівця. Як же зробити це з мінімальною витратою часу й максимальною ефективністю?

Почнемо з того, що кожний масажист має знати основи анатомії людини та фізіологічної дії масажу на організм. Треба, щоб він мав медичну освіту. Згідно з вимогами Міністерства охорони здоров'я України, ме-

ДОВОЛЕННЯ

дична освіта необхідна масажистові незалежно від того, куди він прийшов влаштовуватися на роботу — до поліклініки, салону краси чи на спортивну базу.

«Перед початком сеансів масажист обов'язково проводить консультацію з пацієнтом і діагностує стан його шкіри — розповідає Ганна Рябокінь, фахівець одного з провідних столичних салонів краси. — Під час розмови майстер повинен з'ясувати, чи немає в людини протипоказань, а саме таких захворювань, як варикозне розширення вен, астма, серцеві недуги, онкологічні хвороби. До кожного пацієнта підбирає індивідуальну техніку масажу. В деяких випадках може порадити цілий комплекс процедур: масаж, обгортання, плавання, гімнастику».

На ефективність процедури також впливає технічна підготовка майстра, умови проведення масажу, правильне положення пацієнта й фахівця, фізичний стан клієнта, тривалість процедури й усього курсу масажу (як правило, 10–15 процедур).

МАСАЖ ПРИ СВІЧКАХ

Є кілька супровідних ознак гарного масажу — освітлення (свічки), ароматерапія (палички, лампи), тепло рук і тепле приміщення, приємна музика (шум моря, крик чайок, східні мелодії).

Фаховий масажист підбирає олії кожному пацієнтові індивідуально як за запахом, так і за складом. Найчастіше використовують нейтральні олії, наприклад, олію з винограду кісточки, яка є гіпоалергенною.

Під час проведення сеансу на руках масажиста і пацієнта не повинно бути ніяких оздоб — каблучок, браслетів, годинників тощо. Масаж — це робота на енергетичному рівні, а вважають, що метал має властивість забирати енергію.

Масаж втратить на приємності, якщо від масажиста відчуватимуться різкі запахи — сигарет, одеколону.

Перед початком сеансу кваліфікований фахівець розмовляє з пацієнтом, встановлює психологічний контакт. Адаже непогано, коли ма-

сажні процедури впливають не тільки на тіло, але й на душу.

Вважається добре, коли чоловік робить масаж жінці й навпаки. Це як Інь та Янь у східній філософії — відбувається обмін енергіями. Але на практиці чомусь жінки частіше віддають перевагу саме жінкам-масажисткам, а чоловіки — чоловікам. У салонах краси, фітнес-центрах все ж таки більше жінок-масажисток.

Фахівці радять робити масаж у першій половині дня. Поліпшується кровообіг організму, й людина приходить на роботу з новими силами та ідеями.

Існує думка, що масажист повинен володіти великою м'язовою силою. Це зовсім не так: в основі роботи масажиста не сила, а вміння працювати ритмічно як правою, так і лівою руками, долучати до роботи тільки ті м'язи, які виконують намічений прийом, використовувати для посилення дії вагу свого тіла, здійснювати часту зміну груп м'язів, котрі «працюють». Якість роботи масажиста залежить від легкості дотику, від рівня розвитку м'язового відчуття. Але найголовнішою вимогою є знання технік масажу.

Масаж не має викликати у вас хворобливих відчуттів. І в жодному

час масажу колінного суглоба. Це — ідеальні умови. Масаж спини й голови проводять на спеціальному кріслі або на спинці стільця. В побуті масаж можна робити й на кушетці, й на столі, й на підлозі. Під час сеансу фахівець може використовувати масажери або аплікатори Ляпка (гумові пластини із закріпленими в них голочками).

БАЛЬЗАМ, ШОКОЛАД, КАМІННЯ

Особливо модним зараз є тайський масаж — традиційний і фут-масаж (тільки ноги до колін). Для такої процедури використовують спеціальні тайські бальзами, кожен ділянку тіла опрацьовують точково. Цей масаж має багато цілющих властивостей — знімає головний біль, приносить користь м'язам спини, позитивно впливає на внутрішні органи. Його рекомендують робити влітку: зникає набряк ніг, у всьому тілі з'являється особлива легкість.

Вартість сеансу масажу коливається в межах від 250 грн (салон краси середнього класу) до \$100. Відсоткове співвідношення жінок і чоловіків, які відвідують сеанси, становить приблизно 70% до 30%. Хоч останнім часом чоловіки теж стали себе більше любити й частіше робити

ВАРТІСТЬ СЕАНСУ МАСАЖУ КОЛИВАЄТЬСЯ В МЕЖАХ ВІД 250 ГРН ДО \$100

разі не залишати на шкірі синіх або багряних плям.

Вам же перед процедурою необхідно прийняти теплий душ. Добре відвідати перед масажем сауну — відкриваються пори, розслабляються м'язи. Бажано перед початком курсу зробити пілінг, тобто зняти ороговілі частинки шкіри. Під час процедури все тіло та особливо масажовані м'язи й суглоби повинні максимально розслабитися.

Масаж треба робити на кушетці — масажному столі. Майстер під час процедури може використовувати два валики, один з них підкладає під голову, а інший застосовує під

такі процедури. Жінки віддають перевагу антицелюлітному масажу, шоколадному масажу (використовують розігріте масло какао), а чоловіки найчастіше обирають спортивно-оздоровчий, ароматичний, хот-стоун (масаж гарячим камінням).

Однак який би вид масажу ви не обрали, він має забезпечити вам багато позитивних емоцій. І якщо у вас немає протипоказань, його можна робити хоч би для того, щоб отримати це задоволення. Тому нікуди не поспішайте. Дихайте рівно й глибоко. І насолоджуйтеся так... як можна насолоджуватися тільки під час масажу.

РЕМОНТ ГЕНІВ

ЗА 20-30 РОКІВ МИ БУДЕМО РОБИТИ ІН'ЄКЦІЇ У ВЛАСНІ ДНК, А НЕ ЗАЛІКОВУВАТИ СИМПТОМИ ХВОРОБ

АВТОР: СТАНІСЛАВ ІСАЄНКОВ

Уявіть собі медицину, де замість пігулок та операційних втручань вам вводять ДНК-ін'єкцію з виправленими генами. Так само важко уявити лікування ракових захворювань без хіміо- та радіотерапії. Виглядає як сцена з фантастичного фільму. Зараз — так, але вже завтра це може бути реальністю.

«ГЕНЕТИЧНІ» ХВОРОБИ Є В КОЖНОГО ДЕСЯТОГО ЗЕМЛЯНИНА

Кожен із нас є носієм принаймні кількох дефектних генів. Здебільшого цей факт для нас непомітний. Так чи інакше, один із десяти жителів нашої планети має або ж здобуде протягом життя хворобу, спричинену з успадкованими генетичними uszkodженнями.

Існує приблизно 2800 клінічних синдромів, пов'язаних із мутацією в одному з наших генів. Деякі генетичні захворювання є досить поширеними. Приміром, фіброз альвеол [див. словничок] мають близько 5% немовлят. Інший приклад: королева Великої Британії Вікторія була носієм генетичної мутації, що стала причиною гемофілії в монарших родинах Росії, Іспанії та Пруссії.

Завдяки міжнародному проекту із секвенування людського геному, тобто визначенню послідовності й зв'язків усіх генів у ДНК, можна сподіватися на те, що протягом 15-20 років світова наука зможе ідентифікувати та лікувати практично всі хвороби людства.

На сьогоднішній день уже ідентифіковано велику кількість людських генів, порушення яких призводять до м'язової дистрофії, альвеолярного фіброзу та ретинобластоми, й масив цих даних збільшується щороку. Одним із результатів проведення такого масштабного наукового проекту стала

ідея лікувати людські хвороби на генетичному рівні — генетична терапія.

ДНК-ВАКЦИНА З ВІРУСУ, ЯКИЙ СПРИЧИНЯЄ СНІД

Генетична терапія — лікування хвороби за допомогою введення ДНК-конструкцій у клітини пацієнта для того, щоб відновити функціонування uszkodженого гена чи групи генів.

Є три головні напрями застосування генетичної терапії. В першому випадку «виправлений» терапевтичний ген вставляють у геном людини для того, щоб замінити функцію «анормального» гена, котрий спричиняє розвиток хвороби. У другому — генетична терапія дозволяє

інактивувати (унеможливити) роботу мутованого гена й тим самим призупинити розвиток хвороби. Й нарешті, існує третій спосіб лікування генетичних хвороб — це введення нового гена в клітину людини, який повинен допомогти боротися з хворобою.

Хоча ця нова технологія й перебуває ще в зародковому стані, але перспектива застосування її в майбутній молекулярній медицині дуже значна. Перш за все, ми зможемо лікувати величезну кількість хвороб, що зараз є невиліковними. Значний потенціал генетична терапія має в лікуванні багатьох серцево-судинних, нервових, легеневих та онкологічних захворювань.

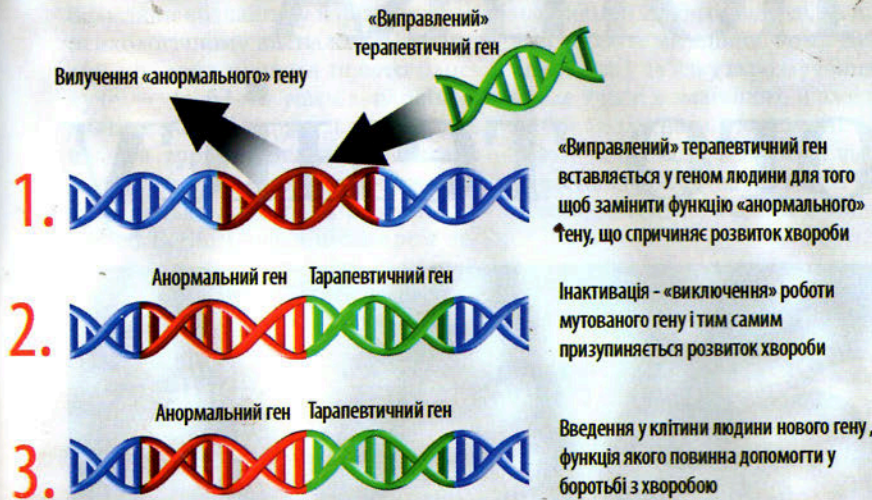
МІЖ ІНШИМ

Ембріон людини вже модифікували. Геном, узятим у медузи

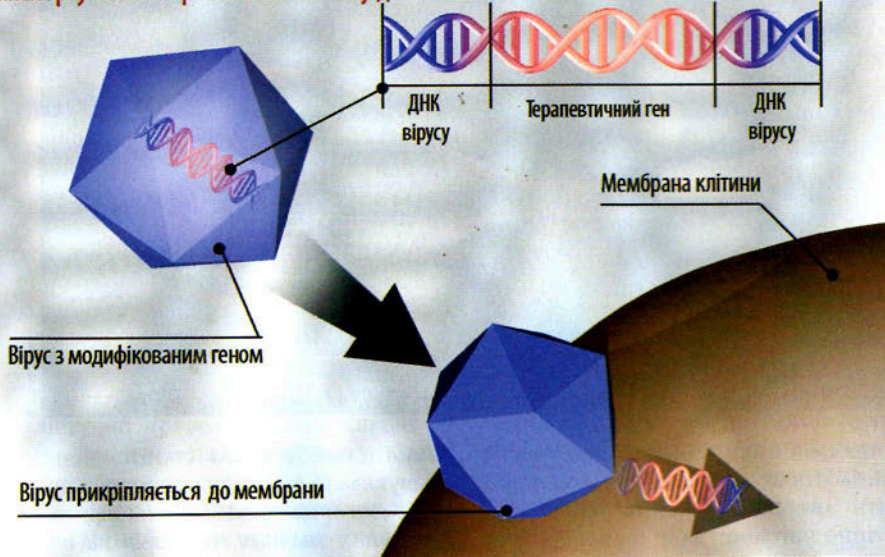
Група науковців Корнелльського університету (США) під керівництвом Зева Росенвакса та Нікіці Заніновіча додала ген, що відповідає за створення зеленого флюоресцентного білка, в ембріон людини. Вважають, що це перша задокументована генетична модифікація ембріона. Ембріон знищили через 5 днів експериментів. Флюоресценція білка (перекодували його, між іншим, геном, узятим у... звичайної медузи) допомагає краще побачити процеси розвитку ембріона. Результат отримали ще 2007 року, але перші повідомлення у ЗМІ з'явилися на початку травня року нинішнього. Незабаром британський парламент збирається розглядати законопроекти з приводу проведення подібних досліджень. Ці документи регулюватимуть низку контрверсійних репродуктивних технологій, зокрема й створення «хімер» — гібридних ембріонів людини й тварини. Повідомлення про цей результат спровокувало суперечки як у пресі, так і в науковому середовищі. Незважаючи на те, що ембріон із самого початку досліджень був пошкоджений і не мав можливості розвинути в дитину (до того ж зміни в генетичному коді були мінімальні) дослідження групи з Корнелла стали поворотною віхою і в генетичній, і в соціальній сферах.

Генна терапія може додавати нові гени до визначених груп клітин, але вони не передаються наступним поколінням. Однак результат групи з Корнелла дає змогу краще вивчити розвиток ембріона, а в майбутньому — робити постійні, спадкові зміни в дітях. Ось тому повідомлення про це дослідження подало як надію, так і спровокувало страх. Надію, адже можна буде попереджувати хвороби, що передаються спадково. Страх — бо поява таких результатів викликає до життя привиди еugenіки та побоювань, що незабаром внаслідок таких експериментів можуть з'явитися монстри, зібрані з генів людей і тварин.

Три головних підходи щодо застосування генетичної терапії

Транспортування терапевтичного гену до клітини

ЗНАЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГЕННА ТЕРАПІЯ МАЄ В ЛІКУВАННІ СЕРЦЕВО-СУДИННИХ, НЕРВОВИХ, ЛЕГЕНЕВИХ ТА ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Завдяки початку генетичної ери навіть майбутні вакцини будуть із ДНК- чи РНК-конструкцій. До групи вірусів, з яких роблять ДНК-вакцини, належить навіть ВІЛ, який спричиняє СНІД. «Ремонт генів» має одну фундаментальну ознаку — це можливість корегувати дефекти на первинному молекулярному рівні. Лікування за допомогою ліків чи хірургічних втручань виглядає надто примітивним та слабким на тлі пер-

спектив та можливостей такої біологічної hi-tech-технології.

ЗАРУЧНИКИ ГЕННОГО БІЗНЕСУ

Незважаючи на широкі можливості та перспективи, такий підхід до сучасної медицини має і проблеми, і ризики.

По-перше, позаяк перші «генетичні» ліки розробляли на основі вірусних конструкцій, то це часто призводило до сильної імунної від-

СЛОВНИЧОК

Фіброз альвеол — хронічне прогресуюче захворювання, зумовлене запаленням альвеол (легеневих пухирців), з підвищеним ризиком розвитку раку легенів.

Ретинобластома — одна із форм раку очей, котра нерідко має спадковий характер. Найчастіше зустрічається у дітей від 5 до 7 років.

М'язова дистрофія — генетичне захворювання, за якого хворий не може рухатися за допомогою м'язів. Розвивається лише у хлопчиків, переважно у віці 4-5 років. Статистика — один випадок на 3,5 тис.

повіді організму й у свою чергу знижувало позитивний ефект генетичної терапії.

По-друге, перші «генетичні» ліки все ще мають проблеми з інтегруванням у геном, і тому часто «ремонт генів» відбувається надто швидко. Тобто терапію треба повторювати багаторазово.

По-третє, ідеальними хворобами для лікування генетичною терапією є захворювання, пов'язані з порушенням тільки одного гену. На жаль, багато хвороб зумовлені порушеннями роботи кількох генів. Ще одна з найболючіших проблем розвитку генетичної терапії — надзвичайно великі фінансові витрати.

Хотілося б теж звернути увагу на те, що тисячі людських генів запатентовані. Більш коректно — великий бізнес запатентував тести для багатьох людських генів. Тож якщо нам захочеться знати, чи можливий у нас розвиток якоїсь хвороби, ми змушені будемо викласти за цю інформацію чималу суму грошей. Іноді прибуток важливіший, ніж потреби та здоров'я пацієнтів. Але так було завжди — і з розвитком технології терапія дешевшатиме. ■

ЦИФРА

1340

клінічних випробувань,

пов'язаних із генетичною терапією, проведено чи проводиться в усьому світі. Експерти оцінюють, що цей ринок уже вартий понад \$20 млрд.

ПОПЕЛЮШКА Великого тенісу

СВІТОВА ТЕНІСНА СПІЛЬНОТА
ЗАВМЕРЛА ВІД ПОДИВУ – ВПЕРШЕ
ЗА ВСЮ ІСТОРІЮ ПРО ЗАВЕРШЕННЯ
КАР'ЄРИ ОГОЛОСИЛА
СПОРТСМЕНКА, ЯКА ПЕРЕБУВАЄ
НА НАЙВИЩІЙ СХОДИНЦІ
РЕЙТИНГУ WTA

АВТОР: РУСЛАН РОДЗІН

ФОТО: REUTERS

Остання «подача» у Жюстін Енен вийшла такою ж рішучою, як і все, що вона робила на кортах. 14 травня в пресі з'явилися повідомлення про її намір, а вже 15 травня до керівництва Туру надійшла письмова заява про виключення з рейтингу Жіночої тенісної асоціації (WTA). Бельгійська тенісистка не захотіла, аби її ім'я «тануло» в таблиці, як роса на сонці. Тепер вона назавжди залишиться тією спортсменкою, яка пішла з власної волі. Пішла непереможеною.

СЕСТРА (НЕ)МИЛОСЕРДЯ

Жюстін росла у великій і дружній родині. Дівчинка сама обрала теніс. І коли всі зрозуміли, що до втілення своєї дитячої мрії, — стати такою, як знаменита чемпіонка Штеффі Граф, — маленька спортсменка йде вперед і наполегливо, то тільки підтримали її бажання. Але найбільше

в процесі становлення брала участь мама Жюстін, яку не переконав навіть «вирок» фахівців, котрі постійно наголошували на посередніх фізичних даних її дочки. В середині 1990-х теніс стає атлетичнішим, а мініатюрна Жюстін у свої 14 років була лише 145 см на зріст.

Саме в цей час у родину Енен прийшло горе: за один тиждень від злоякісної пухлини, яку вчасно не діагностували, буквально «згасає» мати. Залишившись із чотирма дітьми на руках, батько починає пити й втрачає роботу. Цілеспрямований підліток із гарними перспективами перетворюється на хатню господиню й виховательку. Жюстін доглядає молодшу сестру, пильнує за старшими братами, готує їсти, прибирає. При цьому й далі непогано вчиться та відвідує тренування. Тоді їй пощастило лише в одному: менеджерська компанія тенісного клубу, попри невтішні прогнози щодо профе-

сійного майбутнього спортсменки, підшукала їй серйозного спонсора.

Жюстін не тримає зла на рідних. Із перших значних гонорарів на початку 2000-х вона побудувала дім за \$1 млн. Для братів, сестри й батька в ньому було облаштовано окремі кімнати. Про всяк випадок — раптом вони захочуть оселитися всі разом. До цього батько не розмовляв із Жюстін 8 років. Із братами й сестрою Енен згодом також пов'язували не прості стосунки: рідні не могли «вибачити» їй того, що вона важко йде на контакти й не схильна виявляти емоції.

Один із зятих критиків тенісистки, спортивний журналіст Пітер Бодо, який спеціалізувався на вигадуванні для неї дошкульних епітетів, згодом мав виправдовуватися за дане ним прізвисько «сестра немилосердя». Мовляв, образити не хотів. А назвав так за майже релігійну відданість Енен спорту й аскетичну поведінку поза кортом.

ЗАЛІЗНА ТЕНІСИСТКА

Формальну причину рішення залишити тенісний трон більшість колег бельгійки вбачають у її фізичному й психологічному виснаженні. Минулий рік вона провела просто блискуче — із 67-ми матчів перемогу святкувала у 64-х, до звитяг додала ще два турніри Великого шолому. Натомість 2008-й склався аж ніяк негладенько: програла в третьому раунді Berlin Open і незабаром через утому знялася з Internazionali BNL d'Italia.

Можливо, інші спортсменки подібні невдачі розцінювали б як тимчасові. Та бельгійка якраз і славиться тим, що в її лексиконі немає слів «не той настрій», «раптом» або «погане самопочуття». На кожну гру вона виходила, наче це її останній бій. І була передбачуваною в найкращому розумінні цього слова: поразки від неї ніхто не чекав.

Той самий гостроязичний Бодо час від часу ремствував: з цього «божевільного карлика» Жюстін д'Арк і не покепкуєш від душі. Ні тобі скандальних фотосесій, як у Шарапової, ні кумедних спроб посісти місця світських левиць, як у сестер Вільямс. Папараці обламалися навіть там, де зазвичай вони отримують найвищі дивіденди: шлюб і розлучення зірки. Енен заохалася в старшого від неї майже вдвічі тенісного тренера П'єра-Іва Арденна. Вони камерно одружилися. Так само негучно провели 4 роки спільного життя. І, не заглиблюючись у подробиці, тихо розлучилися.

Послідовність, розуміння власної мети й працелюбство компенсували всі її фізичні недоліки. Маючи 167 см зросту й вагу 57 кг, Жюстін стала найбільш універсальною тенісисткою сьогодення, яка однаково добре виступала на різних покриттях, а її бекхенд (удар зліва) вважався еталонним.

Жодного разу її не торкнулися розмови про «замовні» матчі. Не було сенсу: навіть у явно програвшій ситуації Енен буквально «вигрижала» перемогу. Фанати тенісу й досі не можуть забути US Open 2003 року. Після півфіналу, який тривав понад 3 години, спортсменка потрапила до лікарні з діагнозом зневоднення організму й защемлення нерва. А вже за 10 годин у фіналі вона перемогла свою співвітчизницю Кім Клійстерс — на той момент першу ракетку світу.

Саме того року Жюстін уперше очолила рейтинг WTA, та надійно закріпитися на вершині їй вдалося лише наприкінці 2006-го. Відтоді, за винятком кількох місяців початку 2007-го, коли вона у зв'язку із розлученням не брала участі в змаганнях, її вже ніхто не міг наздогнати. На момент сенсаційної заяви відрив Жюстін від найближчої переслідувачки Марії Шарапової становив понад 1700 очок.

«ТЕПЕР Я ВІЛЬНА»

Прес-конференцію із сумного приводу незмінний тренер бельгійки Карлос Родрігес розпочав із жарту: «Ну, ось я і залишився без роботи». Річ не в тім, що фахівець його рівня безробітним не буде. Він разом зі своєю підопічною уже заснував цілу мережу тенісних академій. І хоча Жюстін особливо не афішувала свою діяльність бізнес-леді, її успіхи й у цій царині вражають. Відкривши на батьківщині академію 6th Sense, яка, по суті, є низкою тренувальних центрів з окремою інфраструктурою, Енен вирішила, що на таке здатний будь-який авторитетний тенісист.

Логічним продовженням «академічної» діяльності Жюстін стало ініціювання нею програми Just in Team, покликаної допомогти юним гравцям увійти до професійного середовища. Адже щоб перейти з юніорського в дорослий теніс, потрібно не тільки показувати гарну гру, але й працювати над розвитком певного типу мислення. Не випадково підготовку до цього річного Відкритого чемпіонату Франції саме в академії 6th Sense уже розпочала 6-та ракетка світу Анна Чакветадзе.

БІОГРАФІЧНА НОТА

Жюстін Енен народилася 1 червня 1982 року. Вперше взяла до рук ракетку в 2-річному віці. З тренером працювала з 5-ти років. За неповних 10 сезонів професійної кар'єри заробила майже \$20 млн. З 600 матчів виграла 493 з колосальним відсотком перемог — 82,16%. В одиночному розряді тріумфувала в 41 турнірі WTA. В її особистій колекції — 7 трофеїв турнірів Великого шолому: 4 перемоги на Roland Garros, дві на US Open, одна на Australian Open. Олімпійська чемпіонка 2004-го року.

А ось Енен всі домисли про власне повернення на корт рішуче відкидає. Навіть попри закиди, що своєю категоричністю вона позбавила уболівальників двох непересічних подій: побачити її першу перемогу на Вімблдоні — єдиному турнірі Великого шолому, який тенісистці не підкорився. Й поплакати під час прощального матчу Жюстін.

«За свою кар'єру я виграла практично все, що можна. Тривалий час жила лише тенісом, але тепер я вільна», — каже вона. Наразі в планах Енен закінчити університет, подорожувати світом (який дотепер вона спостерігала хіба з готельних номерів), уперше в житті покатися на лижах. І, коли пощастить, нарешті знайти людину, котра покохала б її такою, якою вона є. Своїх шанувальників вона просить про одне: запам'ятати її як маленьку тенісистку, котра зуміла кинути виклик великим. ■

РЕЙТИНГ ЖІНОЧОЇ ТЕНІСНОЇ АСОЦІАЦІЇ

Перша десятка WTA станом на 19 травня 2008 року

Місце	Ім'я, прізвище	Країна	Очки
1	Марія Шарапова		4181.00
2	Ана Іванович		3922.00
3	Єлена Янкович		3755.00
4	Світлана Кузнецова		3365.00
5	Серена Вільямс		2836.00
6	Анна Чакветадзе		2731.00
7	Єлена Дементьєва		2630.00
8	Вінус Вільямс		2626.00
9	Маріон Бартолї		2178.00
10	Данієла Хантухова		2122.00

Останній сербський ДИСИДЕНТ

НА БАТЬКІВЩИНІ ПИСЬМЕННИКА
ДРАГОСЛАВА МИХАЙЛОВИЧА
НАЗИВАЮТЬ НЕ ІНАКШЕ
ЯК «НАШ СОЛЖЕНІЦИН»

АВТОР: ЮРІЙ ГРИБАЧУК

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАКІН

Більшою частиною присутніх на зустрічі з Драгославом Михайловичем, що відбулася нещодавно в столичній книгарні «Є», були представники сербського дипкорпусу. Вони шикувалися до знаменитого земляка по автограф, намагалися обов'язково сфотографуватися з ним. Ще б пак — до Києва завітав живий класик, новатор тамтешньої літератури, чий роман «Коли цвіли гарбузи» відомий кожному сербові ще зі шкільної лави.

ГОЛОС ІЗ-ЗА ПАГОРБА

Творчість Михайловича znana й у нас: українська стала першою зі східнослов'янських мов, якою перекладено згаданий текст. Як розповідає видавець книги Леонід Фінкель-

штейн, ще наприкінці 1970-х, сидючи біля приймача, він разом із друзями слухав «Голос Америки»: передавали розділи цього роману.

Михайлович був «голосом з-за пагорба» не тільки для радянської, а й тодішньої югославської інтелігенції. Публічного виступу Йосипа Броз Тіто було досить, аби написану 1969-го книжку «Коли цвіли гарбузи» на дев'ять років заборонили в Югославії і ще стільки ж часу чинили перешкоди для її появи в перекладі в одній із соціалістичних країн. І це при тому, що нічого суто політичного там не було — на позір лише особиста драма героя. Але як гостро проступає політичний контекст повоєнної Югославії, котрий спричинив ту драму!

Цей контекст визначив життя й самого автора. Ще гімназистом він

потрапив до табору Голий острів — місцевого аналога сталінського ГУЛАГу, де зазнав поневірянь, які зазвичай випадають на долю політв'язня: поліцейські допити, приниження й тортури. Тож уся подальша творчість і громадська діяльність письменника були спрямовані на розкриття правди про злочини комуністичного режиму перед людством, розвінчування міфу про гуманність югославської моделі соціалізму.

НЕ РЕАБІЛІТОВАНІ НІ БЕЛГРАДОМ, НІ ЗАХОДОМ

Ця сторінка в історії Сербії досі є суперечливою. Факт існування таборів політв'язнів офіційно заперечувався аж до 1980-го, року смерті Тіто. Та й нині, коли Соціалістичної Федеративної Республіки Югославія вже давно

немає на мапі, Голий острів значною мірою залишається білою плямою — архіви дотепер засекречені, реабілітації в'язнів політичних таборів у жодній з країн колишньої Югославії, за винятком Чорногорії, не проведено.

Протягом дванадцяти років літератор розшукував тих, з ким довелося перебувати в ув'язненні, й таємно записував на магнітофон розмови з ними. Вони погоджувалися свідчити за умови, якщо записи не будуть опубліковані за їхнього життя. Саме тому імена героїв документальної прози Драгослава Михайловича досі приховано за ініціалами. Втім, важливо інше: після Александра Солженіцина він є, либонь, другим письменником, хто буквально по гвинтиках розібрав нелюдську машинерію політичних концтаборів і спробував зрозуміти психологію її жертв.

«Особисто я маю великі сумніви, що коли-небудь кількість в'язнів Гоголого острова стане відомою в повному обсязі. Байдужість західного політикуму до «комуністів Гоголого острова» в роки розпаду Югославії тільки посилюється», — каже письменник.

МІСІЮ ВИКОНАНО

Та неувагу до уроків балканської історії демонструють не лише на благополучному Заході. Промовистий

БІОГРАФІЧНА НОТА

Драгослав Михайлович народився 1930 року в містечку Чупрія поблизу Белграда. 1949 року вступає до Белградського університету на філософський факультет. Навчання було перерване арештом і ув'язненням. Зрештою здобувши вищу освіту, Михайлович працює ремісником, продавцем, журналістом, коректором, технічним редактором. З 1971 року займається винятково літературною діяльністю. Лауреат численних літературних премій, член Сербської академії наук і мистецтва. Автор збірок оповідань «Фреде, на добраніч» (1967), «Схопи зірку, що падає» (1983), «Полювання на блощиць» (1993); прозового циклу «Вінок Петрії» (1975); романів «Коли цвіли гарбузи» (1969), «Люди в чоботях» (1983), «Горить Морава» (1994), «Злочинці» (1997); документально-публіцистичної книги «Голий острів» (1990–1995), а також сценаріїв, літературних розвідок та оглядів.

факт — у Росії, для якої тема політичних репресій доби сталінізму начебто має становити особливий інтерес, документально-публіцистична книжка «Голий острів» тривалий час шукала видавця. І, врешті надрукована коштом місцевого фонду Сороса, фактично залишилася ніким не поміченою. Як розповідає Михайлович, ці поневір'яння так вразили російську перекладачку тексту Ольгу Кутасову, що вона запряглася ніколи більше не працювати з сербською літературою.

Як індивідуаліст Михайлович не схильний до того, аби його зараховували до уявної когорти європейських літераторів, спільним знаменником творчості яких є політичний табір.

Це поняття особисто для нього набагато вагомніше за метафору. Місія письменника, на його думку, полягає у творенні, а не в боротьбі. Тому актуальні проблеми (наприклад, події в Косові чи формування європейської спільноти) будуть відображені тими, кого вони кровно цікавлять.

Простором для самого Драгослава Михайловича залишається Сербія. Саме тому він так часто говорить про згубність ідеї «югославізму», яка глибоко засіла у свідомості його співвітчизників. Саме тому так болісно прив'язаний до батьківщини герой його роману «Коли цвіли гарбузи». Саме тому цей твір, зрештою, вважають улюбленою книжкою молоді сербські читачі. ■

ДРАГОСЛАВ МИХАЙЛОВИЧ «КОЛИ ЦВІЛИ ГАРБУЗИ» (УРИВОК)

Головний герой роману Любо приїздить з армії додому. Разом з батьком вони навідувать матір у божевільні: нещодавно після звалтування наклали на себе руки молодша сестра Душиця, брат Влада ще й досі у в'язниці «за політику».

«Підхожу, клякнув біля неї. Розчепив її пальці, почав цілувати її холодну руку.

«Я приїхав, — кажу, — мені повідомили, що тобі погано».

Вона забрала руку від мене. Погладила мене по волоссю і знов схилила голову і сплела пальці.

«Нащо ви мені тепер?» — каже.

Батько стоїть наді мною і плаче, як дитина.

«Не карай мене так, Милинко. Ми тридцять чотири роки у злагоді прожили. Дітей народили: дивись, яких соколів на ноги поставили. Що ж ти тепер робиш? Не лишай мене отак, Милинко».

Вона не піднімає голову. Помовчала і тихо так, ледь чути говорить: «Тридцять чотири роки кажеш, Андрю. А не кажеш тридцять чотири роки мук. Весь вік — страйки, звільнення, тюрми. Я ніколи не була впевнена, чи завтра буду мати що вам зготувати поїсти. А скільки я за війну перетремтіла. Один дурень прилип до дівчат і боксу, два інші дурні — до політики: і поясни їм щось, ви не хотіли мені допомогти, от що».

«Твоя правда, мамо, — кажу, — ми винні. Ми у всьому винні».

Вона каже, ніби сама із собою говорить:

«Мала одну добру дитину, і ту втратила. А все тому, що була дурна. Мій жіночий розум мені казав: дивись за чоловіками, вони на першому місці. За чоловіками дивись: вони йолопи, не мають розуму, слабкі, але все-таки головні. Як ти будеш без них у хаті? І тільки втуплююся в вас і в цього старого. Думаю: вона ж жінка, гарна, розумна, сама собі дасть раду. Тому я й хотіла, щоб вона вивчилася, ви ж йолопи, були не для того? Закінчить, думаю, вчитись, знайде собі чоловіка. І ось тобі. Чоловіки її мені і понівечили. Не впильнувала».

Слов'янський базар

ПОНАД СОТНЮ
ПОЕТІВ, ЯКІ
ЗБИРАЮТЬСЯ
ЦЬОГОРІЧ НА
ФЕСТИВАЛІ «КИЇВСЬКІ
ЛАВРИ», ОБ'ЄДНУЄ
НЕ ГЕОГРАФІЯ, А
МОВИ: УКРАЇНСЬКА,
РОСІЙСЬКА,
БІЛОРУСЬКА

АВТОР: ВІКТОРІЯ ПОЛІНЕНКО

Імпреза відбуватиметься з 21 до 25 травня включно на 5-ти різних майданчиках: у Конгрес-холі Президент-Отелю, Будинку актора, зірковій залі планетарію, в галереї «Лавра» та Музеї Івана Гончара. І цей момент принциповий. Як засвідчила практика перших двох років, фестиваль, затиснений у стінах клубів Docker Pub і «Бабуїн», значною мірою підпав під шарм цих приміщень і їх завсідників. Поети — натури й без того екзальтовані та схильні до надмірностей, а тут ще й атмосфера відповідна.

БЕЗ ШУМУ Й ПИЛУ

Очевидно, організатори врахували нарікання учасників на «шум і шаленство», тому «Лаври-2008» набули респектабельності й статечності. Інакше кажучи, читати тексти й випивати за здоров'я один одного тепер доведеться у різних місцях. Єдине, про що можна пошкодувати: з програми зник слем — чи не найяскравіше явище, в якому букву перемагає дух самого автора. Адже це театралізоване дійство залежно від темпераменту поета перетворює оприлюднення творів на феєричне шоу, цирк, виставу, перформанс, балаган, палату №6 та інші казна-що. Слем «підсліпуватий», він усіх випробовує лише на

Ты ведь тоже сморщился, и сердцем обмяк,
и усвоил, что выхода нет.
Года два на земле проживает хомяк,
лес — пятнадцать, ворона — сто лет.
Не продлишь, не залечишь, лишь в гугле найдешь
всякой твари отмеренный век.
Лишь Державин бессмертен и Лермонтов тож,
и Бетховен, глухой человек.

(Бахит Кенжеєв)

слух, а тому не добачає гендерних, вікових, соціальних, етнічних відмінностей. Аби вірші були справжні — з цього погляду він демократичніший, ніж гей-паради.

Фестивальна тема «Видавництва, часописи, літературні майданчики, орієнтовані на сучасну поезію», відкриває не тільки культурну, але й ділову перспективу. Інших подивитися, себе показати — для поета все одно, що вдало поєднати троянди й виноград, красиве і корисне. Українці вільно володіють російською і добре розуміють білоруську, тому не сама мелодика, але й зміст прочитаного стають доступними. Російські учасники

навпаки, не раз скаржилися, що змушені сприймати україномовну творчість, як монгольську пісню. Принаймні, саме книгодрукарям і видавцям профільних журналів до снаги подолати цю своєрідну мистецьку прірву — за рахунок активізації перекладів наших авторів у сусідній державі, перш за все. Найскромніше поводяться гості з Білорусі, яким зазвичай усе подобається, — аби публіка слухала. Але й вони не відмовляються від участі в спільних антологіях.

ОЧНЕ РАНДЕВУ

Мистецьке спочивання на «Київських Лаврах» не варто плутати з

Пам'яті виноторговця

гуртовим успіхом слов'ян на Євробаченні. У цьому разі йдеться про письменників з Білорусі, Грузії, Канади, Росії, США та України, кожен із яких визначає пріоритети особно, а не торує спільну дорогу до світлої мети. Хтось насолоджується красою міста каштанів, а хтось, прагнучи вийти за межі блогів та інтернет-сторінок, шукає паперового втілення своїх римованих експериментів. На те він і фестиваль, що просочитися на свято може й суперінтелектуальний автор, і талановитий дебютант, і бард-частушечник.

Стильовий діапазон хедлайнерів цьогорічної імпрези доволі широкий, аби задовольнити будь-які смаки. Серед зірок першої величини засвітитись колишній пітерець, а нині житель Нью-Йорка Владімір Гандельсман, котрий працює з найтоншими емоційними нюансами слова. Навідає Київ московський концептуаліст Тімур Кібіров, якого критики називають «поетом відвертості».

На одній сцені зустрінуться казах за походженням, хімік за спеціальністю й поет Божою милістю Бахит Кенжесєв (нині мешкає в Монреалі) і «громадянин» Великого Яблука — легендарний діяч андеграунду 1970-х Алексей Цветков.

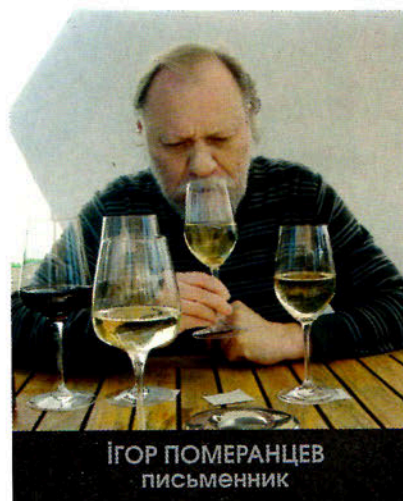
Яскраві представники українського поетичного простору — Віктор Неборак, Петро Мідянка, Галина Крук, Дмитро Лазуткін, Олег Соловей, Тарас Федюк — зберуться 23 травня на презентації серії «Зона Овідія». Та найцікавішими обіцяють бути перехресні стежки на кшталт акції «Прощання слов'янки», де 24 травня зійдуться разом українці, білоруси та росіяни — Андрей Хадановіч, Сергій Жадан, Марійка Мартисевич, Настя Афанасєва, Ігорь Белов.

Жодні літературознавчі дослідження не виявляють різниці менталітетів так наочно й опукло, як читання поетів різними мовами. Йдеться не про якість слова і навіть не про мистецькі тенденції, а про принципову різницю в світовідчутті й світоспогляданні. Якщо білоруси тяжіють до арлекінади, росіяни свідомо приміряють ампулу гробаря власної поезії, емігранти іноді надміру «літературні», то наші поети, які в Україні почувуються поки що гірше за прозаїків, тверді, наче криця. Їх життєлюбність здатна подолати будь-які негаразди. Навіть нестачу читачів. ■

В середині квітня старий лондонський друг Фред повідомив мені про смерть Пабліто, виноторговця з іспанської крамнички «Бодегі» на півночі британської столиці. До свого електронного листа Фред навіть зворушливо додав мапу району й розклад автобусного маршруту, аби я — раптом опинюся в Лондоні — зміг прийти на церемонію прощання до місцевого католицького центру. Ще запропонував мені, як він висловився, «знаменитому київському письменникові», скласти кілька рядків про Пабліто, щоб його близькі могли прочитати їх під час поминальної служби. Я написав: «Якби у каталонського брєнді Mascaro було горло, воно б говорило голосом Пабліто. Ось чому ми всі любимо Mascaro».

Я познайомився з Пабліто в середині 1980-х. Ми були з ним людьми одного ґрунту — винного. Та саме йому я зобов'язаний наукою іспанських вин, до яких тоді ставився з деяким побоюванням. У першу ж із ним зустріч, коли я заради цікавості розглядав кустарні наклейки на пляшках безнадійно провінційних іспанських вин, Пабліто запропонував мені келих ріохи. Я відповів, що прийшов за Codorniu й процитував Девіда Герберта Лоуренса, який безапеляційно порівнював п'яні трюнки Іспанії з «гнилісною сечею старої клячі». Але для годиться спробував — Federico Paternina 1983 року. В ту ж мить мені стало соромно і за себе, і за Лоуренса.

Келих ріохи зблизив мене з Пабліто на кілька років. Від нього я почув, що в роті вино зустрічається з душою, й що це може бути любовне побачення. Після закриття крамнички ми разом відкорковували пляшки, нюхали корки, делікатно протирали горлечка, свічково висвітлюючи осад в зобу пляшки. Після того змагалися в перерахунку ароматів: чорна смородина, пармська фіалка, суніця, гума, гірчиця, сиріжки, перець, вовна... А ще він відкрив для мене абетку хересу, навчив визначати, чим удобрювали ви-

ІГОР ПОМЕРАНЦЕВ
письменник

ноград, з якого робили простодушно-солон'яне фіно чи похмуро-золотисте олого: першокласним кінським іном чи свинячим гівном. А його оповідь про те, що у небо Іспанії злітають тисячі білих голубів у той час, як із преса падають перші краплі майбутнього хересу, звучали для мене як кращі вірші андалузця Гарсія Лорки.

На початку 1990-х ми роз'їхалися: Фред став мадридським кореспондентом Reuters, я відбув до мюнхенської редакції «Свободи», а Пабліто... ні, він не поїхав, але щось із ним трапилося. Він зробив різкий крен у бік брєнді. Докурився до того, що піднебіння покритлося мало не кіптявою. Брати витіснили його з «великого» бізнесу, й він по вісім годин стояв за прилавком. Дружина пішла, забравши двох чорнооких янголят. Він страждав від еміфєми, безнадії, самотності.

У день поминок Пабліто я купив пляшку ріохи й пом'янув друга.

Ось уже кілька років я не вживаю колись улюблених напоїв: елегантне Mascaro, класичну Grappa del Petrarca, забористе Marc de Champagne. Так подовжую свій винний вік. Поки виходить.

Пісня часу

ЯКЩО МИТЕЦЬ ЗНАХОДИТЬ НЕ ЛИШЕ СВІЙ СТИЛЬ, АЛЕ Й ВЛАСНУ ТЕМУ, НАРОДЖУЄТЬСЯ НЕПОВТОРНИЙ МАЙСТЕР

АВТОР: Мар'яна Прут

МАТВІЙ ВАЙСБЕРГ
оптимістичний трагік

«Венеційська галерея», полотно, олія

Київський художник Матвій Вайсберг, здається, не може зупинитися на одній картині як остаточному результаті шукань. Кожна робота змістовно тягне за собою іншу, та — наступну, й так

виникає серія. Подібних серій — живописних і графічних — митець створив напрочуд багато. Та насправді він помножує один біблійний цикл. Зміст та символіка Писання, трагічна й велична історія єврейського народу — ці теми слу-

гують художникові надметою. І навіть коли він відволікається від магистральної лінії (на пейзаж, наприклад), присутність біблійної образності відчутна і тут.

Технічна «мова» автора не дозволяє недоброзичливцям, якщо такі знайдуться, побачити в його роботах лише «містечковий плач». Занадто потужно. Занадто суворо. По-справжньому. «Проявка» візуального ряду під час споглядання цих робіт нагадує археологічні розкопки. Жорсткі, точні й пристрасні лінії його графічних аркушів у техніці монотипії та монохромних пластилінових рельєфів, наче подряпини на камені, як малюнки-загадки, залишені зниклими народами. Живописні полотна схожі на опуклі нашарування, очищені від піску й праху. Образи на полотнах Вайсберга «складені» позірною недбало, з густих шарів фарби, які перетворюють живопис майже на скульптуру. Ілюзію предметності підтримує земляна гама полотен: кольори піску й глини, засохлого гілля та змілілих річищ. Пронизливу ноту додають хіба синій або червоний, що раптом проступають крізь павутиння жорстких тьмяних мазків. Вайсберг — трагік. Але трагік оптимістичний. Для нього немає кінця епох. Є тема для нескінченного творення. ■

Фоновий звук

Системи відображення інформації

- комутація та наладка роботи обладнання в приміщеннях площею від 100 до 100 000 м²
- гарантійна, сервісна та технічна підтримки
- розробка та впровадження нестандартних інноваційних рішень

Послуги "під ключ" - від розрахунків до запуску в експлуатацію

на фото співробітники ТОВ "ПрессКом" (С. Шаблій, В. Воронін, А. Широк, Д. Євдокимов, А. Озарчук, С. Шинка)

ПрессКом® TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27
www.presscom.ua

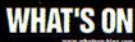

ЄВРОКАР

Хуліо Іглесіас

Живий звук **4 червня Київ**
Палац «Україна» 19:00

Замовлення та безкоштовна доставка квитків: **(044) 432-19-73**

Організатор: ТОВ «Преміум С» (044) 234-33-09

CD

Жаданів хор

Зображений на обкладинці афроамериканський хор не має жодного відношення до чергового мистецького експерименту Сергія Жадана. І Хор монгольських міліціонерів тут ні до чого. Зрештою, й госпелс зі спірічуелсом — також частина провокацій, які так полюбляє хедлайнер сучасної музики. Хоча ні. В буклеті до альбому надруковано подорожні нотатки про мандрівку в компанії з галицькими жіночками (всі — греко-католички), котрі поверталися з польського базару й дорогою або сварилися, або співали колядки. Цей есей названо «Госпелс і спірічуелс». Видається, що істинною метою збірки було ближче познайомити меломанів із харківською рок-тусовкою та поезіями самого Жадана. Виняток становлять «Мертвий півень» і «Вертеп». Усі решта — «Люк», «Калекція», «Собаки в космосі», «Море снів», «Ойра» та «Оркестр Че» — завзято виспівують гротескні тексти письменника. Схоже, час організувати антигламурний сейшн імені Жадана, аби рішуче вивести з підпілля всю цю субкультуру та подивитися, чого вона насправді варта. Саме в цьому напрямі працює дніпропетровська мистецька агенція «Арт-Вертеп», яка виступила продюсером диска. Керівник агенції та водночас лідер гурту «Вертеп» Тимофій Хом'як розташував тут годинне інтерв'ю з улюбленим автором про музику й навколо неї. З нього випливає, що Жадан прагне заповнити порожню нішу постпанківської соціально zaangażованої рок-сцени. Зухвалий підпис «Степан Галябарда» свідчить про серйозність цих намірів.

Олександр Євтушенко

Сергій Жадан та Хор монгольських міліціонерів. Госпелс і спірічуелс. — Арт-Вертеп, 2008.

КІНО

Криза казкових ідей

Продовження «Хронік Нарнії» — фільм «Принц Каспіан» — вражає засильям дорослих принципів у світі дітей. Відтоді, як Люсі, С'юзан, Едмунд і Пітер залишили чарівну країну, минув лише рік, але в Нарнії збігло багато часу. Та й сталося чимало. Зник лев Аслан. А все погане цього разу втілюється в звичайній людині.

Коли в тельмаринського короля Міраза народжується спадкоємець, монарх вирішує вбити свого небожа — принца Каспіана — так само, як перед тим вкоротив віку його батькові. Каспіан кличе на допомогу «колишніх королів», яких, треба сказати, вже почала діставати повоевна Британія, тому вони з радістю погоджу-

ВИСТАВКА

Зміна тональності

Персональна виставка малярських робіт Олексія Аполлонова, котру нині можна відвідати в «Ательє Карась», іменована так само, як і минулорічна експозиція в галереї «Ра», — «Фігуратив». До назви приєднано цифру «2» — скромний натяк на діалогію та продовження митцем пошуків у напрямі, що вже був ним раніше представлений.

Фахове слово в даному випадку пояснює хіба той факт, що картини не абстрактні, а наповнені цілком упізнаними обрисами людських тіл. І на цьому крапка.

Проте фігуратив художника доволі умовний. Форму Аполлонов творить розгнаними кольоровими мазками, які колись випромінювали енергій-

ний червоний, яскравий зелений і гарячий жовтий. Наразі все інакше. Здається, що на ці постаті дивилися в негоді — образи розмиті, й складається враження, наче вони відгороджені від глядача завесою дощу. Цей ефект посилює обрана художником спокійна гама: сіро-синій, ультрамарин, де-не-де приглушений брунатний. І лише білий, якого тут не так

уже й багато, додає динаміки й об'єму цьому неквапливому, дещо лінивому або просто втомленому світові.

До 10 червня

Галерея «Ательє Карась»
(Київ, Андріївський узвіз, 22а)

Анна Шабеко

КНИГА

Голос на воді

ються. Та замість казки діти потрапляють у дійсність, яка мало чим відрізняється від звичної їм. Навіть кентаври тут якісь нещасні — надто, аби повірити в їх справжність.

Сучасна Нарнія трохи відрізняється від тієї, яку нам показували в попередній... частині. Тягне сказати «серії», бо саме ці асоціації виникають після перегляду двогодинної стрічки. Те, що для тв-формату мало б цілком пристойний вигляд, на великому екрані справляє похмуре враження. Казка перетворилася на майже сувору життєву прозу. Кровопродитні бої, психологічні епізоди, сповнені конфліктних ситуацій та двозначних моментів — «чорнухи» надміру й не зрозуміло, на яку ж аудиторію розраховували автори стрічки. Адже дітям такі деталі, як пологи, ніби й ні до чого. А в дорослих подібний реалізм у казці хіба викличе скептичну посмішку.

Олександра Коверзнева

У кінотеатрах України
з 15 травня

Милозвучна італійська «баркарола» приховує в собі кілька значень. Описово-романтичне стосується музичного жанру, де домінує мінорна розміреність, котра нагадує легеньке погойдування на хвилях. А буквальный сенс пісні венеційських гондольєрів більш брутальний: човен плюс бортова хита-виця. В прозовій збірці Антона Санченка «Баркароли» перемогла романтика. Авторів, який півтора десятка років працював на пароплавах, від початку поталанило з матеріалом: далекі мандрівки, зворотний бік відомих туристичних маршрутів (один опис портової Венеції чого вартий), триповерхові музично-поетичні алюзії, колоритні типажі, котрі безслідно розчиняються, щойно потрапляють на суходіл. Щодо останніх: якби дебютант просто виклав на папері відомі йому історії, вже заслужив би на подяку — пригодицького струменю в сучасній українській літературі бракує, як дощу в пустелі. Але до честі письменника, побутовими замальовками

він не обмежився. «Новий Орлеан зустрічав нас пеліканами серед очеретів, крокодилами, дамбами, жовтими водами Міссісіпі, караванами барж із зерном під причалами й схожими на валізи тупоморди-ми буксирами...»

Стежити за перебігом подій, що мають місце в таких декораціях, цікаво само собою. А дотепних ситуацій тут вистачає: від українського національного спорту — зимового гондлювання мандаринами — до капітанської звички притримувати на борту «подарункові» цигарки. Зрештою, охочі, кому запрогнеться провратися крізь притрушений «панаксами», «шкентелями» й «балкерами» текст, обов'язково знайдуть тут щось до серця.

Вікторія Поліненко

Антон Санченко. Баркароли. — К.: Факт, 2008.

ТЕАТР

Закон життя

Неподалік Верховної Ради, в затишному дворикі Липок, можна випадково натрапити на палісадник із чудернацькими різнокольоровими скульптурами. Це означає, що десь — поруч — вхід до Нового театру на Печерську. Прем'єри тут відбуваються нечасто, бо колектив сповідує відмінний від репертуарного принцип: вистави, що розвиваються в часі. «Закон танго» (режисер — художній керівник театру Олександр Крижанівський) може претендувати на статус візитівки трупи. Тексти Хуліо Кортасара, Хорхе Луїса Борхеса й Пабло Неруди, музика Астора Пьяццолли й чуттєва стихія аргентинського танго — п'яний коктейль, який виб'є з рівноваги й святошу.

Аргентинське танго портових кабаків позаминулого сторіччя — це не той причесаний еротичний танок, до якого звикла сучасна Європа. Він виник як брутальний чоловічий танець-герць, і тільки згодом впустив у свій

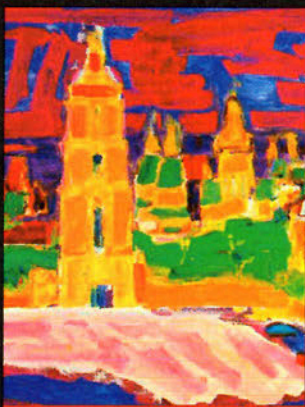
рваний ритм жінку. В атмосфері його агресії та пристрасті може відбутися лише кримінальна історія. Канва подій типово латиноамери-

канська: вулична бійка, вбивство, в'язниця, втеча, помста, фатальна помилка, любов, смерть. Важко визначитися з жанром дійства — мюзикл, танцтеатр? Побудована як оповідь-сповідь головного героя Росендо Хуареса (Ігор Рубашкін), вистава є колажем драматичних і танцювальних епізодів. Важко повірити, що її грають драматичні актори: настільки вправно вони володіють своїм тілом і абеткою танго. Й хоча вистава, вочевидь, ретельно вибудована, по собі вона залишає імпрізаційний післясмак. За законом танго тут панують живі, не вигадані почуття — від руйнівного тваринного бажання до глибокої ніжності й гармонії.

Новий театр на Печерську
(Київ, вул. Шовковична, 3)

Наталія Шевченко

ВИСТАВКА

КЛАСИКА

КІНО

ЛІТЕРАТУРА

МІЙ КИЇВ

ЖИВОПИС Ганна Криволап — художниця, котра береже родинні традиції. Батько її, відомий український живописець Анатолій Криволап, прославився завдяки своєму насиченому кольором малярству. Він один із кращих наших колористів, який вмів користуватися сліпучими фарбами й не боїться веселкової строкатості. Донька також не зраджує яскравим кольором. І якщо на початку її роботи дуже нагадували батькові, з кожною наступною виставкою поступово відшліфовувалася техніка, все більше відчувалася рука своєрідного майстра, а не простого копіювальника. Нова експозиція мисткині присвячена рідному місту — Києву. Художниця сміливо експериментує з поєднанням тонів, і знайомі краєвиди на цих полотнах перетворюються на дивовижні місцини: бузковим сяє Ярославів Вал, Поділ розфарбовано в глибокий синій, Софія горить яскравим жовтим, а небо над нею помальовано малиновими смугами.

До 5 червня

Галерея «Боттега»
(Київ, вул. Михайлівська, 226)

ПРОСТО МИТЕЦЬ

«Я просто художник, не «реаліст» і не «модерніст», — стверджував одесит Йосип Островський. У своїх картинах він змінював пропорції предметів, варіюючи кольори й тематику. Виставка «Одеса — Єрусалим» — це близько 70 картин, які представляють різні періоди його творчості: від портретів старих мешканців «перлини біля моря» до пейзажів «міста трьох релігій».

До 29 травня

Художній музей (Дніпропетровськ, вул. Шевченка, 21)

ВІРТУОЗИ

МЕТРИ В обіймі учасників фестивалю «Віртуози» у Львові віолончелістка Наталя Гутман — якщо не краща, то перша серед рівних. Саме її композитор-авангардист Альфред Шнітке довіряв перше виконання своїх теппер-всесвітньо відомих творів. Україною Гутман гастролює регулярно, підігріваючи ностальгію за часами, коли обласні філармонії працювали, мов годинникові механізми. Останніми роками супутником віолончелістки в концертних подорожах став її син, унікально обдарований скрипаль Святослав Мороз. Спільний ангажемент у супроводі симфонічного оркестру Львівської філармонії передбачено й нині. В програмі — лише хіти. Для розігріву — Віолончельний концерт до мажор Гайдна. Для розуму — Соната для скрипки, клавесина та струнного оркестру Шнітке. Нарешті, для серця — Подвійний концерт Брамса для скрипки та віолончелі з оркестром.

28 травня

Обласна філармонія
(Львів, вул. Чайковського, 7)

ПРИМА Й ДОННА

Бажана гостя концертних майданчиків Європи, солістка столічної опери сопрано Сусанна Чахоян запам'яталася філармонічним фанам серією виступів під орудою диригента Володимира Сіренка. Цього разу в її програмі — арії Верді, Пуччіні, Бізе, Штрауса та Легара. Сюрпризом має стати участь у вечорі соліста Віденської опери, тенора Себаст'яна Райтгеллера.

27 травня

Національна філармонія України
(Київ, Володимирський узвіз, 2)

ЯК ПОРОЗУМІТИСЯ

ІМПРЕЗА «Дні ізраїльського кіно», що проводяться з нагоди 60-ї річниці цієї держави, відкриє призер багатьох кінофестивалів, зокрема, й Київського МКФ «Молодість» — стрічка «Мандри оркестру» Ерана Коліріна. В ній ідеться про єгипетський оркестр, який приїздить до Ізраїлю, щоб виступити на відкритті Арабського культурного центру. Однак через бюрократичну плутанину музикантів ніхто не зустрічає. Коли вони вирішують самі прямувати до місця призначення, то губляться й опиняються в маленькому містечку серед пустелі. Цю картину визнано однією з десяти найкращих стрічок сучасності критиками New York Post, LA Weekly, Hollywood reporter. Також у програмі: «Бюфур» (режисер Джозеф Сідар, 2007), «Непристойний жест» (режисер Цахі Град, 2007), «Бульбашка» (режисер Ейтан Фокс, 2006). Фільми демонструються мовою оригіналу з українськими субтитрами та мають вікове обмеження — 14 років.

21 – 24 травня

Кінотеатр «Жовтень»
(Київ, вул. Костянтинівська, 26)

ДО ШКОЛИ

Наприкінці учебного року на екрани виходить стрічка Андрія Кудіненка «Розіграш». У центрі уваги — звичайний клас сучасної школи, де, як і скрізь, є свої улюбленці й аутсайдери. Тут давно звикли, що лідер класу — Олег Комаров, батько якого спонсорує школу. Втім, прихід нового учня та вчительки англійської змішують усі карти. В ролях: Ірина Купченко, Дмитрій Харатьян, Дмитрій Дрюжев, Юрій Кузнецов. У кінотеатрах України

з 22 травня

БУДУТЬ ВСІ

ФОРУМ ВИДАВЦІВ на День Києва збере солідний десант українських літераторів у супроводі музикантів, фотографів і художників. Дійство відбуватиметься одночасно на трьох майданчиках, так що відвідувачам доведеться визначатися з пріоритетами. Серед запрошених: Василь Кожелянко, Володимир Єшкілев, Юрко Іздрик, Андрій Бондар, Павло Вольвач, Наталка Сняданко, Сергій Жадан, Марина та Сергій Дяченки, Леся Подерв'янський, Юрко Покальчук, Світлана Поваляева, Таня Малярчук, Олег Криштопа, Тарас Прохасько й письменники-початківці зі своїми музично-поетичними, літературно-театральними та іншими проектами. Концертні виступи від «Кому вниз», Павла Гудімова, Василя Васильціва та гурту «Вертеп».

23 – 25 травня

Галерея «Лавра»
(Київ, вул. І. Мазепи, 17)
Музей Івана Гончара
(Київ, вул. І. Мазепи, 29)
Музей книги
та друкарства України
(Київ, вул. І. Мазепи, 21, корп. 9)

ТЕБЕ ЧЕКАЮТЬ

«Письменники чекають на тебе» — ця новина стосується жителів Чернігова й Житомира, а чекатимуть на них Тарас Прохасько, Сергій Жадан і Сашко Ушкалов. Підстава для візиту — всеукраїнська акція «Не будь байдужим». Очевидно, розмова піде не лише про літературу.

26 травня

ЖДУ ім. І. Франка (Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40)

27 травня

ЧДПУ ім. Т. Шевченка (Чернівці, вул. Гетьмана Полуботка, 53)

НАВІГАТОР

ДЖАЗ

ТАНЕЦЬ

СОУЛ

МАЙДЖАЗ

ФЕСТИВАЛЬ Міжнародний дніпропетровський джазовий фестиваль у релізах називають «Першим». Це дає підстави сподіватися, що форум проведитиметься таки не востаннє. Тим більше, що цьогорічної програми вистачило б на кілька дебютів. Організатори мають на меті наповнити рідне місто божевільною сумішшю стилів, течій і традицій світового джазу. Три дні ф'южн, фрі та «класику» гарантовано забезпечать провідні музиканти з України, Росії та Нідерландів. Зокрема, російський саксофоніст Алексей Козлов зі своїм тріо «Арс-нова». Голландка Саскія Лару — чи не найкраща жінка-трубач у світі й віртуозна послідовниця стилю Майлза Девіса. Україну представлятимуть «Ч.А.Й.К.А.», молоді й позитивні «Лабораторія №9», «4jazz», а також апологет world-music «Вертеп» і улюбленці місцевої публіки — гітаристи Олександр Любченко та Михайло Кримов.

23 – 25 травня

Російський драматичний театр (Дніпропетровськ, п-т К. Маркса, 97)

ЛУЦЬК + ДЖАЗ

На музичні діалоги до Дня Європи в Луцьку давно сподівалися. Невдавано під враженням від перебування в столиці Волині записала свій альбом англійська команда «Джуліан Томас і друзі». Наразі тон зададуть польські гості Night Session Quartet. Із нашого боку канат тягнутимуть «Джазова Фіра» (Тернопіль) та джаз-тріо Олега Баковського.

25 травня

Волинський Облмуздрамтеатр (Луцьк, Театральний майдан, 2)

СВІЙ УСЮДИ

КОНЦЕРТ «Богом балету» й «танцівником номер один у світі» називають критики Володимира Малахова. Його першим сценічним образом стало маленьке мишеня, що кружляло довкола новорічної ялинки. Цей дебют відбувся в Кривому Розі, де народився танцівник. Чи належить талант Малахова Україні — питання дискусійне, оскільки «своїм» його можуть вважати кілька країн. Закінчивши балетну школу в Москві та виконавши всі провідні партії в театрі класичного балету під керівництвом Наталі Касаткіної, танцівник емігрував до США. Згодом він був солістом Віденської опери, Американського балетного театру, а потім очолив оперний театр у Берліні. Нині Малахов гастролює в межах світового турне, присвяченого 20-річчю його творчої діяльності. На ювілейному концерті він виконає свої улюблені партії: фінал із «Сплячої красуні», «Вояж» на музику Моцарта й «Арію» Гайдна.

27 – 28 травня

Національний театр опери та балету (Київ, вул. Володимирська, 50)

РІДНІ РУХИ

Кожної останньої п'ятниці місяця етно-колектив «Божичі» влаштовує майстер-клас з українського танцю. Під фольклорний музичний супровід учасники ансамблю викладають хореографію, перейняту від носіїв традиційної селянської культури. В програмі навчання: триколінний гопак, орлиця, циганка, ойра, голубка, аркан, великодні хороводи. Сюди бажано приходити в етно-одязі.

30 травня

Культурно-мистецький центр НаУКМА (Київ, вул. Іллінська, 9)

НАРОД І ЛАРА

ГАСТРОЛІ Лара Фабіан називає себе «просто поетом, який вміє співати». Йї, згідно з відомою формулою, стала більше, ніж поетом на двох півкулях цього небайдужого до слова світу. Ореол мегазірки авторської пісні увиразнився 1999-го, із виходом її першого англомовного альбому Adagio — так, саме з «Адажіо» Альбіоні на першому місці разом із долученими до нього текстами співачки. Сплеск популярності Фабіан тоді припав на зручний момент — її основні конкурентки тимчасово відійшли від справ: Селін Діон перебувала в декреті, Вітні Г'юстон захопилася наркотиками, а Мерая Кері відверто захалтурила. Надмірна амбітність і екзальтована манера співу не дозволили Ларі закріпити свої позиції в США та у Франції. Натомість вона підкорила Південну Америку, Близький Схід і Росію, реалізувала проекти кількох нових альбомів і як слід поставила голос. Останній для Києва стане найціннішим подарунком.

31 травня

Національний палац «Україна» (Київ, вул. В. Васильківська, 103)

СОЛО СОУЛУ

Вокаліст і автор більшості композицій гурту De Phazz Карл Фріерсон цього разу виступатиме самотньо. Обійдеться без експериментів з поп-джазом і лаунжем — лише госпел, блюз і соул. В концерті звучатимуть також композиції з його дебютного диска Soulprint.

23 травня

«Мистецький Арсенал» (Київ, вул. І. Мазепи, 30)

24 травня

Сади Перемоги (Одеса, пл. 10 Квітня)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

AUF WIEDERSEHEN AUS KIEW

Найменша в Європі арт-галерея демонструє 9 мультимедійних проєктів, об'єднаних рефлексією на тему сучасного Києва та згаданню його міфу.

3 20 травня. Kyiv-2 Squat Gallery (Київ, пров. Бехтерівський, 4г)

ФОТОМОТО

Запорізька електронна група з франкомовним лаунжем.

23 травня. Bar Gung'iu'ba7 (Донецьк, б-р Шевченка, 3)

«ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ АКОРДЕОНА»

Під час фестивалю, присвяченого одному інструментові, — концерт Ігоря Завадського.

23 травня. Будинок актора (Київ, вул. Ярославів Вал, 7)

«БІ-2»

Російські рок-лірики з програмою найкращих пісень.

23 травня. Обласна філармонія (Одеса, вул. Буніна, 15)

«МЕРТВІЙ ПІВЕНЬ»

Дійство «обраного народом» рок-гурту під пильним «оком» семи відеокамер: матеріал концерту потрапить до кліпу на пісню «Гуцулка Ксеня».

24 травня. Бар «Майдан» (Луцьк, вул. Бойка, 2)

HOMESTORIES

Відкритий семінар українських і німецьких архітекторів: обговорюватимуть проблему приватного простору та стратегії виживання в мегаполісі.

24 – 25 травня. ЦСМ

(Київ, вул. Сковороди, 2)

«АНТИКУПАНТ»

Культурно-мистецька кампанія, в межах якої виступатимуть гурти «Древляни», Lebens Raum, «Анти-поп» і «САД».

30 травня. Парк ім. Ю. Гагаріна (Житомир)

EAST ART MAP

Проект словенської групи IRWIN — своєрідний путівник сучасним мистецтвом Східної Європи.

До 8 червня. PinchukArtCentre (Київ, вул. В. Васильківська / Басейна, 1 / 3-2)

«ЕРОГЕННА ЗОНА»

Виставка чуттєвого живопису від Іллі Чічкана, Дмитра Кавсана, Юлії Лазаревської, Марії Шубіної, Вадима Бондаренка.

До 11 червня. «Арена-клас» (Київ, вул. В. Васильківська, 5)

КОМУ ЩО... На сайті білоруської газети «Наша ніва» цікавий заголовок: «Сина Рогніди визнали найбільшим українцем». Хто призабув, полоцька князівна Рогніда примусом стала дружиною Володимира та матір'ю його дітей, а серед них — і Ярослава Мудрого. Що не кажи, а розрахунок КПУ й Табачника на відшукування «спільних коренів» таки справдився, коли навіть опозиція в Білорусі не спромоглася зняти рожеві окуляри. Дяка Богові, серед читачів «Ніви» знайшлися люди, які читають блог Вахтанга Кіпіані, тож обговорення закінчилося фразою: «Нікога яны ня выйбравлі. Танная (*гешева — рег.*) накрутка». ■

▲
**РОМАН
КАБАЧІЙ**

**ІННА
ЗАВГОРОДНЯ**

ХРАМ НА КОЛЕСАХ В одній маршрутці я нарахувала аж вісім ікон. Мати Божа з немовлям та Ісус над лобовим склом, потім ще раз вони ж плюс святий Миколай на стіні біля «Кількості місць» та ще три образки на склі за спиною водія між «Вогнегасником» і «Аптечкою». Це нагадало мені один німецький фільм про українця-чорнобильця, який мріяв виїхати до Британії, але, щойно приїхавши туди, одразу помер. Пам'ятаю тільки цитату звітти: «Біржі праці — це собори сьогодні». Залишається хіба додати, що київські маршрутки — це собори на колесах. Життя швидко, багатьом ніколи відвідувати церкву. В маршрутці люди проводять багато часу, тут ідеальні умови для групової молитви. А водії іноді так «летять», що молитва сама собою сходиться на вуста. ■

МІЙ НАЙБІЛЬШИЙ СОРОМ Як відомо, в кожній людині є власні «скелети в шафі». Днями перебирав свої дитячі речі й знайшов обгортку від цукерки «Рафаелло», що завалася серед давніх паперів. Згадав свій найбільший сором. Це було в дитячому таборі в Литві, путівкою до якого мене преміювали за перемогу в олімпіаді з історії. Й саме на час перебування там випав мій день народження. Однопалатники подавали мені цілу коробку цих цукерок — делікатесу на той час. Зрозуміло, що ваш покірний слуга швиденько прикінчив її. Сам. Усю. І тільки згодом подумав, що треба було б похастувати інших. Довелося викручуватися та брехати, що загубив коробку. Здається, мені так і не повірили тоді. ■

▲
**БОГДАН
БУТКЕВИЧ**

**ВАСИЛЬ
ВАСЮТИН**

АВТОІНСПЕКТОРИ МИМОВОЛІ Центр Києва наприкінці дня традиційно забитий машинами. Намагаюся перетнути дорогу до зупинки маршрутки — від Бесарабського ринку до розважального комплексу «Арена». На щастя, нехтують зебрю не всі водії, тому перейти на той бік вдається. Тим, хто йшли позаду, поталанило менше. В заторі опинився крутий мерс. Із джипа, який його супроводжував, вискочили два молодики, пробігли метрів тридцять до переходу й почали зупиняти перехожих, не даючи пройти. Коли бос перетнув перехрестя, бодігарди зняли облогу й кинулися наздоганяти свою автівку, що на той час опинилася в новому корку. Мабуть, того дня до пункту призначення вони дісталися пішки, забезпечуючи комфортне пересування роботодавцю. ■

ВИБОРЧЕ НОУ-ХАУ Муляє мені одна історія, почута за столиком шашличної в Гідропарку. Розповідала головна героїня, хазяйка закладу: начебто й міліція, й санстанція мали до неї претензії, хотіли отримати хабаря, а належного «даху» в жінки не було. То постійний відвідувач, юрист за фахом, порадив їй зібрати 300 голосів і зареєструватися самовисуванкою на посаду київського мера. Сказано — зроблено. З-поміж нікому не відомих імен у виборчому бюлетені рекордної довжини у 82 сантиметри буде і її прізвище. Але це вже не головне — посвідки кандидата вистачило, аби зацікавлені усвідомили, що підприємця має за собою щось «вище даху». Виявляється, й так можна вирішувати проблеми. ■

▲
**МАРІЯ
СТАРОЖИЦЬКА**

**ОЛЕНА
ЧЕКАН**

ВЕСНА Є в мене подружка. Красунечка й розумниця. Страшенна жартівниця. Їй скоро виповниться п'ять. Та дарма — в неї стільки природної жіночності в жестах, поставі, рухах. Ні, вона зовсім не схожа на розфарбованих місок різноманітних конкурсів. Вона справжня. З дитсадка проукраїнськи налаштована, вона виправляє мої русизми й розповідає про гетьманів. У нас багато спільного: ми обидві віримо в казки, любимо гризти скоринки житніх буханців і зернята яблук та мріємо політати на справжній повітряній кулі. Вона все помічає й усе коментує. От і зараз. Вертаюся парком із театру, й раптом: «Знаєш, а Україна вже стає дуже багатою. Чуєш, як усюди пахне французькими парфумами!» — «Ні, сонечко, — відповідаю, — це весна прийшла!» ■

ТЕЛЕКАНАЛ НОВИН

Коли ти хочеш знати

24

Сьогодні мало знати більше,
сьогодні треба знати все!

ЛІЦЕНЗІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ У КРАЇНІ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБачЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ (0057-М ВІД 10.01.2008Р.)

УКРАЇНА

РЕГІОНАЛИ ЗНОВУ "З'ЯСОВУВАЛИ"
СТОСУНКИ З БЮТІВЦЯМИ
КИЇВ

УКРАЇНА
ІПОТЕКА
КИЇВ

ЧАСТКА ГРИВНЕНИХ ІПОТЕЧНИХ КРЕДИТІВ
СКЛАДАЄ БЛИЗЬКО 8%

США: УРЯД ЗАБЛОКУВАВ
НАЦІОНАЛЬНУ НАСКОДІ З БОРСЬОЇ
БЕЗПЕКА АРХІВ

ЄВРОСОЮЗ

ЄВРОПАРЛАМЕНТ УХВАЛИВ
ВХОДЖЕННЯ 9 КРАЇН ДО ЗОНИ ШЕНГЕНУ
СТРАСБУРГ

ІСПАНІЯ
ЗУСИЛИЛИ "HONDA" СКОЦЕНТРУВАТИ
НА СЕЗОНІ 2008-ГО РОКУ
ФОРМУЛА-1
АРХІВ

РАЙАН РІНЗ
ФЕСТИВАЛЬ
WIRED NEXTFEST
КОМПАНІЯ AIRSCOOPER CORPORATION

РАК
in Share
KITEV
MUSIC TELEVISION
音乐电视

КИТАЙ
ПЕРІС ХІЛТОН "ЗАСВІТИЛАСЯ"
НА MTV STYLE AWARDS
ШОУ MTV
ШАНХАЙ

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ
MOBO AWARDS
ЛОНДОН

- 10 080** хвилин мовлення щотижня дозволили телеканалу новин «24» стати зручним цілодобовим джерелом інформації
- 764** новинних сюжети за добу дають повну інформаційну картину дня на одному телеканалі
- 105** пізнавальних програм за добу дозволяють глядачеві отримати більше, ніж просто новини
- 65** журналістів-професіоналів стежать за тим, аби жодна новина не пройшла повз вашу увагу
- 24** корпункти по Україні та за її межами щоденно збирають для вас найважливішу інформацію
- 8,23** млн. глядачів вже дивляться нас в кабельних мережах, в ефірі та з супутника

Новий унікальний
український проект

МЕРЕЖА КНИГАРЕНЬ

К Н И Г А Р Н Я

Купуйте в інтернет-магазині за адресою:

www.book-ye.com

Нова сучасна книгарня в історичному центрі Києва,
поруч зі станцією метро «Золоті ворота», вул. Лисенка, 3
тел: (044) 235-88-54
office@book-ye.com